

ניתן לקבל את החוברות לביתכם בדמי משלוח, לפרטים:

Otzar.p@hthora.co.il | 04-862-8888 | U.S.A. 718-4072479 | U.K. 44-208-2111027

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

בש"ח

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

שְׁמִיעֲתִי הַקְדָּמָה אוֹמְרִים מִפִּי קְדוֹשׁ הַנְּתִיק אִישׁ אֶלְקֵי
הַרְבֵּי יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם זַצְלָה"ה, דְּכַשְׁאֲדָם רוּאָה לַחֲבָרוּ
שְׁעוֹבֵר אֵינָה עֲבָרָה בְּנֹדָאֵי הוּא שְׁיֵשׁ בְּהֶאֱדָם הַרוּאָה גַם בֶּן
עֲבָרָה זֶה אוֹ הַדּוּמָה לוֹ, כְּגוֹן כְּאֵלוּ בָּא עַל אֶשֶׁת אִישׁ וְדוּמֵיהֶם,
דָּאָם לֹא הָיָה בּוֹ אֶפְיָלוּ אָפֶס קָצְהוּ מֵעֲבָרָה זֶה בְּנֹדָאֵי לֹא הָיָה
רוּאָה אֶת עֲבָרָה זֶה מִחֲבָרוּ

(תורי זהב פרשת פנחס)

אוצר מניני החסידות:

- א נעם אַלְמֶלֶךְ | אין די שמחת טרט על מעשיו ומתעורר למעשים טובים, אלא ישלך לגמרי את מעשיו הרעים כדי שלא יחזור לסורו . . . . . א
- א דברי יואל | קשאו המעשים ראוים; וכולה קדשת ארץ ישראל לברח ממקומה . . . . . א
- ב מחשף הלבן | נשמות דור המבול והפלגה יסודם נתקנו במצרים . . . . . ב
- ב פתוחי חותם | בחמשים שערי קדשה נגאלו ונצלו ממחשבים שערי טמאה . . . . . ב
- ג תפארת שלמה | הקב"ה שוכן בתוך ישראל גם כשהם בשפל המדרגה . . . . . ג
- ג אור החיים | עמוד האש האייר אף נזק במקום מושבם של ישראל . . . . . ג
- ד תניא | יציאת מצרים הערקה להיות באפן של בריחה פיון שהקדשה עוד לא שרתה בישראל בשלמות . . . . . ד
- ד מאור שמע | על המקבל עליו על מלכות שמים ומוכן למטר נפשו מאזינת השם אין צריך להעמידו בנשיון . . . . . ד
- ה אמרי יוסף | פעמים שברכת הדידיק מסתרת בברכה סתמית וזאת מחמת היראה מהמקטרגים . . . . . ה
- ו בית אברהם | צעקה ובריחה לכד ללא שנוי מעשים אין בהם תועלת / משל מתכונת החיה ביבר . . . . . ו
- ו דברי יחזקאל | הים נס מיוסף שקבש תאנות הפך מהים . . . . . ו
- ז אילה שלוחה | מנס קריעת ים סוף יש ללמד שלא להתהלך בקשיות על הבורא יתברך / מעשה בריבי אלמלך מלין זסק ויע"א . . . . . ז
- ז אש קדש | בעת צרה מנסים את האדם הים שב ומתחזק בכחון . . . . . ז
- ח לקוטי שיחות | הורגים מקריעת ים סוף לחיי היום יום . . . . . ח
- ח זרע קדש | מתחלה צריך להאמין בה ולירא ממנו מצד מה שקבל מאבותיו ורבותיו, ואחר כך זוכה להשיג יותר . . . . . ח
- ט שם משומאל | בקריעת ים סוף הברך שהנסים נעשו כדי שיתגלה כבוד מלכותו ולקר התפעלו ישראל ואמרו שירה . . . . . ט
- י ייטב לב | משה רבנו וישראל התבלשו לומר את השירה . . . . . י
- י קדשת לוי | גם המעשים הטובים שמעוררים את המדות העליונות הם ממנו יתברך . . . . . י
- יא פתוחי חותם | בשירה ש"ח הויר"ת וגורמת עליו לשינה והנצחה לסטרא אחרא . . . . . יא
- יא קול שמחה | חרטה קלב שלם על המעשים הרעים מתקנת כל הקלקולים וממתקת הדינים . . . . . יא
- יא אמרי פנתס | עקר ענין אמירת פרשת המן בכל יום הוא בצירוף האמונה . . . . . יא
- יב בני יששכר | שיטת הרמ"ע מפאנו שלעתידי לבוא יברכו על המן המוציא להם מן השמים . . . . . יב
- יג דברי תלמוות | גלוי בתלום: לעזים וצבאים ולאמות העולם לא היה המן מתהפך לכל הטעמים . . . . . יג
- יג פתוחי חותם | מי שפמרה לאסוף ממון לא יתפנה לעסק בתורה . . . . . יג
- יג שפע חיים | גם המזונות והלחם הטבעי הם נס גדול בקריעת ים סוף . . . . . יג
- יד מאור עינים | הדרכה מפרטת לתקון המעשים ולעבודת ה' בכל המדות . . . . . יד
- יד שארית ישראל | פרשיות בשלח יתרו משפטים מורים על ארוסין ונשואין ובנין בית המקדש . . . . . יד
- טז מהר"ם מפלוקא | הרה"ק ר' אשר מסטולין ויע"א: על די שנקבלים בתוך כלל ישראל יכולים לומר שירה . . . . . טז
- טז רמתים צופים | עדות הרה"ק רבי שמואל משינובה על בעל החדושי הר"ם שיהיה מרובד בשבת שירה בקבלת שבת . . . . . טז
- יז פרי צדיק | שבת שירה זמן מיוחד לתקון הברית . . . . . יז

אוצרות גאונים הדורות:

- יח משף חכמה | שהו ישראל במדבר ארבעים שנה למען יעקר מלככם כל הבלי תועבת מצרים . . . . . יח
- יח רבנו בחיי | מרב חפצם וחסדקם של ישראל לקבל את התורה הלכו יומם וליילה . . . . . יח
- יט דברי צדיקים | התחזקות בנדידת הענה כשנראה לו שהוא צדיק גמור, והתחזקות של גבוהת קשמתעוררים בקרבנו הרהורי עצבות . . . . . יט
- יט בני יצחק | נשתעבדו ישראל במצרים קמנון ברח' מפני כבד וקשי השעבוד . . . . . יט
- יט נחלת יעקב | רצונם של ישראל לשוב לעבוד במצרים בחמור ולבנים כדי להשלים את זכוכם . . . . . יט
- כ אבק סופרים | קשי ישראל מחרשיו מדבורים אסורים זוכים לנצח במלחמותיהם . . . . . כ
- כ קפו מוקק | דבר אל בני ישראל ויסעו - יסעו מחטא תלונתם ויחזרו בתשובה . . . . . כ
- כ יזו אהרן | תפלתו של האדם נענית על די שמתקו את מעשיו ודרכיו . . . . . כ
- כא נחלת יעקב | יסורים הפאים על ישראל לכפרת פשע ועון אינם נקראים בשם מחלה כלל . . . . . כא
- כב חכמת התורה | קשמנו המצרים על הים נשתחררו ישראל לגמרי מתחת ידם ולפיכך אמרו אז את השירה . . . . . כב
- כב דברי אברהם | הנצול בזכות עצמו הוא הראוי לומר שירה, ולפיכך לא אמרו ישראל שירה אלא על הים שנקרע בזכות עצמם . . . . . כב
- כג כתב סופר | שירת ישראל על שנתקדש שמו של הקב"ה על ידיהם . . . . . כג
- כג ישועות יעקב | ענש ה' למצרים מרב חתכם של ישראל / הנעשה לו נס ונתקדש שמו של הקב"ה על ידו אין מנפיו לו מזביתיו . . . . . כג
- כד חמדת ישראל | ימינו של הקב"ה נרמה למצרים . . . . . כד
- כד פה קדוש | מורא ופחד באמירת שירה על הנס שפן כל חיי האדם בנס הם . . . . . כד
- כד ביני שמועה | נצטו ישראל במרה בשלשה סוגי מצות, שכליות, שמעיות, וגזירות . . . . . כד
- כה נחלת דוד | מי יתן מותנו ביד ה' - כמפת דרך בארץ מצרים . . . . . כה
- כה דברי שאול | נשיון המן היה האם יטעמו בו כל הטעמים שבעולם ויבאו להתבטל מדברי תורה, או יטעמו בו רק טעם פת חרבה . . . . . כה
- כו חתן סופר | המשכת קדשת השבת לימי החול . . . . . כו
- כו משף חכמה | כל המקבל עליו על תורה זוכה מיד לפרנסה בדרך נסית . . . . . כו
- כז מעשי הצדיקים . . . . . כז
- כז יומא דהילולא . . . . . כז
- לב כל מצותיך אמונה | השבת נועם הנשמות . . . . . לב
- לד דבר הלכה | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . לד
- לו ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . לו

פְּרַשְׁת בְּשַׁלַּח

בּוֹצִינָא דְנַהוּרָא

רבי ברוך ממז'בוז' זיע"א

בקריאת פְּרַשְׁת בְּשַׁלַּח מְעוּרְרִים אֶת נַס יְצִיאַת מִצְרַיִם

נִזְרַע שְׂבָכָל גַּם וְגַם שְׁנַעֲשֶׂה לְאַבְתְּחִינוּ, כְּשִׁיגִיעַ הַעֵת הַזֹּאת נִתְעוֹרֵר הָאוֹר וְהַשְׂמִמָּה הַזֹּאת, וְהַעֵת הַזֹּאת מְעוֹרֵר הַקְּרִיאָה לְקִרְוֹת בְּתוֹרָה עֲנִין הַגֵּס, וְכַמוֹ כֵּן הַקְּרִיאָה מְעוֹרֵר הַזְּמַן, לְמַשֵּׁל שֶׁבַת שִׁירָה הוּא יוֹמָא דְפִגְרָא מִפְּנֵי שְׁקוּרִין הַשִּׁירָה, הַגֵּס שְׁלֵא הָיָה הַגֵּס בְּשֶׁבַת זֶה, רַק מִפְּנֵי שְׁקוּרִין הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת נִתְעוֹרֵר הַשְׂמִמָּה וְהַגֵּס, וְכֵן בְּשֶׁבַת שֶׁל עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהַקְּרִיאָה מְעוֹרֵר הַזְּמַן כְּמוֹ שֶׁהַזְּמַן מְעוֹרֵר הַקְּרִיאָה.

אַלְקִים פֶּן יִנָּחַם הָעַם בְּרֵאתָם מִלְחָמָה, רוּצָה לֹאמַר כְּאֲשֶׁר יָקִים עֲלֵיהֶם מִלְחָמָה הַיָּצֵר הַרַע 'וְשָׁבוּ מִצְרַיִם' פְּרוּשׁ יְשׁוּבוּ אֶל הַמִּצְוֵר י"ם, דְּהִינּוּ לְסוּרָם הַרְאֵשׁוֹן לְגַמְרֵי.

וַיִּפֹּב אֲלֵקִים דְּרַף הַמְדָבָר ים סוּף, פְּרוּשׁ הַשֵּׁם 'תְּפַרְדֵּן בְּרַב רַחֲמֵי הוּא פּוֹעֵל סְבוֹת לְהִסָּב אֶת הָעַם לְדַרְכּוֹ הַטּוֹב 'דְּרַף הַמְדָבָר', הִינּוּ עַל יְדֵי הַתְּבוּדוֹת כַּמְדָבָר, 'ים סוּף' פְּרוּשׁ וְגַם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָא י"ם. 'וְחַמְשִׁים עֶלּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם', פְּרוּשׁ אֲבָל הַצְּדִיקִים הַגְּמוּרִים הַמְכֻנְיִים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל, עוֹלִים מִמִּצְרַיִם בְּכָלִי זֵין מְזִינִים שְׁלֵא 'שֵׁלַט בְּהֶם הַיָּצֵר הַרַע. 'וַיִּקַּח מִשָּׂה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף', רְמָזוּ עַל הַצְּדִיק הַגְּדוֹל הַנִּקְרָא בְּשֵׁם מִשָּׂה, הוּא לִקַּח לְעֲצָמוֹ הַמְדָה שֶׁל יוֹסֵף, דְּהִינּוּ שְׁמַחֲזִיק עֲצָמוֹ בַּחֲזוּק וְעֲצָמוֹת כַּעֲבוּדַת הַבּוֹרָא תְּפַרְדֵּן, לְשׁוֹן חֲזוּק, וְק"ל:

וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעַם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרַף אֲרָץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּחַם הָעַם בְּרֵאתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִם (יג י"ז)

נַעַם אֱלִימֶלֶךְ

רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א

אין די שמתחרט על מעשיו ומתעורר למעשים טובים, אלא ישליך לגמרי את מעשיו הרעים כדי שלא יחזור לסורו

וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעַם, נִרְאָה לְפָרֶשׁ, דְּהִנֵּה 'פְּרַעַה' הַנִּקְרָא יָצֵר הַרַע שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת 'הַעֲרָף', שְׁמַקְשֶׂה עָרְפוֹ שֶׁל אָדָם, וְהִנֵּה לְפַעֲמִים תִּתְעוֹרֵר אָדָם בְּתַשׁוּבָה וּמִתְחַרֵּט עַל מַה שְּׁעָשָׂה וּמוֹדָה וְעוֹזֵב אֶת חַטָּאָיו, וְזֶהוּ 'בְּשַׁלַּח פְּרַעַה', פְּרוּשׁ שֶׁלַּחוּ מִחַטָּאָיו, 'אֶת הָעַם' רְמָזוּ לְפִשׁוּטֵי עַם, 'וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים' פְּרוּשׁ אִף עַל פִּי כֵן אֵין הַנְּחָה לְפָנָיו וְתִבְרַךְ שְׁמוֹ וְאֵין נְחָמָה לְפָנָיו עַל עֲזוּבוֹ אֶת חַטָּאָיו, מַחֲמַת שְׁאוּחַז אֶת הַחֶבֶל בְּשָׁנֵי רֵאשִׁין, שְׁאָף עַל פִּי שְׁאוּחַז בְּמַדוֹת טוֹבוֹת אֵינָם בְּשַׁלְמוֹת.

כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּחַם הָעַם בְּרֵאתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִם (יג י"ז)

דְּבָרֵי יוֹאֵל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

כשאין המעשים ראויים וכולה קדשת ארץ ישראל לברכה ממקומה

אֲפֹשֶׁר לְפָרֶשׁ אוֹמְרוֹ 'וְשָׁבוּ מִצְרַיִם' עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב בַּסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ צָמַח ה' לְצָבִי

וְזֶהוּ 'דְּרַף אֲרָץ פְּלִשְׁתִּים', רְמָזוּ שְׁמַצִּינוּ שֶׁהַפְּלִשְׁתִּים הָיוּ בְּדְרַף אֲרָץ קִצַּת יוֹתֵר מִשְׂאֵר אַמּוֹת, שֶׁהָיוּ מְקַרְבִּים אֶת יְצַחֲקָה, כְּמוֹ שְׂאֵמֶר אֲבִימֶלֶךְ 'הִנֵּה אֲרָצִי לְפָנֶיךָ כו'', וְאַף עַל פִּי כֵן נִאָמַר 'וַיִּקְרָא אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים', שְׁלֵא הָיוּ טוֹבָתָם בְּשַׁלְמוֹת, כְּמוֹ כֵן זֶה הָעוֹזֵב אֶת חַטָּאָיו וְאֵינּוּ עוֹזְבִים לְגַמְרֵי. 'כִּי קָרוֹב הוּא', פְּרוּשׁ כִּי הָאָדָם הִנֵּה הוּא קָרוֹב לְחֹזֵר לְסוּרוֹ. 'כִּי אָמַר

גִּידָה נַעֲשִׂית בְּחָרֶס הַנִּשְׁפָּר שְׁאִין בוּ מִמֶּשׁ.
 וּלְפִיכָּךְ כִּשְׁהִיוּ בְּמִצְרַיִם נִחְלַבֵּשׁ הָאָדָם הַבְּלִיעֵל
 בַּפְּרֵעָה, וְנִתַּן בְּדַעְתּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כֹּל הַצְּרוּת וְהַעֲכָבוֹת
 לְיִשְׂרָאֵל כְּדֵי שְׂלֵא יֵצְאוּ מִשָּׁם לְעוֹלָם. תּוּ,
 דְּבִיציאת מצרים יצאו הנשמות מתחת ידי הסטרא
 אחרא, וידע כל זה פְּרֵעָה בְּאַצְטִגְנִינוּת שְׁלוֹ,
 וְעֵשָׂה הוּא וּמְכַשְׁפִּיו כְּמָה מִינֵי מְכַשְׁפוֹת כְּדֵי
 שְׂלֵא יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַפֶּר
 עֲצָתָם וְקִלְקַל מִחֻשְׁבוֹתָם וְיֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּיַד רַמָּה.
 וְכֹל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּתְגַּלְגְּלוּ בְּשִׁלְשָׁה דוֹרוֹת יֵצְאוּ
 בְּשִׁלְמוֹת, אִישׁ לֹא נֶעְדָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (לעיל יב
 לו) 'וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם':

אחרי התקון נקראים 'בני ישראל'
 והגדה שלשה 'העם' הכתובים בשני הפסוקים
 האלה מספרים שלש מאות וחמשה
 וארבעים, גימטריא 'הם מבוול פלגה סדום',
 לרמוז דשלושה 'העם' הכתובים כאן הם השלושה
 דורות הנזכרים, ונתקנו במצרים וחרורו 'בני
 ישראל' ממש, לפיכך כתב אחריהם מיד 'חמשים
 עלו בני ישראל וכו'', כלומר שנתבררו ונתקנו
 כראוי נקראו 'בני ישראל':

פְּרִשְׁת רְאָה עַל הַפְּסוּק 'אֲבָד הָאֲבֹדוֹן', וְחִתְּנָן
 דְּבִרְיוֹ, שְׁאֲדַמַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵינָה סוֹבְלַת כֹּל
 טְמָאָה, וּבִאֲוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁמְטַמְּאִין אֶת אֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל מִתְקַפְּלַת הָאֶרֶץ תַּחְתִּיהֶם וּרְצוּעָה בִּישָׂא
 מֵאֶרֶץ הָעַמִּים נִמְשָׁף עָלֶיהָ, עַיִן שָׁם. וּבְעִזְרַי
 נַחַל פְּרִשְׁת שְׁלַח פֶּרֶשׁ שְׁעַל דְּרָף זֶה הָיָה טְעוּתָם
 שֶׁל הַמְּרַגְלִים שְׂלֵא מִצְאוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קִדְשַׁת
 הָאֶרֶץ, כִּי הָיָה הַכֹּל בְּמִדְבָר בְּמִקוֹם חֲנִיתָן שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל, עַיִן שָׁם. וְזֶהוּ אוֹמְרוֹ 'פֶּן יִנָּחַם הָעַם
 בְּרִאֲתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִם', רְצוּנוֹ לומר אֶף
 כְּשֶׁהֵם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יִכּוּלִים לִהְיוֹת עַל אֲדַמַּת
 מִצְרַיִם עַל יְדֵי שִׁתְּנֵהֶנּוּ שְׂלֵא פְּשׁוּרָה, וּמֵהֵאֵי
 טַעֲמָא וַיִּסָּב אֱלֹקִים אֶת הָעַם דְּרָף הַמְּדַבֵּר יֵם
 סוּף' כְּדֵי שִׁיִּקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאַחַר
 שִׁיְהִיָּה הַתּוֹרָה נִבְלַלַת בְּגוֹפָן וּכְנִסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 וְאִין עוֹד חֻשׁ זֶה:

וְהִי בְּשִׁלְחַ פְּרֵעָה אֶת הָעַם וְלֹא נָחַם וְכו' פֶּן
 יִנָּחַם הָעַם וְכו'. וַיִּסָּב אֱלֹהִים אֶת הָעַם וְכו'
 וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכו' (יג יז-יח)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

נשמות דור המבול והפלגה וסדום נתקנו
 במצרים

צָרִיף לְהַתְּבוּנָה לְמָה בְּשְׁנֵי פְּסוּקִים קָרָא אוֹתָם
 שְׁלֹשׁ פְּעָמִים 'הָעַם', וְאַחַר כֵּן קָרָא אוֹתָם
 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'. וְאֶפְשָׁר לְרַמֵּז עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב
 רַבְּנֵי הָאֶרֶץ זְכוּרֵנוּ לְכַרְכָּה לְחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא
 (שַׁעַר הַפְּסוּקִים פְּרִשְׁת שְׁמוֹת), וְכַתְּבֵנוּהוּ כְּמָה פְּעָמִים,
 דְּהַנְּשָׁמוֹת הָאֵלֶּה שֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם הֵם שֶׁהָיוּ בְּדוֹר
 הַמְּבּוּל וּבְדוֹר הַפְּלִגָּה וּבְדוֹר סְדוּם, וְנִתְגַּלְגְּלוּ
 בְּשִׁלְשָׁה דוֹרוֹת וְלֹא נִתְקְנוּ, וְהֵם הָיוּ נְשָׁמוֹת
 עֲלִיוֹנוֹת, וְשִׁלְטָה עֲלֵיהֶם הַקְּלִפָּה וְהִיתָה מִתְּאֵמַצַּת
 וּמִתְּחַזְּקַת בְּכֹל פְּתָה שְׂלֵא לְצִאת מִתַּחַת יְדֵיהָ,
 דְּכֹל עוֹד שֶׁהֵם תַּחַת יְדֵיהָ יֵשׁ לָהּ הַנָּאָה גְּדוּלָּה
 וְשִׁפְעָ אור גדול וְחִיּוֹת כְּרָאוּי, וְאִם יֵצְאוּ מִתַּחַת

וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (יג יח)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בחמשים שערי קדשה נגאלו ונצלו
 מחמשים שערי טמאה

אֶפְשָׁר לְרַמֵּז עַל תַּבַּת 'חַמְשִׁים', דִּידוּעַ דִּישְׂרָאֵל
 הִגִּיעוּ בְּמִצְרַיִם לְמִטַּ שְׁעָרֵי טְמָאָה,
 וְאֵלֶּמְלֵי הָיוּ נִכְנָסִים אֲפֵלוּ מֵעַט בְּשַׁעַר הַחַמְשִׁים
 שֶׁל טְמָאָה, הָיוּ נִטְמָעִים שָׁם וְלֹא יֵצְאוּ מִשָּׁם
 לְעוֹלָם, וּלְפִיכָּךְ קָרָא צוּחַ וְאָמַר (שם יב לט) 'וְלֹא
 יָבֹאוּ לְהַתְּמַהֵמָה', מִשְׁעַם שְׂלֵא יִכְנָסוּ בְּשַׁעַר
 הַחַמְשִׁים שֶׁל טְמָאָה, וְכֵן 'כִּי בַחֲפוּזִן יֵצְאָתָּ
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם' (דברים טז א), וְהַכֹּל כְּדֵי שְׂלֵא יִכְנָסוּ

יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קכב ה) 'לְמַעַן אֲחִי וְרַעֲי' וְגו', וְהוּא אָחֵד יָחִיד וּמִיָּחִיד, וְכַבֵּיכּוֹל בְּכַחֲצִינַת נֶאֱסַר בְּפִנְיָמִיּוֹת לְכַבְּכֶם, בְּשַׁעַה שְׂאֲתֶם הוֹלְכִים בְּצַרְכֵי עוֹלָם הַזֶּה לְקַנּוֹת 'שָׂבָר רַעְבוֹן בְּתִיבְכֶם' פּו"ל:

וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם בַּעֲמוּד עָנָן לְנַחֲתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בַּעֲמוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לְלֶכֶת יוֹמָם וְלַיְלָה (יג כא)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

עמוד האש האיר אף ורק במקום מושבם של ישראל

וְש' לְדַבְּרָק עוֹד אוֹמְרוּ 'לְלַכֵּת יוֹמָם וְלַיְלָה', לָמָּה לֹא הִסְפִּיק טַעַם 'לְהָאִיר לָהֶם' שֶׁהֶצְרַךְ לומר 'לְלַכֵּת וְגו''. אַכֵּן פְּנַת הַדְּבָרִים הִיא לְעוֹלָם, שְׂלֵא זֶה אוֹרוֹ וְהַצְרַךְ מִמִּתְחַנֶּה יִשְׂרָאֵל תְּמִיד, כְּמֵאמַר חו"ל שְׂכַתְּבֵנוּ בְּסִמּוּךְ, אֵלֶּא שְׂיֵשׁ לְדַעַת כִּי הָאוֹר הַקְּדוֹשׁ הַלְּזֶה לֹא הִיָּה מִתְּפַשֵּׁט חוּץ מִמִּתְחַנֶּה יִשְׂרָאֵל, אֵלֶּא דוֹקָא בְּמוֹשְׁבוֹתֶם. וְיֵשׁ טַעַם בְּדַבְּרֵי, וְיִמָּה גַם בְּמַדְבַּר הָרַע שֶׁהוּא מְדוֹר שֶׁל מִתְחַנֶּה טְמָאָה, כִּי שֵׁם הַרְגִיעָה הַקְּלִפָּה, בְּפִדּוּעַ בְּדַבְּרֵי הַקְּדוֹשִׁים (זוהר ח"ב קפג:), וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל יְכוֹלִין לְהַנּוֹת מֵאוֹר הָעֲלִיּוֹן אֵלֶּא בְּמִתְחַנֶּה, אֲבָל חוּץ לְמִתְחַנֶּה, לִילָה יִחְשִׁיף כְּסֻדֵּר הָעוֹלָם.

וְהַגִּדָה אִם לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בְּלַיְלָה כְּשִׂיחֲפֵץ ה' לְלַכֵּת, לֹא הָיוּ צָרִיכִין לְאוֹר עֲמוּד אֵשׁ, כִּי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר ה' בְּמוֹשְׁבוֹתֶם, אֵלֶּא לְסַבֵּת הַלִּיכָתֶם בְּלַיְלָה הַצְּרִיכוּ לְעֲמוּד אֵשׁ, לְהָאִיר לְמַרְחוֹק חוּץ לְמִתְחַנֶּה יִשְׂרָאֵל, לְהַכִּיר מְקוֹם שְׂיִלְכוּ בוֹ חוּץ לְמִתְחַנֶּה. וְהוּא אוֹמְרוֹ 'לְהָאִיר לָהֶם', וְטַעַם אוֹר זֶה הוּא לְלַכֵּת יוֹמָם וְלַיְלָה, פְּרוּשׁ, בְּשׂוּנָה, כְּשֵׁם שְׂבִיּוֹם מְלֻבָּד אוֹר ה' הַנּוֹצֵץ עֲלֵיהֶם הָיוּ רוֹאִים אוֹר לְמַרְחוֹק

בְּשַׁעַר הַתְּמָשִׁים שֶׁל טְמָאָה וְיִשְׁתַּקְּעוּ שָׁם, חֵס וְשְׁלוֹם. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַב רַחֲמָיו וְחֶסְדָּיו הוֹפִיעַ עֲלֵיהֶם בְּאוֹר שַׁעַר הַתְּמָשִׁים שֶׁל הַקְּדוּשָׁה וְבוֹ הוֹצִיאֵם, וְהַפִּיף לָהֶם הַחֲשֵׁף לְאוֹר, בְּמִקּוֹם טְמָאָה הַדְּבִיקָם בְּקְדוּשָׁה וּבְטַהֲרָה. וְזֶהוּ 'חַמְשִׁים' קָרִי בֵּה 'חַמְשִׁים', וְדָרְשִׁינוּ לָהּ שְׁתֵּי פְעָמִים, דְּהִינּוּ, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַתְּמָשִׁים שֶׁל הַטְּמָאָה תִּכְרַף וּמִיד 'עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל' בְּדֵי שְׂלֵא יִשְׁתַּקְּעוּ. וְעוֹד קָרִי בֵּה שַׁעַר הַתְּמָשִׁים שֶׁל הַקְּדוּשָׁה, בּוֹ 'עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל':

פֶּקֶד וּפְקָד אֱלֹקִים אֲתֶכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמַתִּי מִזֶּה אֲתֶכֶם (יג ט)

תפארת שלמה

רבי שלמה מדרומסק זיע"א

הקב"ה שוכן בתוך ישראל גם כשהם בשפל המדרגה

אוֹ יֹאמֶר 'פֶּקֶד וּפְקָד וְגו''. לְרַמּוֹז בְּזֶה גְדֵל חֶסְדֵי הַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא שְׂאִינּוּ מִתְרַחֵק מֵעַמּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אִף שֶׁהֵם בְּדִיּוּטָא הַתְּחַתּוּנָה אִף עַל פִּי כֵן הוּא שׁוֹכֵן בְּפִנְיָמִיּוֹת לְכַבְּכֶם. וְזֶה פְּרוּשׁ פֶּקֶד לְשׁוֹן חֶסְרוֹן, וְאִף עַל פִּי כֵן 'פֶּקֶד אֱלֹהִים אֲתֶכֶם, פְּרוּשׁ לְשׁוֹן פֶּקֶדוֹן, כִּי הוּא גְנוּז בְּפִנְיָמִיּוֹת כָּל אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

הקדושה נקשרת בלב האדם גם בעסקו בגשמיות

וְזֶה פְּרוּשׁ 'אֲחִיכֶם אָחֵד וְאָסַר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶּם וְאֲתֶם לְכוּ קָחוּ שָׂבָר רַעְבוֹן בְּתִיבְכֶם' (בראשית מב יט), הַרְמּוֹז בְּזֶה כִּי גַם בְּשַׁעַה שֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ בְּשׁוֹק לְעִשְׂוֹת צָרְכָיו לְקַנּוֹת שָׂבָר רַעְבוֹן בֵּיתוֹ, הִנֵּה אִז גַּם כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵצֶל הָאָדָם בְּכַחֲצִינַת הַסְּתֵרָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (דברים לא יז) 'וְהַסְּתַרְתִּי פָנַי מִכֶּם' רְצָה לומר בְּפִנְיָמִיּוֹת אֲנִי נִסְתַּר בְּכֶם, וְזֶה שְׁנֵאמַר 'אֲחִיכֶם אָחֵד וְאָסַר' וְגו', הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִקְרָא אֶחָ לְבָנֵי

הַטְּמֵאָה מִן הָאֲרֶז כְּתִיב (ישעיה נב יב) 'וּבְמִנוּסָה
לֹא תִלְכּוּן כִּי הִלֵּךְ לַפְּנֵיכֶם ה' וְגו'" (פרק לא):

בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הַמְּאִיר לְעוֹלָם כְּלוֹ, כְּמוֹ כֵּן הָיוּ
רוֹאִים בְּלִילָה בְּאִמְצָעוֹת עֲמוּד הָאֵשׁ:

וּפְרַעַה הַקְּרִיב וַיִּשְׂאוּ כְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם
וְהָנַח מִצְרַיִם נֹסַע אַחֲרֵיהֶם, וַיִּירָאוּ מֵאֵד וַיִּצְעֲקוּ
כְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' (יד י')

וַיַּגֵּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעַם (יד ה')

תניא

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

יציאת מצרים הצרכה להיות באופן של
בדיקה כיון שהקדשה עוד לא שרתה
בישראל בשלמות

זאת תהיה עבודתו כל ימיו, בשמחה רבה,
היא שמחת הנפש בצאתה מהגוף המתעב
ושבה אל בית אביה כנעוריה בשעת התורה
והעבודה, וכמאמר רז"ל (שבת קנג.) להיות כל
ימיו בתשובה, ואין לה שמחה גדולה בצאת
מהגלות והשביה, כמשל בן מלך שהיה בשביה
וטוחן בבית האסורים ומגול באשפה, ויצא
לחפשי אל בית אביו המלך. ואף שהגוף עומד
בשקוצו ותעובו וכמו שאיתא בזהר (הקדמת תיקון'
י') דנקרא משכא דחניא, כי מהותה ועצמותה
של הנפש בהקמת לא נהפך לטוב להכלל
בקדשה, מפל מקום תיקר נפשו בעיניו לשמח
בשמחתה יותר מהגוף הנבונה שלא לערבב
ולכלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף.

מאור ושמש

רבי הלונימוס קלמו עפשטיין זיע"א

המקבל עליו על מלכות שמים ומוכן
למסור נפשו מאהבת השם אין צריך
להעמידו בנסיון

וַיִּשְׂאוּ כְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם גו' וַיִּירָאוּ מֵאֵד
וַיִּצְעֲקוּ גו' וַיִּאמְרוּ מִשָּׂה אֵל הָעַם אֵל
תִּירָאוּ הַתִּנְצְבוּ וַרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' גו'. יש
להבין מה היתה יראתם, הלא ידעו מזה שירדפו
מצרים אחריהם ושנצלו מהם, ולזה צנן שישובו
ויחננו לפני פי החירות. אמנם יש לומר בזה, כי
הנה עינינו רואות בעת אשר יהיה איש ישראל
בצרה שלא תבא אז יקבל עליו על מלכות
שמים ויאמר שמע ישראל, ודבר זה נהוג בין
כללות עמנו, וכל מנהגן של ישראל תורה הוא,
וימן הצרף לתת לב מאיזה שרש נסתעף זה.
והנראה לומר בזה, בשים לב עוד על עקר
מצות שמע שמצותה לאמרה במסירת נפש, ואם
ענין המסירת נפש הוא רק להיות נכון לקדש
שמו ותברך בעת אשר יבוא לידי נסיון, הנה
קשה, הלא מצות שמע הוא מצוה תמידית, ואם
כן כשהיו ישראל שרויין על אדמתם, ולא היתה
שום אמה ולשון שולטת בהם ומי יכריחם להפר
בריתם חס ושלום, ובמה קימו אז מצות המסירת
נפש. אמנם עקר ענין המסירת נפש הוא בעת
אשר יקבל עליו האדם על מלכות שמים באהבה
רבה ותשוקה גדולה, והוא מדבק מחשבתו באור
אין סוף ברוך הוא, ומרב עז אהבתו ודבקותו
באור העליון ויכר המנוחה כי טוב, נכספה
וכלתה נפשו שתשאיר דבוקה באורו ותברך.

והנה בחינה זו היא בחינת יציאת מצרים
שנאמר בה 'כי ברח העם', דלכאורה
הוא תמוה למה היתה כזאת, וכי אלו אמרו
לפרעה לשלחם חפשי לעולם לא היה מוכרח
לשלחם, אלא מפני שהרע שבנפשות ישראל
עדין היה בתקופו בחלל השמאלי, כי לא פסקה
זהמתם עד מתן תורה, רק מגמתם ותפצם היתה
לצאת נפשם האלהית מגלות הסטרא אחרא,
היא טמאת מצרים, ולדבקה בו תברך וכדכתיב
'ה' עזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה' (ירמיה טו יט)
וגו', 'משגיבי ומגוסי וגו' (שמואל ב' כב א), 'והוא
מנוס לי וגו'', ולכן לעתיד כשיעביד ה' רוח

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ הַתֵּיבָבוֹת וְרֵאוּ
 אֶת יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשַׁר
 רְאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרֹאתָם עוֹד
 עַד עוֹלָם (יד יג)

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זי"ע א'

פעמים שברכת הצדיק מסתרת בכרחה
 סתמית וזאת מחמת היראה מהמקטרגים

נְרָאָה לְבָאָר עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב בַּסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ
 וְרַע קִדְשׁ, זֶה לְשׁוֹנוֹ: וַיֹּאמֶר ה' אֶל
 מֹשֶׁה כו', וְהִנֵּה לֹא מְצִינוּ כָּאֵן שׁוֹם תִּפְלָה
 שֶׁהַתְּפִלָּה מִשָּׁה, רַק כִּי יֵשׁ עֲתִים שֶׁצָּרִיךְ הַצַּדִּיק
 לַעֲשׂוֹת בְּאִפְסוֹן זֶה שְׁלֹא לְהַתְּפַלֵּל בְּפִרוּשׁ. כִּמוֹ
 שְׂאֵנוּ רֹאִים בְּצַדִּיקֵי הַדּוֹר שֶׁשֶּׁשֶׁבֶט אָדָם לִפְנֵי
 וּמִבְקֵשׁ מֵאֵתוֹ שִׁיתְּפַלֵּל עֲלָיו בַּעֲנִינֵי הַצְּטֻרָכוֹת,
 וּמְשִׁיב לוֹ הַצַּדִּיק בְּהַעֲבָרָה בְּעֲלֵמָא 'הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 יַעֲזֹר לְךָ' וְכַדוּמָה. וְכִי שֶׁהוּא צַדִּיק גְּדוֹל פּוֹעֵל
 מְדַבֵּר זֶה תַּכְף, כִּי זֶה הַדְּבִוּר בְּעֲצֻמוֹ הוּא תִּפְלָה
 לוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, רַק שֶׁהוּא בְּהִסְתֵּר, מִפְּנֵי שְׂרֹוּאָה
 הַצַּדִּיק שֶׁעַת לִירָא מִקְטֻרוֹ, וְצָרִיךְ לְהִסְתִּיר
 תִּפְלָתוֹ שְׁלֹא יִרְגִישׁוּ כָּלֵל הַמַּקְטִינִים שֶׁהוּא
 מִתְּפַלֵּל. וְכֵן מִשָּׁה כָּאֵן רָאָה שִׁישְׂרָאֵל נְדוּנִים
 בְּדִין כִּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חו"ל, וְלָכֵן הִסְתִּיר תִּפְלָתוֹ,
 וְזֶה עֲצֻמוֹ שְׂאֵמֵר לִישְׂרָאֵל 'הַתֵּיבָבוֹת וְרֵאוּ אֶת
 יְשׁוּעַת ה' כו', זֶה עֲצֻמוֹ הִתְהַתְּפַלֵּה לוֹ יִתְבָּרַךְ
 שְׁמוֹ רַק בְּהִסְתֵּר כו', עַיִן שֵׁם בְּאִרְכּוֹת דְּכָרְיוֹ
 הַקְּדוֹשִׁים.

הצדיק מתפלל עבור כבוד השכינה
 וממילא אין ביכולת המקטרגים לקטרג

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הֵיכָן נִרְמָז בַּפְּסוּק זֶה שֶׁהַתְּפִלָּה
 מִשָּׁה אֵינָה תִּפְלָה. יֵשׁ לוֹמֵר עַל פִּי מַה
 שֶׁכָּתַב בַּסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ עֲבוּדֵת יִשְׂרָאֵל פְּרֻשַׁת וַיִּגַּשׁ
 שְׂמֵכִיא בְּשֵׁם רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוּ הֶרֶב דָּב בְּעַר
 וְצַלְלָה"ה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: כִּי הִכְתוּב הוֹרָה לָנוּ דְּרַךְ
 תִּפְלָה, שֶׁצָּרִיךְ הַצַּדִּיק לְהַתְּפַלֵּל עֲבוּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְלַהֲמַשִּׁיף רַפּוּאָה לְחֹלִים וּפְקִידָה לַעֲקָרוֹת וּלְכָל
 אִישׁ דֵּי מַחְסוּרוֹ אֲשֶׁר יִחְסֵר לוֹ. אָכֵן כְּאֲשֶׁר
 הַצַּדִּיק מִתְּפַלֵּל עַל אִישׁ פְּרָטִי לַפְּעִמִּים חֵס וְשְׁלוֹם

וּתְשׁוּקָה לְשׁוֹב אֶל אֲדוֹנָיָה מְרַב נְעִימוֹת וְעֲרִבוֹת
 אֲהַבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵלָּה לוֹ וְזֹאת עֲבוּדָתוֹ, אֵינוֹ
 צָרִיךְ לְבֹא לִירֵי נִסְיוֹן, אֲחֵרֵי אֲשֶׁר מִחֻשְׁבָּתוֹ
 דְּבוּקָה וְנִפְשׁוֹ תִּתְעַדֵּן בְּאוּרוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְגַם
 כְּלֵי הַנִּסְיוֹן יַעֲרַב לוֹ שִׁישְׂאָר דְּבוּק בְּאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא וְיִמְסֹר נַפְשׁ רֹחַ נְשִׁמָּה שְׁלוֹ, עַד כִּי
 קָשָׁה אֲצֻלוֹ פְּרֻדָּתוֹ, וְקַל בְּעֵינָיו פְּרֻדַּת הָעוֹלָם
 הַשֶּׁפֶל. וְהִנֵּה זֹאת הִיא כְּלָלוֹת כּוֹנֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 בְּאִמְרָם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל בְּעַת אֲשֶׁר יַצֵּר לָהֶם חֵס
 וְשְׁלוֹם, כִּי כָּל מְאֻרְעוֹת הָאָדָם הֵמָּה נִסְיוֹנוֹת
 מֵאֵתוֹ יִתְבָּרַךְ, הָאֵם יוֹכֵל לְקַבֵּל עֲלָיו הַנִּסְיוֹן
 מִחֻמַּת אֲשֶׁר הוּא עוֹבֵד ה', וְעַל כֵּן נִכּוֹן שִׁישְׂאֵמֵר
 שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוֹן בְּאֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִנְּפֶה אוֹתִי
 הַאוֹכֵל לְקַבֵּל עֲבוּדָתוֹ, הִנֵּי נִכּוֹן לְקַבֵּל אֱלֹהוֹתוֹ
 מְרַב אֲהַבָּה וְלַהֲשִׂאָר דְּבוּק בְּאוֹר הָעֲלִיּוֹן. וְזֶה
 פְּרוּשׁ תִּפְלָתוֹ שֶׁבִּשְׁבַת בְּתַפְלַת מִנְּחָה 'עַל מְנוּחַתְּם
 יְקַדִּישׁוּ אֶת שְׁמֵךְ', כְּלוֹמֵר בְּעַת מְנוּחַתְּם יְקַדִּישׁוּ
 שְׁמֵךְ וּמְרַב כָּל, לֹא מִתּוֹךְ צַעַר חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי
 הַעֲבוּדָה אֲשֶׁר הוּא מִתּוֹךְ הַצַּעַר הוּא עֲבוּדַת
 הִירָאָה וְעִדּוֹן אֵינָה עֲבוּדָה תְּמָה, כִּי הַעֲקָר
 הַעֲבוּדוֹת הוּא מֵאֲהָבָה.

וְזֶהוּ כּוֹנֵן הַפְּסוּק 'וַיִּשְׂאוּ גו' וַיִּירְאוּ מֵאֵד',
 שְׂבָאוּ לְמַדְרַגַּת יְרֵאת ה', וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֶל ה' שֶׁהַתְּפִלָּה מִתּוֹךְ הִירָאָה, וּבְתִפְלָה
 כּוֹז עִדּוֹן יְכוּלָה מֵדַת הַדִּין חֵס וְשְׁלוֹם לְשְׁלוֹט,
 מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִמְּדַת גְּבוּרָה. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל
 הָעָם אַל תִּירְאוּ, שְׁלֹא תִתְּפַלְלוּ מִתּוֹךְ הִירָאָה,
 'הַתֵּיבָבוֹת וְרֵאוּ גו'', שֶׁתְּהִיּוּ בְּמַדְרַגַּת הַמְּלֻאָכִים
 שֶׁהֵם נִקְרָאִים נְצִיבִים, שֶׁתְּעַבְדוּ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 מֵאֲהָבָה כִּמוֹ הַמְּלֻאָכִים, וְעַל יְדֵי זֶה 'וַיִּירְאוּ אֶת
 יְשׁוּעַת ה'', כִּי מֵאֲחֵר שֶׁתְּקַבְּלוּ עֲלֵיכֶם עַל מַלְכוּתוֹ
 יִתְבָּרַךְ וּתְמַסְרוּ נַפְשְׁכֶם מִגְּדַל הָאֲהָבָה כְּנ"ל, לֹא
 הִנֵּה צָרִיךְ לְנִסּוֹת אֲתֶכֶם וּתְנַשְׁעוּ בְּמַהֲרָה:

פאסקע' – הוא בוכה כמו הביכור והוא נכנס אל הפח, שהחיה הזאת ששמו ביכר, הטבע שלה שאינה יכולה לשוב כי אם על עקביה הקודמים, וכשרוצים לצודה מעמידים את הפח בדרךכה, וכשמגיעה לשם היא עומדת ובוכה שעות וימים, ולבסוף היא נכנסת אל הפח. כמו כן יש אדם שהוא בוכה תמיד על מעשיו, ובכל זאת אינו יכול לעזוב את טבעו והרגליו, וזהו 'מה תצעק אלי', מה היא התועלת בצעקה לחוד, 'דבר אל בני ישראל ויסעו', שיעשו הסעה ויטויה מדרכם ומעשיהם הקודמים.

מענה בעל היסוד העבודה לאחד מחסידיו
 'מה תצעק אלי'. אחד מקרייניק נכנס לפני יסוד העבודה זי"ע, ואמר ה' יצור לי שאהיה יהודי פשר, ואמר לו הוא ו"ל, ומה תעשה אתה, השם יתברך מצדו מוכן תמיד לעזור לך את חלקו, אבל העקר שאתה תעשה את חלקך. וזהו מה תצעק אלי שאני אעזור לך, דבר אל בני ישראל ויסעו, שיעשו את המטל עליהם, ואז יוכלו לעצק לה' ולעזרתו:

ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה (יד כב)

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינובה זיע"א

הים נס מיוסף שקבש מאותו הפך מהים? מדרך (תהלים קיד), 'הים ראה וינס' (פסוק ג), מה ראה, ארונו של יוסף. ולכאורה תמויה, הלא היה אז ששים רבוא ישראל והיו דור דעה, וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בנבואה (מכילתא מס' דשירה ג), ולא נס הים מפניהם, רק כשנראה ארונו של יוסף.

ויש לומר על פי דאיתא (סוטה לו:), 'ינהי כהיום הנה ויבא הביתה לעשות מלאכתו' (בראשית לט יא), רב ושמואל, חד אמר לעשות מלאכתו

יש קטרוג על אותו פלוני עבור איזה חטא, ומעבב תפלת הצדיק למעשות רשם ומלפעול פעלתו. לכן יש תקנה לזה שיתפלל הכל במחשבתו הרצויה למען כבוד ה', כי איתא בגמרא על דמן של רשעים שנשפף שכניה מה אמרת קלני מראשי קלני מזרועי, קל וחמר לדמן של צדיקים חלילה. אם כן יש להתפלל בכונה זאת, דהינו כי כל ההשפעות שאני רוצה להביא לעולם הוא עבור כבודך יתברך, שתתנשא ותתעלה ויהיה לך תענוג מההשפעה, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק כו'. והנה בתפלה על דרך זה נסתם פי המקטרגים, כי אפילו שזה האיש אינו ראוי במעשיו לקבל שפע רחמנות, אבל בודאי הקדוש ברוך הוא ראוי להשפיע למען יתרום כבודו ולמען תענוגו בהשפעה וכו'.

ונמצא לפי זה יש לומר כי משה רבנו עליו השלום התפלל בהסתר, במה שאמר אל העם 'אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום וגו' יהיה פונתו דייקא ישועת ה', וכנ"ל שהתפלל למען כבוד השם יתברך, שעל ידי שיהיה ישועה לישראל זה יהיה ישועה כפיכול להשם יתברך עצמו וכנ"ל, וזהו שאמר אשר יעשה לכם דייקא, שהוא אותיות מל"ך, ורצונו לומר פונתו שהישועה תהיה אל המלכות, שכינתו יתברך שתתנשא ותתעלה על ידי ישועת ישראל וכנ"ל:

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (יד טו)

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

צעקה ובכיה לבד ללא שנוי מצעים אין בהם תועלת / משל מתכונת החיה ביכר 'מה תצעק אלי'. אבי הקדוש ו"ל היה אומר, 'ער וויינט ווי א ביכר און גייט אין

אכסניא לאשתו בהתנערו משנתו ואמר לה בזה הלשון: וויא לאנג נאף וועלין מיר נאף בידיעוויגן הינו מיר וועלין נאר עסין קאשי, לאזין מיר שוין עסין אמאל לאקשין [עד מתי נאכל רק פסמת הבה נאכל פכר גם אטריות], ואמר מורי הקדוש זלה"ה פרוש על שיחת תלמיד חכם הנ"ל, הינו מיר זאלין נישט אים גיין תמיד מיט קאשיות נאר עס זאל שוין זיין לא קשין [הינו שלא נתהלף תמיד עם קשיות, רק שיהיה פכר 'לא קשין'].

ונראה לפרש, כי קשין מזונותיו של אדם (פסחים ק"ח), כי רחמנא לצלן תמיד האדם מתרעם ונקשה לו על מדותיו ותברך שמו מפני מה לזה כף ולזה כף, והתרוץ על זה בקריעת ים סוף שראתה שפחה על הים וכו', כי בכל עת ובכל שעה רואים בני אדם נפלאות תמים דעות בעסק פרנסתו אשר לפי מעוט ערכו ופחיתתו, והשם תברך זן ומפרנסו ומזמין פרנסתו לפי העת והשעה. כמו שהיה בקריעת ים סוף אשר הושעה היתה לפי הצורך השעה ובצתיקא תליא מלתא, ועל זה אמרו בזהר הקדוש ויתמשוף מן קדם עתיקא קדישא וכו' רעותא ורחמי חנא וחסדא וכו' ויתיהב לנא מזונא טבא וכו' (פרשת יתרו):

ממש, וחד אמר לעשות צרכיו נכנס. ולכאורה לפלא על המאן דאמר שאמר לעשות צרכיו נכנס, שדרשו לגנאי. אבל באמת לא דרשו לגנאי חס ושלום, והוא על דרך אמנם ז"ל (סוכה נב): בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ומבקש להמיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא יכול לו. ולכאורה למה מגיע ענש לרשע, כיון שלצדיק עוזר הקדוש ברוך הוא, ולרשע לא עוזר.

אף האמת היא דעקר הוא הרצון, כיון שלצדיק יש רצון לקיים מצות בוראו, לכן הקדוש ברוך הוא עוזרו. אבל הרשעים נמשלים פנים נגרש, דכתיב (ישעיה נז כ) 'והרשעים פנים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט', פרש רש"י 'והרשעים' שאין נותנין לב לשוב, 'פנים נגרש', הים הזה גלוי מתגאים לרום למעלה ולצאת חוץ לגבול החול אשר שמתי גבול לים, וכשמגיע שם הוא נשבר על כרחו, וכך זה גל חברו רואה ואינו חוזר בו, כן הרשע רואה את חברו לוקה ברשעו ואינו חוזר בו, עד כאן לשונו. ובשביל שהרשעים מוסיפין תאוה על תאוותם, לכן הקדוש ברוך הוא מענישם. נמצא שיוסף הצדיק שכבש תאוותו היה ההתנגדות של הים, לכן הים ראה וינס מפניו:

אש קדש

רבי קלונימוס קלמיש מפיסצנא זיע"א
בעת צרה מנסים את האדם האם שב
ומתחזק בבטחון

ראשית הלמוד שצריכים ללמד מן היסורים הוא האמונה בדי', והבטחון החזק בו תברך שיושיענו. ועד כמה צריכים לחזק ולחזר ולחזק את האמונה והבטחון בו תברך בשעת יסורים, רואים מהא שלא נקרע הים עד ששבט בנימין קפץ לים, ונחשון בן עמינדב קפץ עד חטמו כנודע מדרךש. ולמה הצרכו לזה, הלא

אילה שלוחה

רבי נפתלי מליטאוויסק זיע"א (בן הרה"ק רבי שמעון מירוסלב זיע"א)

מנס קריעת ים סוף יש ללמד שלא להתהלך בקשיות על הבורא תברך / מעשה ברבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

שמעתי מפה אדמו"ר הקדוש זלה"ה מורנו הרב יצחק אייזיק זלה"ה מזידיטשוב שאמר בדרך הלצה, ששמע בשם הרב רבן של כל בני הגולה הקדוש מורנו אלימלך מליז'נסק, פעם נתאכסן באכסניא אחת, ושמע שספר הבעל

ים סוף שחייבים להזכיר בכל יום. על האדם לפעול בעצמו כל יום גלוי ההעלם שבגשמתו, המתבטא בעבודת ה' ללא הגבלות, בכל הקוים, 'מימינם ומשמאלם', ואזי לא זו בלבד שהוא שמור ממצרים דלעמת זה, אלא שגשמת אצלו התכלית של יציאת מצרים: ההכנה למתן תורה, יותר מכך, ההכנה לגאולה העתידה, וכמאמר רז"ל (נדרים כב): 'אלמלא חטאו' היתה יציאת מצרים גאולה שלמה - שאז תתגלה האלקות המסתרת אפילו בדומם, כפי שהיה בקריעת ים סוף, כשנתגלה גם ההעלם שבדומם. אלא שבקריעת ים סוף היה הגלוי כאמור לפי שעה, אף זה היה נתינת פח לישראל לפעול לאחר מתן תורה באמצעות ה'עבודה' אותם הגלויים של קריעת ים סוף - באפן קבוע. לפיכך היו אצל צדיקים גדולים אותם גלויים, שעל ידי עבודתם ראו גם בדומם את האלקות שבו, כפדוע מה שאמר פעם אדמו"ר הזקן כשהביט על קורת התקרה: אני רואה עתה רק את האלקות המסתיה אותה (לקוטי שיחות ג עמ' 966):

וירא ישראל את ה'יד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' וכמשה עבדו (יד לא)

זרע קדש

רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א

מתחלה צריך להאמין בה' ולירא ממנו מצד מה שקבל מאבותיו ורבותיו, ואחר כך זוכה להשיג יותר

וי'ושע ה' כו' וייראו העם את ה' כו'. יש להבין איך אפשר להיות ירא מאתו תהפוך שמו קודם האמונה, שהיא ירא את ד' אם אינו מאמין במציאות הבורא תהפוך שמו חס ושלום. רק הענין על דרך שכתוב בספרים (על מה שאמרו חז"ל במדש) שתפסו אמונות אבותיהם בידיהם, הפרוש שמה ש'ויציעקו כגי ישראל אל

רש"י פרש על דבר אל כגי ישראל וישעו, כדאי הוא האמונה שהאמינו בי ויצאו. וכן אחר כך פרש רש"י על ויעשו כן, שלא אמרו האידך נתקרב אל רופינו, שהיא אמונה יותר חזקה. לכן רואים מזה שבעת צרה יש שמנסים את האיש מן השמים אם מתחזק באמונתו ושוב מתחזק, שהאמינו ויצאו, ואחר כך יותר אמונה לקרב אל שונאינו, ועוד צרה תהיה, כדי שיתחזקו באמונה ובטחון יותר חזק לקפץ עד החטם לים וספנה, ואז הושיעם ד'.

היסורים מחזקים את האדם ביתר שאת, משל למתעלה שמעוררים אותו ע"י הפאות ובעיטות

ולא האמונה לבדה צריכים ללמד בעת צרה, רק גם בכל דבר, כמו שאמר בזהר הקדוש (ח"ג קסח). אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה עד דסליק ביה נהורא. וכמו שכתב דברנו שהאיש שמתעלה חס ושלום אז בועטים בו ומכים אותו עוד, ודוקא על ידי הבעיטות וההפאות מתחזק יותר ושבי חיותו אליו, כך כשאנו בצרה צריכים להתפלל לד' שיושיענו תכף ומיד, אבל גם צריכים להתחזק עוד יותר בנפשנו לעבודתו תהפוך בשעת הצרה על ידי הבעיטות וההפאות שמכים אותנו ממרום. ובשיר השירים פרק ד איתא צדיקים העמידה לי בתרבונה יותר מצדיקים שהעמידה לי בבגונה, וזה למוד שהקדוש ברוך הוא מלמד אותנו, ועל ידי זה נעשה התגלות למעלה ולמטה והמתקת הדינים והמשכת הרחמים כנ"ל:

והמים להם חומה מימינם ומשמאלם (יד כב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מנדל מליובוביץ זיע"א

ההוראה מקריעת ים סוף לחיי היום יום

כ" ספורי התורה הם הוראה בעבודתנו בחיי היום יום, ובמיוחד פרטי המאמצות שבקריעת

במשה, רק אדרבה שהאמינו בד' ומחמת זה האמינו גם כן במשה מצד שהיה עבדו. רק מתחלה צריך האדם להאמין בהשם יתברך על דרך הנ"ל מדרגא לדרגא, עד שההרגל יהיה טבע, ועל ידי זה יבוא לאמונה שלמה כנ"ל:

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה ויאמרו לאמר (טו א)

שם משוואל

רבי שמואל מסוכטשוב זי"ע א

בקריעת ים סוף הברר שהנסים נעשו כדי שיתגלה כבוד מלכותו ולכך התפעלו ישראל ואמרו שירה

במדברש רבה (שמו"ר כג ד) הָדָא הוּא דְכְתִיב 'פִּיהָ פִּתְחָה בְּחֻמָּהּ וּגּוֹ' (משלי לא כה), מיום שבא הקדוש ברוך הוא את העולם וכו' לא מצינו אדם שאמר שירה להקדוש ברוך הוא אלא ישראל וכו', הצייל אברהם מכבשן האש כו' ולא אמר שירה, וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה כו' עיין שם.

נראה באור הדברים, דהטעם שהם לא אמרו שירה הוא, שהם ידעו שפיר דגם עולם הטבע הוא אלקות בעולם הנסים, והכל שנה אצל הקדוש ברוך הוא, ולא התפעלו כלל מנסים. אף ישראל אמרו שירה, דהנהגה הנס מקריאת ים סוף היה הפוף מפל הנסים שנעשו עד הנה, דהנסים שנעשו עד הנה, הצלת אברהם מכבשן האש וכל אלה שחשב המדרש, היה הנס עבור בעל הנס, מה שאין כן קריעת ים סוף דהלא לא היה צריך להנחתם דרך ים סוף, אף הכל היה כדי שיתגלה כבוד שמים, ולהתגלות כבוד השמים לא היו צריכין שהיה על ידי ישראל ונא. ובקראתם שהקדוש ברוך הוא רצה לזכותם שיתגלה כבודו יתברך על ידם, אף

הוא היה על דרך מצות אנשים מלמד, ירשת אבות, שלמדו ששקבא צרה צריך לצעק אל השם יתברך, כדרך מי שלמד מאבותיו איזה אפנות, אבל לא השיגו זה בשכלם, רק מנהג אבותיהם בידיהם.

ובאמת כן צריך האדם להתחיל בעבודתו יתברך שמו על דרך זה, ולבוא לידי אה מאתו יתברך שמו על דרך זה, מקבלת אבותיו שמסרו לו שיש אלוקי שמעניש לעובר על מצותיו, ונותן שכר למקיימין, ועל ידי זה יבוא לידי אה, ואחר כך ילך ממדרגה למדרגה, עד שבעצמו ישפיל ויבין אמתות מציאותו יתברך שמו מצד פעלותיו הנגלים שנגאה בהם רב גדלתו יתברך שמו. והנה עם כל זה גם לאחר השגה צריך להיות בבחינת אמונה, כי בחקמתו אי אפשר להשיג רק עד מקום שיד שכלו מגעת, ובאמת לית מחשבה תפיסא ביה יתברך שמו, ולכן גם אחר שמשגי בחקמתו צריך להיות האמונה גם כן, וזאת היא אמונה שלמה הנפאה אחר החכמה הזאת. וזהו שנגאמר וייראו העם את ד', מתחלה מחמת אמונה שהיה להם מהאבות, ואחר כך ויאמינו בד' מחמת השגתם אמתות מציאותו יתברך שמו, כמו שנגאמר וירא ישראל את היד כו' ויאמינו כו'.

ויהיבין עוד, הלא כבר כתיב (לעיל ד לא) ויאמן העם וישמעו כי פקד ד' את בני ישראל, ולמה אמר כאן אחר כל הנסים ויאמינו בד'. רק על דרך הנ"ל, שעדיין לא היה מתחלה אמונה שלמה, רק שהאמינו מחמת ששמעו ממשה שהיה נאמן בעיניהם, כדרך האדם ששומע אפילו דבר חדוש מאדם נאמן, ואומר בלבבו הגם שהדבר חדוש, עם כל זה פיון שהאיש הזה מהימן בכל דבר, בוודאי לא משקר גם בדבר זה. אבל על גוף הדבר בלא אמירת האיש הזה היה לבו מספק. מה שאין כן עתה באו ישראל לאמונה זאת שהאמינו בד' ואחר כך ובמשה עבדו, לא שהאמינו בד' מחמת אמונה

עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו
אלקי אבי וארממנהו (טו ב)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מפרדיטשוב זיע"א

גם המעשים הטובים שמעוררים את
המדות העליונות הם ממנו ותברך

עזי וזמרת זה ויהי לי לישועה. דהנה אנו בני
ישראל בתפלתנו ובמעשינו הטובים
מעוררים רחמים ורב טוב וישפע ויברכה לְכָל
העולמות מהשם יתברך, וזה הוא רצונו שפעל
די מעשינו הטובים: יהיה נמשך טובו יתברך
לְכָל העולמות, אף להבין, דהא מה שאנו עושים
רצון יתברך, גם כן הכל מאתו יתברך, כמו
שאמרנו ת"ל (סוכה נב: קידושין ל:): אלמלא הקדוש
ברוך הוא עוזרו אין יכול לעמד נגד היצר הרע,
ואם כן הכל הוא ממנו יתברך, מה שאנו יכולים
לעשות רצונו יתברך ולהמשיך טובו הוא הכל
ממנו יתברך, ואם כן מה הוא זה שרועה השם
יתברך שאנחנו במעשינו הטובים נמשיך שפע
וטובו יתברך שיהיה על ידי מעשינו, הלא הכל
הוא ממנו יתברך, והוא יתברך העוזר לנו לעשות
רצונו ולהמשיך טובו יתברך על כל העולמות,
והוא יתברך הוא המייטיב והכל ממנו.

נחת רוח לפניו שהתעוררות המדות
תקרא על שם ישראל אף שהכל ממנו

אף זה היה מרגלא בפומא דמורי ורבי הצדיק
מורנו דב בער נשמתו ערן להבין זה, שהוא
למשל כמו אב שמנסה את בנו ומקשה לו איזה
קשיא, והנה אף על פי שאין בנו עומד בשכלו
על הדבר בעצמו, עוזר לו אביו שיבין הדבר,
ויש לו נחת רוח מזה, הגם שבנו לא הבין
בעצמו ובשכלו רק אחר שיעור לו הוא בעצמו,
עם כל זה יש לו נחת רוח מה שנקרא על שם
בנו שמבין בשכלו הדבר הזה, כן הוא הענין
בו יתברך הוא אבינו, הגם שכל מעשינו הוא
בעזרתו יתברך, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו
חס ושלום אין יכול לו, ובעצמו אין אנו יכולין
לעשות רצונו רק שהוא יתברך עוזר לנו, רצונו

שהרגישו בעצמם שהם בלתי ראויים, התפעלו
מזה ואמרו שירה.

וזהו פרוש 'פתחה בחכמה', שהעמיקו בתכלית
הפנה, וכאשר פתחו הם הפתח להסתכל
בפנימיות הענין יכול כל אחד לפי ערכו להעמיק
בפנימיות הענין, והם יצאו מהפלל לדון על
הפלל בלו יצאו, דכל הנסים שנעשים לאדם
הכל הם בשביל להרבות כבוד שמים, וכשאדם
זוכה מגלים כבוד שמים על ידו, וכשיעמיק
האדם בעניניו כל אחד לפי מה שהוא יכול
לומר שירה, וזהו שאיתא במדרש רבה ויאמרו
לאמר נהיה אומרים לבנינו ובנינו לבנינו, שיהיו
אומרים לפניך פשירה הזאת בעת שתעשה להם
נסים. והבין:

ייטב לב

רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זיע"א

משה רבנו וישראל התבישו לומר את
השירה

על פי מה שפרש הר"מ אלשיך ז"ל ואתחנן
אל ה' בעת ההוא לאמר (דברים ג, כג)
על דרך שאומרים קודם התפלה אדני שפתי
תפתח (תהלים נא, יז), ענינו כי בעמדו להתפלל
יראה ורעד יבא בו וחיל ורעדה יאחזונו, עד כי
מגדל הפחד והבושה מי אנכי שאזכה להתפלל
ולהודות כו' בלתי אפשרי לפתח שפתי, עד
שמכרח לבקש רחמים אדני שפתי תפתח וכו',
וזהו שנאמר ואתחנן אל ה' וגו' לאמר הינו
שיהא בכחי ויכלתי לאמר אתה החלות (דברים
ג, כד) וגו', ענין שם בארץ. וזהו שאמר פאן
אז ישיר וגו' שעלה בלבן של משה וישראל
לשיר, אף מגדל היראה והפחד ובושה עמדו
ולא יכלו דבר דבר, על כן ויאמרו תחלה,
שבקשו רחמים לאמר, שיהא בקחם ויכלתם
לאמר הנאמר אחר כך:

וַיֹּרְחוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַח אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם,
שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְחוּ (טו כה)

קול שמחה

רבי שמחה בונים מפרשיסחא זיע"א

חֲרָטָה בְּלֵב שָׁלֵם עַל הַמַּעֲשִׂים הַרְעִים
מִתְקַנֵּת כֹּל הַקְּלֹקִלִים וּמִמְתַּקֶּת הַדִּינִים

וַיֹּרְחוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַח אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם
(שמות טו, כה). אֵיחָא בְּרַמְבַּ"ן שֶׁהוֹרְחוּ
ה' דְּרָכּוֹ וְהִמְתִּיק מִרַב בְּמֵר. לְהַבִּין זֹאת, כִּי חֲטָא
וְעוֹן פּוֹעֵל חֵס וְשָׁלוֹם גַּם בְּעֵלְיוֹנִים, וְעַקֵּר הַתְּקוּן
הוּא חֲרָטָה בְּלֵב וּמְרִירוֹת עַד כִּמְעַט שִׁישְׁפָּךְ
לְאַרְץ מְרִירוֹתָּה בְּהַתּוֹדֵעַ אֵלָיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא
וְהוֹדֵעַ אֵלָיו קְלַקְלָתוֹ בְּעֵלְיוֹנִים, וְלֹא קָם רִיחַ
בְּאָדָם הַהוּא מְרַב מְרִירַת לְבוֹ, וּבִנְזָה הַמְרִירוֹת
יִמְתִּיק הַדִּינִים בְּשִׂרְשָׁם וַיִּתְּקֵן הַכֹּל. אֲכַל מִצּוֹת
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֵינָם פּוֹעֲלִים כֹּל כֶּף, רַק מְגִינָה
וּמַצִּילָה מִן הַעֲנָשׁ. וְזֶהוּ וַיֹּרְחוּ ה' עֵץ, לְשׁוֹן
עֲצָה, רַק לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה כְּזוֹ שֶׁהוּא בְּמְרִירוֹת
הַלֵּב לְהִמְתִּיק הַמְרִירוֹת שֶׁפָּעַל חֵס וְשָׁלוֹם
בְּעֵלְיוֹנִים, וְזֶה מֵר בְּמֵר:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן
הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעֵם וּלְקַטּוֹ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ לִמְעַן
אֲנִסְנוּ חֵילָךְ בַּתּוֹרַתִי אִם לֹא (שמות טו, ד)

אמרי פנחס

רבי פנחס מקורניץ זיע"א

עֵקֶר עֵינָיו אֲמִירַת פְּרִשַׁת הַמֶּן בְּכֹל יוֹם
הוּא בְּצַרוּף הָאֲמוּנָה

אָמַר: לְכָף לֹא יֵרֵד מִן פְּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ, כְּדִי
שִׁיאָמְנוּ בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם, בֹּא וַיִּקְרָא חֲזָק
אֲמוּנָתָם שֶׁהֵיוּ מֵאֲמִינִים שְׁבוּדָאֵי יֵרֵד מִן בְּכֹל
יוֹם וַיּוֹם. עוֹד אָמַר בְּעֵינָיו הַמֶּן, שֶׁאֲפִילוֹ שִׁיֵּרֵד
הַמֶּן בַּחוּשׁ הִזְהָ חֲלוּק גְּדוֹל בֵּין בְּנֵי מְהִימְנוּתָא
וּבֵין אֵינּוֹן דְּלָאוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, כְּמוֹ שֶׁאֵיחָא
בְּזִהַר בְּשִׁלַּח (ח"ב סב,): עֵינָיו שָׁם בְּאֵרִיכוֹת קָצַת.

יִתְבַּרְךָ שִׁיקְרָא עַל שְׁמֵנוּ שְׁאֵנוּ עוֹשִׂים הַדְּבָר,
לְהִמְשִׁיךְ שְׁפָעוֹ רַב טוֹבוֹ וַיִּקְרָא שְׁאֵנְחֵנוּ עוֹשִׂים
הַדְּבָר עַד כָּאֵן דְּבָרֵינוּ.

וְלִפִּי זֶה נִקְרָא לִי פְרוּשׁ הַפְּסוּק 'עֵץ וּזְמַרְתָּ
'ה', שֶׁהֵעֵז וְהַחֲזִיק, וְהַזְמַרְתָּ מֵהַ שְׁאֵנוּ
יְכוּלִין לְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ וְהַלְלוֹת וְהַלְלָה
וְלִזְמַר לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, וְהַמְשִׁיךְ רַב טוֹבוֹ יִתְבַּרְךָ
עֲלֵינוּ וְעַל כָּל הָעוֹלָמוֹת, הוּא הַכֹּל מֵהַשָּׁם יִתְבַּרְךָ,
וְאֵף עַל פִּי כֵן וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, שֶׁהַשָּׁם יִתְבַּרְךָ
קוֹרָא אֶת הַיְשׁוּעָה עַל שְׁמֵנוּ, וְזֶהוּ וַיְהִי לִי,
שֶׁהַגַּם שֶׁהַכֹּל הוּא מֵאֵתוֹ יִתְבַּרְךָ, וַיְהִי לִי הַשָּׁם
יִתְבַּרְךָ קוֹרָא אוֹתוֹ עַל שְׁמֵנוּ:

ה' ימלך לעלם ועד (טו יז)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בְּשִׁירָה יֵשׁ י"ח הַוּי"ת וְגוֹרְמַת עֲלוּי
לְשִׁכְיָנָה וְהַכְנָעָה לְסִטְרָא אַחְרָא

ה' ימלך לעלם ועד. הַטַּעַם לְמַה כּוֹפְלִין הַפְּסוּק
הַזֶּה בַּתְּפִלָּה וְעוֹד מִתְרַגְּמִין אוֹתוֹ. וְאֶפְשָׁר
לִזְמַר, דִּהְנָה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרּוּגִים לְכַרְכָּה (פרי
עץ חיים שַׁעַר הַזְמִירוֹת פ"ו) דְּשִׁמּוֹנָה עֲשָׂרָה הַוּי"ת
בְּשִׁירָה, וְלֹא תִמְצָאֵם רַק בְּכַפּוֹל הַפְּסוּק הַזֶּה
וּבַתְּרַגּוּמוֹ. עוֹד טַעַם לְמַה מִתְרַגְּמִין אוֹתוֹ, מִשׁוּם
ד'ה' ימלך' מִשְׁמַעוֹתוֹ לְשׁוֹן עֲתִיד, מִשְׁמַע דְּעֲתִיד
שִׁימְלֵךְ וְעִבְשׁוּ חֵס וְשָׁלוֹם אֵינּוּ מְלָךְ, לְפִיכֶךָ אֲנִי
מִתְרַגְּמִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים 'ה' מְלֹכוּתָה קָאִים לְעֵלָם
וְלְעֵלְמֵי עֲלְמֵי א', דְּמִשְׁמַע דְּמְלֹכוּתוֹ קָמַת תְּמִיד,
הִזְהָ הִנֵּה וַיְהִי. וְעוֹד, דְּבִאֲמִירַת הַשִּׁירָה יֵשׁ
עֲלוּי וּמַעֲלָה גְדוֹלָה לְשִׁכְיָנָה, וּכְשִׁישׁ עֲלוּי לְשִׁכְיָנָה,
יֵשׁ הַכְנָעָה וְשִׁפְלוּת לְסִטְרָא אַחְרָא, וּבְלִשׁוֹן תְּרַגּוּם
נִכְנַעַת וּמִשְׁתַּבָּרַת הַסִּטְרָא אַחְרָא הַרְבֵּה, כְּמוֹ
שֶׁיֵּדוּעַ בְּקִדְשׁ דְּנִתְקַן בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם כְּדִי לְתַבְּרָא
שְׁלִשְׁלָאִין דְּפִרְזָלָא. וְלִפִּיכֶךָ הִשְׁתָּא בְּאֲמִירַת
הַשִּׁירָה, שֶׁהוּא עֲלוּי הַשִּׁכְיָנָה, אֲנִי עוֹשִׂים הַרְמָה
גְּדוֹלָה לְשִׁכְיָנָה וְעוֹשִׂים שְׂכָר לְסִטְרָא אַחְרָא:

בין שהיא 'לחם אבירים' (תהלים עח כה) נבלע באבירים (יומא עה): שלא היה בו ברור, כי כל עקר הברכה לברר ניצוצין ולהפרידם מן הפסלות ובמין לא היה פסלות. ונהגיתי מאד, כי לדעתי הדברים קרובים אל האמת, והייתי מתמיה לפי זה על הקדוש מורינו הרמ"ע שכתב שניצוצין לברר עליו לעתיד.

יתכן שלעתידי לבוא יהיה ברור במון ויברכו עליו

והנראה להיות אכילה היא תהיה באתר עילאה יתיר בסוד הקדש חכמה, כי כבר יגיע זמן השגת חכמת משפלי התורה, והנה כתיב (תהלים קד כד) 'כלם בחכמה עשית' - במחשבה אתבררו, והנה המין הוא לחם מן השמים כמו שכתבתי לעיל (אות ב) בשם הזהר (ח"ב סא), וכשיחזעלה על ידי אכילתינו לאתר עילאה יתיר אתר דאקרי 'קדש' שוב יהיה לו ברור, והנה זה אני אומר בדרך אפשר ואין לי ספק מדברי רבותינו (בה). ותתבונן זה דגם הצדיקים כשיושבבים בגן עדן פשוטים להעלותם למדרגה יותר גדולה מצטרפים שוב לברור חדש, על פן שוב דנין אותם, כמי שאמרו רבותינו ו"ל אצל שמואל הנביא שהיה מתברא מן הדין, (נה דרך אפשר ולא קבלתי זה, ואם נאמנו דברינו) הנה יצטרכו אז לברר ברכה על המין.

יתכן שבחל לא ברכו על המון ובשבת ברכו

ולפי זה יש לומר גם כן (בדרך אפשר) הגם שלא היו מברכין על המין במדבר בימות החול, אבל בשבת להיות ההאכילה הוא בקדש אתר עילאה יתיר הצרכו לברכה, זה הפונה לפי זה ו'קדש אותו' קדשו בברכה, (נה בדרך אפשר).

אכילת שבת פאכילת קדשים והיו מברכין 'לאכול עבודת שבת'

ובזו"ת דברי הרמ"ע ו"ל יש לומר דבאמת לא היו מברכין על המין בימות החול שום ברכה משעם הנ"ל, אבל בשבת עם היות שלא היו מברכין ברפת הנהנין, עם כל זה

ולכך עכשו כשאומרים פרשת המין מבטח לו שלא יחסר לו מזונו, אבל העקר צריך לצרף לזה האמונה. ולכך כתבו בבית יוסף ובט"ז בשלחן ערוך אורח חיים (סימן א) על המוציא שם לומר פרשת המין בכל יום, שהוא כדי להאמין שכל מזונותיו באים בהשגחה, כי עקר אמירת פרשת המין היא האמונה, כי אפילו בירידת המין גופא היה חלוק וכו':

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

שיטת הרמ"ע מפאנו שלעתידי לבוא וברכו על המין המוציא לחם מן השמים

רבי נתן אומר ברכו במין וקדשו בברכה, עד כאן לשונו (ב"ר יא ב). זה הדבר אינו מובן כלל. ומה שיש לי לפרש בזה [הנה 'ברכו במין' פנ"ל], וקדשו 'בברכה' היא על פי מה שנמצא להקדוש הרמ"ע זללה"ה במאמרי השבתות (חלק ט), שלעתידי לבא בפעודה של לויתן הנה אין פעודה בלא לחם, הנה כתב שיוציאו אז צנצנת המין הנגנז, [נאמר בו (שמות טז לג) 'לדורותיכם', הינו בעת שיהיו הדורות יחד], והוא נקרא 'לחם' כמה דאף אמר (שמות טז טו) 'הוא הלחם אשר נתן ה' וכו', וכתב שם שברכו ברכה על המין 'המוציא לחם מן השמים'.

עקר הברכה לברר הפסלת ולכו לא ברכו כלל על המין

והנה דכירנא פשהייתי מסתופף בצל קדשו של כבוד מחתני הרב הקדוש מורינו הרב צבי הירש מדייטשוב זצוק"ל נפל מילתא בפומה לחקר האיך היה ברפת המין, ואני הייתי משיב שמצאתי פך להרמ"ע דלעתידי יברכו 'המוציא לחם מן השמים', ונפל וכוח בדרך בין התברים נענה אחד מן התברים, הלא הוא הרב המקובל מורינו הרב ישראל דב זלחה"ה, אשר פמרה לא ברכו ברכה על המין כל עקר,

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מי שמרבה לאסוף ממון לא יתפנה לעסק בתורה

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וְיֵצֵא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנֹסְנוּ הַגִּלְגָּל בְּתוֹרְתִי אִם לֹא. אַפְשָׁר לָרְמוֹז עַל כָּל הַעוֹסֵק בְּתוֹרָה דְּצָרִיף הֵיחִיּוֹת בְּטַחֲנוֹנוֹ בַּה' יִתְבַּרְךָ, וְלֹא יִהְיֶה לְהוֹט אַחַר קְבוּץ הַמְמוֹן, שְׂיִחְשַׁב בְּדַעְתּוֹ לומר כְּשִׂיחֵהָ לֹא מִמּוֹן וְיִהְיֶה מְזוֹנוֹ מִצְוֵי בְּדוֹ אִזְ יִהְיֶה לְבוֹ פְּנֵי לַעֲסֵק בְּתוֹרָה, דְּעַל זֶה אָמַר הַתַּנְאָ (אבות פ"ב מ"ד) וְאַל תֵּאמַר לְכַשְׁאֲפָנָה אֲשֵׁנָה שְׂמָא לֹא תִפְנָה. אֲלֵא יִשִּׁים בְּטַחֲנוֹנוֹ בַּה' וַיֹּאמֶר הַכֹּל בְּדוֹ יִתְבַּרְךָ, וּמָה שְׂרָאוֹי לִי יְבוֹא לִי, וְהַעֲקָר הִיא עֲבוֹדַת ה'. וְאִם לֹא יִתְהַלֵּךְ בְּדַרְךָ זֶה, אִי אַפְשָׁר לוֹ לַעֲסֵק בְּתוֹרָה:

הַרְמוֹז בַּפְּסוּק

וְזֶהוּ שְׂאֵמַר הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמַר, צָרִיף שְׂתַדְעוּ שֶׁהַפְּרִנְסָה תְלוּיָהּ בְּדוֹ, וְהַשְׂרָקָא יִתְרָה שְׂטוֹרְחִים בְּנֵי אָדָם הִיא לְחֻנָּם, וְזֶהוּ הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, אֲנִי הוּא הַמְמַטִּיר וְהַפְּרִנְסָה הִיא בְּדוֹ, וְלִכְּן הָעָם לֹא יִהְיֶה לְהוֹטִים לְאֲסוֹף הַמְמוֹן, רַק יִבְטְחוּ בַּה' וְיֵצְאוּ וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וּבְזֶה יִהְיֶה נִכְר' הַגִּלְגָּל בְּתוֹרְתִי אִם לֹא, דָּאִם יִבְטְחוּ בַּה' בְּזֶה יְבוֹאוּ לַעֲסֵק בְּתוֹרָה כְּרָאוֹי, וְאִם לֹא, וְדָאִי יִתְבַּטְלוּ מִן הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ הַגִּלְגָּל בְּתוֹרְתִי אִם לֹא:

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

גם המזונות והלחם הטבעי הם גם גדול בקריעת ים סוף

כִּי מְזוֹנוֹתָיו שָׁל כָּל אָדָם, בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן, הֵם גַּם גְּדוֹל בְּקָרִיעַת יַם סוּף מִמֶּשׁ שְׂעוֹשֶׂה הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עִם הָאָדָם בְּאִפְסוֹ פְּרִיטִי. כָּל אָדָם צָרִיף לְהַשִּׁיג אֶת מִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים, לְהַאֲמִין

לְהִיּוֹת שְׂבֵת הִיא 'קֹדֶשׁ' וְהֶאֱכִילָהּ בּוֹ כְּעֵין אֲכִילַת קֹדְשִׁים, הָיוּ מְבַרְכִין בְּרַפְת הַמְצִיחָה אֲשֶׁר קֹדְשֵׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו וְצוּנָנוּ לְאָכַל סְעוֹדַת שְׂבֵת, וְזֶהוּ 'וְקִדְשׁוֹ בְּכִרְכָּה'. זֶה מָה שְׂנוֹרָאָה לְדַעְתִּי לְפָרֵשׁ כְּעַתָּה, וְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יוֹדֵעַ הָאֲמֵת (מאמרי השבתות מאמר ג אות א):

דברי חלומות

רבי צדוק הכהן מלבין זיע"א

גלוי בחלום: לעזים וצבאים ולאמות העולם לא היה המון מתהפך לכל הטעמים

מִה שְׂאֵמַרוּ (יומא ע"ה) בְּמִן שְׂמֵתֵהֶפֶךְ לְכָל הַטְּעָמִים הֵינּוּ גוֹף הַמֶּן שְׂאֵמְלוֹ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מָה שְׂאֵמְרוּ וְ"ל (מכילתא בשלח ויסע ה') דְּעִזִּים וּצְבָאִים הִיוּ אוֹכְלִין מִמֶּנּוּ וְאֲמוֹת הָעוֹלָם טוֹעֲמִין מִבְּשָׂרָן טַעַם מֶן, בְּהֵם הָיָה נִגְזָשׁ רַק עֲצָם טַעַם מִן הַמְּפָרֵשׁ בְּתוֹרָה כְּצַפִּיחִית בְּדִבְכּוֹשׁ וְתוֹ, לֹא, דְּהַטַּעַם הַבְּלוּעַ בְּכִשְׂרֹן לֹא הָיָה עוֹד מִתְהַפֵּךְ, וְעַל כֵּן יָכְלוּ גַם אֲמוֹת הָעוֹלָם לְטַעְמוֹ.

וְלִכְּן לֹא קָשָׁה מָה דְאִיתָא דְהַעֲרַב רַב לֹא יָכְלוּ לְטַעַם מִהֶמֶן [הֵינּוּ הַטְּעָמִים שֶׁהוּא מִשְׂתַּנָּה, דְּזֶהוּ עֲקָר שְׁנוֹי הַמֶּן מִשְׂאָר כָּל מֵאֲכָלִים וְנִכְר' שֶׁהוּא לֶחֶם מִהַשָּׁמַיִם וְלֹא מֵאֲרִץ שְׂאִין דְּגִמְתוֹ בְּאֲרִץ כְּלָל, וְדָבָר זֶה אִין שִׁיף אֲלֵא לִישְׂרָאֵל שֶׁהֵם יָכְלוּ לְאָכֹל לֶחֶם כְּזֶה. אֲבָל הַעֲרַב (שמות יב, לח) רַב, אִף דָּגַם בֵּן מִסְתַּמָּא נִזְוֵנוּ בְּמִדְבָּר מִהֶמֶן, וְהֵם שְׂאֵמְרוּ 'נִפְשָׁנוּ קִצָּה בְּלֶחֶם הַקֶּלֶקֶל' (במדבר כא, ה'), שְׂפָל הַתְּרַעוּמוֹת הָיָה הַתְּחִלָּה מִהֵם עַל כָּל פְּנִיָּם וְהָרַב הַכֹּל מִהֵם. וְלִפִּי שֶׁהֵם הִרְגִּישׁוּ בּוֹ רַק טַעַם אֶחָד פְּשוּט וְעַל כֵּן קִצּוֹ בְּרִגְלֵיתוֹ, וְעַיִן זֶהוּ הַקְּדוֹשׁ תְּשָׂא (קצ"א:) דְּקָרָא אֲכָרִיז בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲכָלוּ אֶת הַמֶּן וְלֹא הַעֲרַב רַב, וּמִכָּל מְקוֹם אִיתָא שֵׁם דְּאָכְלוּ מִתְמַצִּית וּמִמָּה דְיִתְבַּיִן לוֹן יִשְׂרָאֵל עַיִן שֵׁם, וְיִשׁ לומר גַּם בֵּן כְּמוֹ שְׂכַתְבָתִּי] (אות יב):

שִׁירָד בַּמְדַּבֵּר, כִּי הִכַּל בְּגֵרָה מַעֲשֵׂי נְסִים. בֵּן אֵין הַבְּדֵל בֵּין לְחֵם שְׂאוּכָלִים בְּטַבְעֵיית, לְמֵן שֶׁהוּא לְחֵם שִׁיורֵד מִן הַשָּׁמַיִם, רַק שְׁעַל לְחֵם רָגִיל מְבַרְכִים הַמוֹצֵיא לְחֵם מִן הָאָרֶץ, וְעַל הַמֶּן בְּרָכוּ הַמוֹצֵיא לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם (ראַה בְּנֵי יִשְׁכַּר שֶׁהוּבַא לַעֲלֵי), אָבָל לְבַד מִזֹּאת אֵין שׁוּם הַבְּדֵל בֵּינֵיהֶם:

וְהִנֵּה בַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי וְהַכִּינּוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיֹאוּ וְהִנֵּה מַשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם (טו ה)

מֵאוֹר עֵינַיִם

רבי מנחם נחום משוּרְנוּבֵיל זי"ע א"

הַדְרָכָה מִפְּרֻטָּה לְתַקּוּן הַמַּעֲשִׂים וְלַעֲבוֹדַת ה' בְּכָל הַמַּדּוֹת

בַּפְּסוּק 'וְהִנֵּה מַשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם'. הִנֵּה נוֹדֵעַ כִּי צְרִיף כָּל אֶחָד לְהִבְיֹא הַמַּדּוֹת שֶׁנִּשְׁרָשׁוּ בְּטַבְעוֹ, כִּי יֵשׁ עֶשֶׂר מַדּוֹת, וְהֵן עוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, וְהַכֵּל נֶאֱצַל מֵאֵין סוֹף בְּרוּף הוּא. וְהִנֵּה הָאָדָם הַיִּשְׂרָאֵלִי גַם בֵּן כְּבָכוֹל נִיצוּץ מֵאֵין סוֹף בְּרוּף הוּא, וּבְדָבָר שֶׁהוּא אֵין סוֹף כְּלוּל נִיצוּץ מִכֹּל, וְאִם בֵּן יֵשׁ בְּכָל אָדָם כָּל הַמַּדּוֹת, וְהֵן עֶשֶׂר, דִּהְיִינוּ אֶהְבָּה, יְרָאָה, הַתְּפָאָרוֹת, נְצוּחַ, הוֹדָאָה, הַתְּקַשְׁרוֹת, דְּבוּר שֶׁהוּא כְּנֶגֶד מַלְכוּת, וְיֵשׁ גַּם בֵּן ג' עֲלִיוֹנוֹת חֲכָמָה וּבִינָה, וְיֵשׁ עוֹד עֲלִיוֹנָה וְאֵין אֲנוּ בְּעֵגֶן הַהוּא.

וְהִנֵּה הַמַּדּוֹת נִתְעַרְבוּ מִטּוֹב וְרַע כְּדֵי שִׁיחֶיהָ שְׂכָר וְעִנְשׁ, וְצְרִיף כָּל אֶחָד לְטַהַר אוֹתָן הַמַּדּוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה רַק לַעֲבוֹדַת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וְכו', לְמִשְׁלַל אֶהְבָּה שֶׁלֹּא יֵאָהֵב זוּלָתוֹ הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְאִם יַעֲשֶׂה מִשָּׂא וּמִתָּן אוֹ שְׂאָר גּוֹפְנוּיּוֹת יַעֲשֶׂה בְּשִׁכָּל בְּאִפְּן שֶׁלֹּא יִכּוֹן לְצַרְפוֹ, וְכֵן בְּכָל הַמַּדּוֹת. וְכֵן בְּמַדַּת הַתְּקַשְׁרוֹת, יְרָאָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְקַשֵּׁר מִחֻשְׁבָּתוֹ וְדְבוּרוֹ זוּלָתוֹ בְּדָבָר עֲבוֹדַת הַבוֹרָא בְּרוּף הוּא וְכו'.

בְּכָל יוֹם עַל הָאָדָם לְבַרֵךְ מִדָּה אַחֶרֶת

וְהִנֵּה מוֹרֵי וְרַבֵּי נִשְׁמָתוֹ בְּגִנְיֵי מְרוֹמִים אָמַר דְּאִיתָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ כִּי כָּל יוֹם מִימֵי

וְלִהְתְּבוּנָן לְעַמְקָא, שְׁגַם הִלָּחַם הַטְּבָעִי שֶׁהוּא מְכַנִּים לְפָיו מְדֵי יוֹם, הוּא מַעֲשֶׂה נְסִים, כִּי מִי נִתֵּן כַּח לְתוֹבָאָה לְצַמַח וְלַפְרֹחַ, וְלֹא דְבָרֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ (בְּרַאשִׁית א יא) 'תּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי לְמִינּוֹ' לֹא הִיָּתָה הַתּוֹבָאָה צוֹמַחַת בַּשָּׂדֶה. כָּל כַּח הַצְּמִיחָה הוּא מְחַמַּת שְׂמָאֵמִין בְּחֵי הָעוֹלָמִים וְזֶרַע (שַׁבַּת לא. תוּס' ד"ה אַמּוֹנָת), וּבְכַח הַמְּלֶאֶךְ שְׂמִנָּה הַבוֹרָא כָּל עוֹלָמִים לְכָל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב שְׂאוֹמֵר לוֹ גְּדֹל (ב"ר י ט), וְלוּלֵי זֹאת הִיָּתָה כָּל הָאָרֶץ שְׂמִמָּה.

כְּשִׁינְאֵמִין הָאָדָם בְּדָבָר, לֹא יִהְיֶה לְגַבֵּי שׁוּם חִלּוּק אִם יֵשׁ לוֹ קֶצֶת לְחֵם לְאַכּוֹל וְלִהְתִּיחֹת נַפְשׁוֹ, אוֹ יֵשׁ בְּרִשׁוֹתוֹ רְכוּשׁ רַב. בְּמַצֵּב כֵּזֶה לֹא יִחְשַׁב הָאָדָם שְׁהִיּוֹת שְׂאָסוּר לְהַנּוֹת מִמַּעֲשֵׂי נְסִים, יִטְרַח כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה בְּכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה לְצַבֵּר הוֹן וְעֶשֶׂר, כִּי גַם מֵה שֶׁמִּשְׁיַג עַל יְדֵי עֲמָלוֹ וְיִגִיעָתוֹ נִחְשָׁב לְנֶס גְּדוֹל. בְּפֻרְט שְׁגַם עֵצִים הָאֲכִילָה וְהַלְעִיסָה, הַבְּלִיעָה וְהַעֲפוּל, הֵם מַעֲשֶׂה נְסִים וְנִחְשָׁב כְּמַטְרִיחַ כְּלָפֵי מַעֲלָה, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חַז"ל (יִלְקוּט רַמְזוֹ תַּחַפְט) עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים קנ ז) כָּל הַנְּשִׂמָה תְּהַלֵּל קָה, עַל כָּל נְשִׂמָה וְנִשְׂמָה תְּהַלֵּל קָה. הָאָדָם חֵיב לְדַעַת שֶׁהוּא לֹא נוֹשֵׂם בְּכַחוֹת עֲצָמוֹ, וְאֵלּוֹ יִפְסִיק הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַשְׁפִּיעַ לוֹ חַיּוֹת אֲפִילוֹ רַגַע אֶחָד, אוֹ שִׁסִּיר מַעֲלִי אֶת הַשְּׁגַחַתוֹ, מִיַּד יִהְיֶה כְּלָה וּמִבְּשָׁל.

כְּאֶמּוֹר, מִטַּעַם זֶה רְצוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשׁוּב מְצַרְמָה אוֹ לְמַהַר לְהַכְּנֵס לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי בַּמְדַּבֵּר יִהְיוּ מְקַרְחִים לְהַנּוֹת מִמַּעֲשֶׂה נְסִים וְלִהְתִּירִחַ כְּלָפֵי שְׂמִיאָ, וְלֹא רְצוֹ בְּכָף. עַל זֶה הוֹכִיחֵם הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וְאָמַר, 'הִנְנִי מִמַּטְרִי לְכֶם לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם', לְהוֹדִיעַ שְׁגַם הִלָּחַם הַרְגִיל שְׂאוּכָלִים, שֶׁנִּרְאָה לְאָדָם כְּדָרָף הַטְּבָע שְׁעוֹלֵם כְּמִנְהַגוֹ נוֹהֵג, הוּא גַם מַעֲשֶׂה נְסִים וְכֹא עַל יְדֵי הַשְּׁגַחַתוֹ הַתְּמִידִית וְעֵינּוֹ הַפְּקוּחָה שֶׁל הַשׁוֹכֵן בְּמְרוֹמִים. אֵין שׁוּם הַבְּדֵל בֵּין סִיר הַבְּשָׂר וְהִלָּחַם שֶׁהִנֵּה בְּמַצְרֵיִם, לְבִין בְּאֵר הַמַּיִם וְהַמֶּן

לְעֹנְוָהוּ, וְהָבֵא הַהֶטֶהָר וְכוּ', וּמִחֲמַת שְׂבֵא לְמַדַּת רַחֲמָנוּת וְכָל עֲקָרוֹ הוּא לְעֹבְדוֹתוֹ: תִּפְרָף אֲזִי נִפְרָדִין מִמֶּנּוּ הַחֲשֻׁכוֹת, כִּי אֵין קִטְרוֹג מֵאַחַר שְׂבֵא לְמַדַּת רַחֲמָנוּת וּלְמַדַּת אֵין, כִּי לֹא לְעֲצָמוֹ הוּא מִבְּקֵשׁ רַק לְהֵשֵׁם: תִּפְרָף. 'כָּל אֶכָּל תִּתְעַב נִפְשִׁים' הוּא לְפַעְמִים אֵינוֹ טוֹעֵם טַעַם וְתִעֲנוּג מֵעֹבְדוֹתוֹ כַּחֲלוֹה שְׂאוֹכֵל וְאֵינוֹ טוֹעֵם טַעַם, אֲזִי גַם כֵּן הַתְּקֵנָה וְיִצְעָקוּ גו', וְכֵן 'יִשְׁבִּי חֲשָׁף' שֶׁהוּא בְּחֻשְׁכוֹת הַשֶּׁכֶּל, 'יִוְרְדֵי הַיָּם גו' קָאֵי עַל אוֹתָם שֶׁהֵם בְּמִדְרָגָה שְׁהוֹלְכִים בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים בְּתַפְלָתָם, וְלְפַעְמִים בָּאָה חַס וְשְׁלוֹם פְּנִיָּה אוֹ שוֹם נִיצוֹץ גְּבוּהוֹת, אֲזִי 'עֲלֹ שְׁמַיִם יִרְדוּ תְהוֹמוֹת' חַס וְשְׁלוֹם אֲזִי וְיִצְעָקוּ גו'.

חֲלִיו שְׁנַעֲשׂוּ עַל טְהַרֵּת הַקִּדָּשׁ וְזָהוּ שְׂאָמַר ר' אַבְרָהָם עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם נִשְׁמַתוֹ בְּגִנְיֵי מְרוֹמִים וְכָל קוֹמָה לְפָנָיִךְ תִּשְׁתַּחֲוֶה (תְּפִילַת נִשְׁמַת), כִּי הַמִּדּוֹת נִקְרָא קוֹמָה שְׁלָמָה, וְזָהוּ 'וְכָל קוֹמָה', דְּהֵינּוּ כָּל הַמִּדּוֹת 'לְפָנָיִךְ תִּשְׁתַּחֲוֶה' שְׁיִכְנִיעַם לְעֹבְדוֹת הַשֵּׁם: תִּפְרָף לְבָדָף וְלֹא לְשׁוֹם צָרְכוֹ לְתַאֲוֹת הַבְּהֻמָּיוֹת. וּמוֹרֵי הֵינָה מִרְגְּלָא בְּפוֹמִיָּה לְקִרוֹת זֶה חֲלִין שְׁנַעֲשׂוּ עַל טְהַרֵּת הַקִּדָּשׁ, כִּי אֲפִילוֹ בְּדָבָר הַנִּרְאֶה חוֹל יַעֲשֶׂה עַל טְהַרֵּת הַקִּדָּשׁ. כִּי בְּכָל דְּבָר יֵשׁ תוֹרָה, לְמִשְׁלַח בְּאֶכִּילָה כְּמָה תוֹרָה וְדוֹרְכִים יֵשׁ בָּהּ וְכְמָה דִּינִים בְּנִטְיִלַת יָדִים, וְכֵן בְּמִשְׁאֵל וּמִתָּן, וְאָמַר מוֹרֵי שְׁחִיּוֹת הַדְּבָרִים הֵהֵם הֵם מִהַתוֹרָה וְדִינִים הֵהֵם שְׁיֵשׁ בָּהֶם, וְאוֹרֵיָתָא וְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא חַד, כִּי הַכֹּל יֵשׁ לוֹ אַחֲזִיָּה בְּהַתוֹרָה אֲפִילוֹ בְּרִיָּה קִטְנָה:

שְׂאִרִית יִשְׂרָאֵל

רבי ישׂראל דב מוולדיניק זיע"א

פְּרָשִׁיּוֹת בְּשֵׁלַח יִתְרוֹ מִשְׁפָּטִים מוֹרִים עַל אַרוֹסִין וְנִשְׂאוֹיֵן וּבְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ

עֲנִין ג' פְּרָשִׁיּוֹת בְּשֵׁלַח יִתְרוֹ וּמִשְׁפָּטִים, פְּרָשַׁת בְּשֵׁלַח מוֹרָה עַל הַתְּחִלַּת הַתְּשׁוּבָה, וְאָמַרו רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (מְכִילַת דְּרַשְׁבֵּי טו ג) עַל הַיָּם נִקְמָה

הַשְּׁבוּעַ קָאִים עַל מִדָּה אַחַת, וְיִהְיֵ אוֹר' בְּיָוִם א' הוּא מִדַּת אֶהְבָּה וְכוּ' עֵין בּוֹזֵהר בְּרֵאשִׁית, וְאָמַר שְׂצָרִיף הָאָדָם לְזַפֵּךְ מִדּוֹתָיו בְּכָל יוֹם, דְּהֵינּוּ בְּיָוִם א' מִדַּת אֶהְבָּה, בְּיָוִם ב' מִדַּת יִרְאָה וְכֵן כָּלֵם, יִרְאָה עַל מִדּוֹתָיו לְתַקְנָם כְּאָמּוֹר בְּכָל יוֹם מִדָּה א' בְּיֹתֵר, וְאִם לֹא דֵי לוֹ יָקוּם עַל הַמִּדָּה עַד שְׁיִכְרַרְנָהּ, וְאָמַר מוֹרֵי שֶׁהוּא נִהַג כִּף בְּתַחֲלָה, שְׁהֵיָה מִפְּנֵי לְבוֹ מְלִמּוּדוֹ מִכָּל עֲסָקָיו לְעֵין שְׂעָה אוֹ ב' שְׂעוֹת בְּכָל יוֹם בְּמִדָּה אַחַת, עַד שְׁנִתְבַּרְרָה אֲצִלוֹ צְלוּלָה גְמוּרָה.

בְּשַׁבַּת יֵשׁ לְשׁוֹב וּלְכָרֵר הַמִּדּוֹת

וּבְשַׁבַּת כָּא תוֹסַפֵּת קִדְשָׁה בְּכָל אָדָם לְפִי מִדְּרַגְתּוֹ, וְכָל אָדָם הָרוֹצֵה לְעֹבֹד אֶת ה' מְרַגֵּשׁ בְּעֲצָמוֹ בְּכָל עָרֵב שַׁבַּת כְּשֵׁבֵא לְהַתְּפַלֵּל מִתְעוֹרֵר בּוֹ חֲשֵׁק יוֹתֵר, צָרִיף לְחֹזֵר וּלְחֲשֵׁב בְּמִדָּה שְׁלוֹ כְּאָמּוֹר. וְזָהוּ וְיִהְיֵ בְּיָוִם הַשְּׁשִׁי וְהַכִּינּוֹ אֶת אֲשֶׁר יְכִיאוֹ, כִּי הַשְּׁשִׁת יָמִים הֵם הֵם הַקְּנָה לְשַׁבַּת, כִּי בְּלֹא ו' יָמִים אֵי אֲפֻשֶׁר לְהִיּוֹת שַׁבַּת, וּמִטַּעַם זֶה הַהוֹלֵךְ בְּמִדְּבָר מוֹנֵה ו' יָמִים וְעוֹשֶׂה הַזֶּה שַׁבַּת, וּבְלֹא הַמְּנִין אֵינוֹ עוֹשֶׂה, וְהַכֵּן, וְיִהְיֵ מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר לְקַטּוֹ גו', מִשְׁנֵה הוּא לְשׁוֹן חֲזָרָה שְׁחִיּוֹר עַל מַה שְׁלַקֵּט יוֹם.

הַטַּעַם שֶׁתָּקוּ הַבַּעֲשׂוֹת לומר בְּעָרֵב שַׁבַּת מִזְמוֹר קז

וְזָהוּ שְׁיִסַּד הַבַּעֲלַ שֵׁם טוֹב זֹלָה"ה נִשְׁמַתוֹ בְּגִנְיֵי מְרוֹמִים לומר בְּכָל עָרֵב שַׁבַּת מִזְמוֹר ק"ז, כִּי מִחֲמַת שְׂצָרִיף לְזַפֵּךְ עֲצָמוֹ יוֹתֵר יוֹתֵר בְּעַת הַהוּא, וְשֵׁם נִזְכְּרוֹ ד' שְׂצָרִיכִים לְהוֹדוֹת, וְהָא' תַּעֲנוּ בְּמִדְּבָר' הוּא לְשׁוֹן דְּבוּר, שְׁכֻשְׂבֵא לְהַתְּפַלֵּל הוּא תוֹעָה בְּהַדְּבוּר וְאֵינוֹ יְכוּל לְהַכִּיאוֹ מִדּוֹתָיו פְּלֵן בְּהַדְּבוּר, כִּי צָרִיף לְבֹא עִם כָּל הַמִּדּוֹת בְּהַדְּבוּר וְלְשׁוֹם כָּל חִיּוֹתוֹ בְּהַדְּבוּר שְׁלֹא יִשְׂאֵר שׁוֹם מִדָּה לְחוּץ. וְלְפַעְמִים אֵינוֹ יְכוּל לְעֲשׂוֹת כֵּן מִחֲמַת שְׁהֵיָה מִקְּשֶׁר כָּל יָמֵי הַשְּׁבוּעַ בְּעֲסָקָיו, וְזָהוּ 'תַּעֲנוּ בְּמִדְּבָר וּגו', 'עִיר מוֹשֵׁב וּגו' הוּא לְשׁוֹן הַתְּעוֹרְרוֹת, הַתְּקֵנָה הוּא וְיִצְעָקוּ וּגו', צַעֲקָה הִיא בְּלֹא דְבוּר לְה' שְׁרִיחַם עֲלֵיו

כולל עצמו בתוך כלל ישראל יכול הוא לומר שירות ותשבחות לה'. אלו דברי קדשו ז"ל.

וכוח הרבי ר' אלימלך ורבי זושא זיע"א וההכרעה

ואיתא דלפני התפלה צריך להתבונן בשפלות עצמו וברוממותו תבדוף. והאחים

הקדושים הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא חלקו ביניהם איזה מהם קודם, האחד אמר: תחלה צריך להתבונן בשפלות עצמו, כי אי אפשר להתבונן ברוממותו תבדוף טרם שייכיר שפלות עצמו. והשני אמר: תחלה צריך להתבונן ברוממותו תבדוף, כי אי אפשר להכיר שפלות עצמו אם לא יתבונן תחלה ברוממותו תבדוף, עד כאן. ונראה דהעצה הטובה לצאת ידי שניהם הוא: להתבונן תחלה בשפלות עצמו, ואחר כך ברוממותו תבדוף, ושוב לחזור לשפלות עצמו. אבל אם כך יעשה האדם לא ישאר לו מקום לפתח פה לפני ה' להתפלל, ורק על ידי שיכלל עצמו בקדשת כלל ישראל יוכל לומר לפני ה'.

וזה פרוש הפסוק: 'אנכי', בתחלה צריך להתבונן בשפלות עצמו, ואחר כך 'לה', וימז להתבוננות ברוממותו תבדוף, ושוב 'אנכי', שאחר שנתבונן ברוממותו תבדוף נחזור להתבונן בשפלות עצמנו. אבל אחר כל זאת איך נפצה פה, וזהו: 'אשריה' – איך אפשר לומר שירה. אמנם כיון שאומרה לה' אלקי ישראל, שנכלל עצמנו בכללות ישראל, נוכל לומר שירה:

שבת שירה

רמתים צופים

רבי שמואל משינובה זיע"א

עדות הרה"ק רבי שמואל משינובה על בעל החדושי הרי"ם שהיה מורקד בשבת שירה בקבלת שבת

ב"ל שבת שירה אחר התפלה פתח ואמר (בעל החושי הרי"ם זיע"א) שהרב הקדוש מו"ה

להם בְּחֹר, בחור הוא מלשון בחירה, שמונה עת היותו שב ומתקרט בכל כחו ומואס ברע ובחור בטוב בעת כחו חזק צדין, וזהו ה' איש מלחמה' (שמות טו א) שאף הבחינת מלחמה הוא גם כן על ידי כחו ותבדוף, ואז הוא צדין בחינת ארוסין, שעדין היחוד אינו בשלמות, רק שנקרא קשורי תנאים שעומד להתקשר להקדשה. ואחר כך בפרשת יתרו הוא מבאר ענין מפת תורה, שמונה על זמן מפת תורה שנקמה להם כזקן מלא רחמים, שהוא נגד בחינת הוי"ה ברוך הוא, ואז הוא 'ביום חתנתו' זה מפת תורה (תענית כו:): 'פנים בפנים דבר ה' (דברים ה ד). ובפרשת משפטים על הרב הוא פרשת שקלים הוא בחינת 'שמחת לבו' זה בנין בית המקדש (תענית שם) שהשקלים היו על ענין זה, וגם שקלים הוא מלשון מתקלא, ההכרעה בין ב' הבחינות הנ"ל. ובכלל הוא בחינת ראש תוף סוף, ראש הוא בחינת ראשית הבריאה, בורא מאורי האש לשון עבר, תוף הוא זמן משיח, סוף הוא בחינת עולם הבא לעתיד יום שכלו טוב (שער השובבים דרוש א):

הפטרה

מהרי"ד מבעלזא

רבי יששכר דב מבעלזא זיע"א

הרה"ק ר' אשר מסטולין זיע"א: על ידי שנכללים בתוך כלל ישראל יכולים לומר שירה

אנכי לה' אשריה אומרה לה' אלקי ישראל (שופטים ה א). נראה לפרש, על פי האמור בשם הרה"ק ר' אשר מסטולין, ששלאמר בשבת: 'בפי ישרים ותרומים, התבונן בעצמו: וכי מן הישרים אנכי... ובשפתי צדיקים תבדוף' – וכי מן הצדיקים אנכי וכו', אם כן איך נפתח פה לומר שירות ותשבחות לה'. והעצה לזה היא: יובמקלות רכות עמך בית ישראל ברנה יתפאר שמך מלכנו תמיד לעולם ועד, כשכל אחד

צדיק אין שמחה פיוצא בו. וכן בכל דבר שאדם קורא ולומד בכל מצוה ומצוה, אף אין השמחה מתגלה בגוף, והוא דרוך ונא כמו בתורה, כיון שהתבה בקלף אין שנוי. אבל השירה יש שנוי בכתב בהקלף גופה, כן מחיב הגוף והלב, והאדם שדומה להקלף גם כן מרגיש השמחה של השירה מעין שירת הים. והנה מהות הצדיקים אשר נזכר גופם בתכלית הזכוה, בודאי כל מה שלומדים יש להם המדרגה בכל דבר תורה שהוא לומד ממש כעשיה, ומתפעלים בשמחה ורחילו ורחימו. אף לקרות בשם שך רק בדרך שנתגלה.

על כל אחד להרגיש שמחה בשבת שירה
לזה צעק (בעל החידושי הרי"ם זיע"א) שכל אחד מישראל צריך להרגיש שמחת השירה. ובאמת יכול כל אחד ואחד אפילו המדרגה התחתונה להגיע לשמחה ויש להם באמת שמחה, כיון שהכל קורין בשם שבת שירה בודאי נוגע להם השמחה וצריך התעוררות גם כן, ואז נזכה לשלמות השמחה. ויש להבין בזה דברי המדרש (בראשית רבה צו א) למה פרשה זו סתומה, וגם הענין של פתוחות וסתומות שבתורה. וכענין ראיתי שהיה רוקד ממש בקבלת שבת זו בשמחה רבה, מה שלא היה דרכו בכל השנה, מכל זה נראה שהדברים אמתיים בכונת הלמוד:

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

שבת שירה זמן מיחד לתקון הברית
חדש שקט נוצר באות צ' כמו שאמרו בספר יצירה, והינו שחדש זה מסגל לתקון הפגם בבחינת צדיק, והאר"י הקדוש שחשב הזמן לתקון בפרישת שובבי"ם, ועקר התקון בשבתות שבהם קורין בתורה פרישת שובבי"ם שאז נקבע שיהיה כן לעולם. ובפרט בשבת זה שקורין בו השירה שמורה על תקון פגם הברית,

יצחק מווארקיי ו"ל הקשה לו למה נקרא שם השבת כפי העולם בשם שבת שירה, כיון שאינו לפי הזמן, ואם מחמת שקורין פרשה זו בשבת זה כיון שאינו זמן המאדע, יקראו נמי שאר הפרשיות שקורין בתורה, כמו פרשת יתרו יקרא פרשת קבלת התורה, ואם כן חזינו שאין הקריאה בתורה גורמת השם, אלא הזמן, כמו ארבע פרשיות. והשיב לו בקצור, כיון שאינו שנוי בהשירה בענין הפתיכה בתורה שנקתבת אריח על גבי לבנה והכל הוא בתורה, עד כאן דבריו הקדושים. היה בלבת אש שצריך כל אחד ואחד מישראל לשמח בשבת בהרגשה גדולה.

בקריאת כל פרשה מתעוררים אורותיה
 בה אר מרגש רק לצדיקים
והבנתי מעט דבריו, וידוע מה שקורין בתורה בכל פרשה נתעורר אותו הענין והתקון כמאמרם ו"ל (מנחות קי) כל העוסק בתורת עולה כאלו וכו', ואם כן יהיה ראוי לקרות השבת על שם הקריאה בתורה, אף מחמת שאין דברים הללו גלויים ונרגשים רק לבני עליה, וקריאת שם הוא ענין התגלות, שזה עצם ענין השם על המהות לגלות מה הוא שיהיה גלוי לכל שנה הוא. ועל כן הצדיקים הגדולים עושים התקון כנ"ל על ידי אותיות התורה ברוחניותם שהכל נעשה על ידי זה, והוא ממש דבר הנעשה שיהיה אז וכן עתה. ועל כן אין שך קריאת השם כפי הכל על שם זה. אף בשירת הים חזינו שנקתבת בשנוי, וזהו דבר הנראה לכל.

כיון שיש שנוי בכתיבת השירה אריח
 על גבי לבנה מרגשת השמחה לכל
ועין בשל"ה הקדוש שמבאר כל דיני ספר תורה על האדם. והגוף הוא הקלף והנשמה עם המצוות ומעשים טובים, והאמונה והדעת של כל אחד ואחד מישראל הוא האותיות. ובאמת אף שאמרו ו"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, עם כל זה לאו כל אדם זוכה להרגיש הקדושה והשמחה מההקרבן הזה כמו מקרבן ממש, כמו שאמר (תהלים מח א) 'פה נוף משוש כל הארץ וגו'', שהולך וכו' ויוצא

בן הזמן למקו שיהיו נגאלין מיד, ויזכו לומר ולהשיג בחינת שינה, והיגו לזכות להיות ועמד כלם צדיקים ולהיות כל אחד ואחד מראה באצבעו זה אלי (אות ו):

והוא חל תמיד בחדש שבט שנוצר באות צ', ולכן נקרא שבת שינה שבו גם בן הזמן לזכות להיות שבת שלם בכ' הקדשות. ויכמו השבתות שנקראו בפרט על שם הגאולה כאמור, ובו גם

אוצרות גאוני הדורות

ושם 'בדר ה' נחננו' (דברים לב יב), ונעקר מלכם ונתרתקו מכל תצלוליהם והבליהם, ונתקנים ויזין עמו אל גבר', שאין אצל ישראל שום שרש מאל גבר.

ונה שאמרו במכילתא 'כי קרוב הוא הדרך וכו' תעבדון את האלקים וכו', ולכן 'קרוב הדרך לשוב למצרים' ליסודות מדעי התרשמים ולתהייה, וזה הסבה אשר עכבן השם יתברך נורא עלילות להן במדבר ארבעים שנה:

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה (ג יז)

משוך חכמה

רבי מאיר שמחה הכהן

שהו ישראל במדבר ארבעים שנה למעו יעקר מלכם כל הבלי תועבת מצרים

במכילתא, 'קרוב הוא הדרך שאמר הקב"ה למשה (שמות ג יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה. 'כי קרוב הוא קרוב הדרך לשוב למצרים, שנואמר (ח כג) 'דרך שלשת ימים גלף במדבר'.

לחאיר להם ללכת יומם ולילה (יג כא)

רבנו בחיי

רבי בחיי אבן סלונה זצ"ל

מרב חפצם וחשקם של ישראל לקבל את התורה הלכו יומם ולילה

על הדרך הפשוט, מרב חפצם וזריזותם לקבל התורה ביום חמישים, היו ממחרים את דרכם והיו הולכים ביום ובלילה, לא פשאו הלכי דרך שהם יגיעים ביום ונחיים בלילה. ועל דרך המדוש 'ללכת יומם ולילה', הולכים לקבל תורה שכתוב בו (יהושע א ח) 'היגית בו יומם ולילה':

ויתכן, כי השרש בלכם טעיות העבודה ורה והבליהם ומשגייהם הזרים, לכן לא פעלה עליהם התגלות כבוד ה' ואמתתו אשר הופיע עליהם פתאום לשלשה חדשים לעקור מלכם כל רע. וכשעשו אחדים מהם וערב רב העגל, לא היה אחד [לבד חור] אשר התנגד עליהן ומחה בגידן, כי עוד לא נחקק גלבוותם הוד מציאות אלקי יחיד בלתי משג משגיח על כל ומנהל כל בהנהגתו הפרטית, ועל זה אמרו (תהלים עח לו) 'ויבלכם כזבו לו' כמו שדרשו רז"ל. ואם היה מביאם תכף אל ארץ האמרי, ארץ מלאה כל פסל ותבנית אשר נהבלו בכל העבודות זרות ותועבותיהם, אז לא נעקר מהם ציורים הרעים ומחשבת און. לכן הולכין במדבר,

הבְּתָרִים נִגְזַר לְאַבְרָהָם 'כִּי גַר יִהְיֶה וַרְעָף אַרְבַּע מאות שָׁנָה, וַיִּשְׂרָאֵל לֹא נִשְׁתַּעֲבָדוּ כִּי אִם מֵאֲתֵימ וְעֶשֶׂר שָׁנָה כְּמִנְיַן רֹדֵי, הֵינּוּ מִשׁוּם כִּי הַמִּצְרִים שֶׁעָבְדוּ לְיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִדְּבָרֵי וְהַכְּפִידוּ הַעֲבוּדָה עֲלֵיהֶם, וּלְכַף הַעֲלָה לָהֶם הַקֶּבֶ"ה כְּאִלוֹ כֶּבֶד יִשְׁבוּ אַרְבַּע מאות שָׁנָה בְּשִׁבִיל כְּבֹד הַשְּׁעִבּוּד וְהַגְּלוּת. וְזֶה עֲצֻמוֹ הָיָה וּכְחַם פִּרְעֹה עִם עֲבָדָיו כְּאֵן, וַיִּגְדַּל לְמִלְךָ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעַם, כְּלוֹמֵר אַחֵר שְׂלֵא יִשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם כִּי אִם הַמִּנְיָן 'בְּרַח', דְּהֵינּוּ מֵאֲתֵימ וְעֶשֶׂר שָׁנָה, אִם כֵּן הֵם בּוֹרְחִים שְׂלֵא בְּעוֹנָתָן, כִּי עֲרִיבִין לְהִשְׁתַּעֲבָד עוֹד מֵאָה וְתִשְׁעִים שָׁנָה. אֲבָל הַמִּצְרַיִם אָמְרוּ 'מָה זֹאת עֲשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִעֲבָדֵנוּ, כְּלוֹמֵר אִף עַל גַּב שָׁהֵם לֹא יִשְׁבוּ אֲלָא כְּמִנְיַן 'בְּרַח', מִכָּל מְקוֹם אֲנִי גִרְמֵנוּ וּבִשְׁבִילֵנוּ הִרְעָה הַזֹּאת, דְּהָא מָה שִׁשְׁלַחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא בְּעוֹנָתָן הֵינּוּ 'מִעֲבָדֵנוּ', כְּלוֹמֵר שֶׁעָבְדֵנוּ בְּהֵם בְּפָרָף וּבְעֲבוּדָה קָשָׁה, לְפִיכָף לֹא יִשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם עוֹד מֵאָה וְתִשְׁעִים שָׁנָה לְהַשְׁלִים אַרְבַּע מאות שָׁנָה:

וַיֹּאמְרוּ אֵל מֹשֶׁה הַמַּבְלִי אִין קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בְּמִדְבָר מָה זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. הֲלֹא זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבְרַנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חַדַּל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת מִצְרַיִם מִמֶּתְנוּ בְּמִדְבָר (יד יא-יב)

נחלת יַעֲקֹב

רבי יַעֲקֹב לורְבֵּרבוּיִם זצ"ל

רְצוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְשׁוּב לְעִבּוּד בְּמִצְרַיִם בְּחִמּוֹר וּלְכַנִּיּוֹם כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת זְכוּכָם תַּבְּת 'לֵאמֹר' קָשָׁה, שְׂאִינוּ לֵאמֹר לְזוּלְתָנוּ. וְגַם תַּבְּת 'לְקַחְתָּנוּ' תְּמוּיָה, שִׁתְּלוּ הַלְקִיחָה בְּמִשָּׁה, וְכִי לֹא הָיוּ יוֹדְעִין אַחֵר כֹּל הָאֲתוֹת וְהַמִּפְתִּים שֶׁנַּעֲשִׂוּ שָׁם שֶׁהִיזָה הַכֹּל מִהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ. וְגַם קִשְׁיַת רַש"י (ר"ה אֲשֶׁר דִּבְרַנוּ) קָשָׁה. וְיוֹתֵר קָשָׁה שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל יֹאמְרוּ בְּדָבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי מֵהִיכִי תִיחִי הָיָה לָהֶם לומר שֶׁהִיזָה נִיחָא לָהֶם בְּעֲבֹדוֹת

לֹא יִמִּישׁ עֲמוּד הָעֵנָן יוֹמָם וְעֲמוּד הָאֵשׁ לַיְלָה לְפָנֵי הָעַם (יג כב)

דְּבָרֵי צַדִּיקִים

רבי דב בעריש פּוֹמֵר זצ"ל

הַתְּחִזְקוֹת בְּמִדַּת הָעֲנוּהָ כְּשִׁנְרָאָה לוֹ שְׂוֵא צַדִּיק גְּמוּר, וְהַתְּחִזְקוֹת שֶׁל גְּבוּהוֹת כְּשִׁמְתַעוֹרְרִים בְּקִרְבוֹ הַרְהוּרֵי עֲצָבוֹת

נְרָאָה עֲנָן רוֹמְזוֹ לְהַכְנִיעָה, מְלִשׁוֹן עֲנִי, שִׁיחָה נִכְנַע וְשִׁפְלָ מָאָד, וְאֵשׁ רוֹמְזוֹ לְגִבְהוֹת וְהַתְּלַהֲבוֹת. וְלִכְאוּרָה גְבוּהוֹת מִדָּה רַעָה הִיא, אִף לְפַעֲמִים נְרָאָה לְאָדָם בְּעִינֵי עֲצֻמוֹ שְׂוֵא בְּדִיּוּטָא הַתְּחִזְקוֹת מָאָד הוּא וְהוּא גְרוּעַ מִכָּל בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, וְנוֹלַד בּוֹ עֲצָבוֹת הַמְּבַטְלוֹ מִעֲבוּדַת הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ, אִזְ צְרִיף לְחִזֹּק עֲצֻמוֹ, וַיִּגְבַּהּ לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה', כִּי מִכָּל מְקוֹם הוּא מְבַנֵּי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב וַיִּשׁ לוֹ וְשִׁמְהָ קְדוּשָׁה, וְלֹא יְתִיאֵשׁ בְּעֲצֻמוֹ לֵאמֹר אֲפֹס תִּקְנָה, וְעֲמוּד הוּא לְשׁוֹן הַתְּחִזְקוֹת.

וְזֶה פְרוּשׁ 'לֹא יִמִּישׁ עֲמוּד הָעֵנָן' הֵינּוּ הַתְּחִזְקוֹת שֶׁל עֲנוּהָ כְּשִׁוּא בְּמִדְרַגַּת 'יוֹמָם', רַעָה לוֹמֵר שְׂאוֹר לוֹ בְּכָל מַעֲשָׂיו וְנִרְאָה לוֹ שְׂוֵא צַדִּיק גְּמוּר, אִזְ צְרִיף דוֹקָא לְחִזֹּק עֲצֻמוֹ מָאָד לְבִטֵּל הַגְּאוּת, וְלִשְׁבֵר לְבוֹ בְּקִרְבוֹ בְּהַכְנִיעָה וְעֲנוּהָ. וְעֲמוּד אֵשׁ רַעָה לוֹמֵר הַתְּחִזְקוֹת שֶׁל גְבוּהוֹת צְרִיף לוֹ אִם הוּא בְּמִדְרַגַּת 'לַיְלָה', שִׁנְרָאָה לוֹ שְׂוֵא יוֹשֵׁב בַּחֲשָׁף וְאִין בּוֹ מִדָּה טוֹבָה כְּלָל וַיִּכּוֹל לְהַתִּיאֵשׁ חֵס וְשְׁלוֹם, אִזְ צְרִיף לְהַתְּחִזֵּק בְּגִבְהוֹת, כִּי עוֹד יֵשׁ תִּקְנָה לְהָרִים קִרְנֵנוּ:

וַיִּגְדַּל לְמִלְךָ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעַם וַיְהַפֵּךְ לְכַב פִּרְעֹה וְעָבְדוּ אֵל הָעַם וַיֹּאמְרוּ מָה זֹאת עֲשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִעֲבָדֵנוּ (יד ה)

בְּנֵי יִצְחָק

רבי יִצְחָק חֲנִין מִשְׂאֵלוֹנִיקֵי זצ"ל

נִשְׁתַּעֲבָדוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם כְּמִנְיַן 'בְּרַח' מִפְּנֵי כְּבֹד וְקִשְׁיַת הַשְּׁעִבּוּד

כְּבֹד נוֹדַע מֵאֲמָרָם וְלֹא שְׂאֲמָרוּ שָׁם, שְׂבִין

ה' ילחם לכם ואתם תחשון (יד יד)

אָבְק סוּפְרִים

רבי אברהם ליכטשטיין זצ"ל

בשישראל מחרישין מדבורים אסורים
זוכים לנצח במלחמותיהם

יתכן לפי מה שאיתא בירושלמי מסכת פאה (פ"א ה"א) [הביאו הרב מנ"ה], שהשעם דבסוף ימי שאול הגם שהיה ביניהם גדולי תורה קדושי עליון, ועם כל זה לא היו נוצחין במלחמה, ובימי אחאב דהיו רשעים גדולים והיו נוצחין, דהוא משום דלא היה בהם לשון הרע, מה שאין כן בימי שאול שהיה בהם דלטורין כמו דואג והדיפים לכן היו יורדין ונופלין.

וזה אמר ה' ילחם לכם ותנצחו במלחמה, אבל צריכין להתזהר מלשון הרע ורכילות, ואתם תחשושין, אבל בזולת זה אז סר צלכם מעליכם חס ושלום. נלמד מזה תוכחת מוסר לענין המלחמה הגדולה, הוא מלחמת היצר המתחדש בכל יום, ולולי הקב"ה וכו'. כמה צריכים אנתנו לשום רסן בפנינו לחשות מדבורים לא טובים, ואז ה' יהיה עוזר לנו, ויכול נוכל לו:

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (יד טו)

כֶּסֶף מִזְקָה

רבי יאשיהו פינטו זצ"ל

דבר אל בני ישראל ויסעו - יסעו מחטא תלונתם ויחזרו בתשובה

רַצְיָה, שראה הכרוף הוא שלא היה ישראל זכאין, שהתרעמו ואמרו 'המבלי אין קברים' וכו' (יד יא), לכך אמר למשה 'מה תצעק ותתפלל על בני אדם שאינם מהגנים, דבר אל בני ישראל ויסעו', כמו ויסע משה את ישראל:

מצרים בחמר ובלבנים. ועוד, דלאחר ההבטחה מפי משה לתן להם ארץ זבת חלב ודבש, הפתוח מעיד (שמות ד לא) 'ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל', ועתה פסקו אמנותם. ונראה לי, כי הגלות עשה הקב"ה בקדי להתיף הנהמא פידוע, 'כהתוף כסף בתוף כור' (יחזקאל כב כב). וגם שלא רצו קצת ישראל לצאת ממצרים, כמו שאמר בסוף שמות (ו א) 'כי ביד תזקה' דהינו הצדיקים שהיו רוצים לצאת, ופרעה לא היה מניחם, והבטיח הקב"ה כי ביד תזקה ישלחם פרעה. וביד תזקה יגרשם הינו אותם שאינם רוצים לצאת, יגרשם מעבודת פרך לארץ זבת חלב ודבש. אף שהאמינו, נראה השעם, כי ראינו שמשה הוסיף על צווי של הקב"ה, שלקח הערב רב לגיגם, כמו שצאמר (שמות לב ז) 'עמד אשר העלית מארץ מצרים, ופרש רש"י שהוא הערב רב. וישראל חשבו, אף שהאמינו כי פקד ה' את עמו, מכל מקום לפי דעתם לא צוה להוציא רק אותן שפכר נודככו והגיע להם הזמן לצאת, אבל אותן שלא נודככו, לא הגיע עדין זמנם לצאת עד זמן תם ארבע מאות שנה. ולכך אותן שידעו בעצמם שלא נודככו בזכות גמור, חשבו כי משה מדעתו לקחם, כי חושב שהוא יחזירם למוטב, כמו שלקח הערב רב.

וזהו גם כן אמרו כאן 'כי טוב לנו עבד את מצרים' עד הגיע זמן שיגמר הזכוף, ממתנו במדבר' כי בראתם ששור של מצרים הוא עוד בתוקפו, חשבו בדעתם שיעדין לא נגמר הזכוף, וחשבו כי בחטאם הוא, ולא יוכלו לסבל את הקדשה, כמו שאין החולה יכול לקבל מזונו להם חשה, וימותו. ולזה אמרו 'המבלי אין קברים במצרים', כלומר אם הם רשעים גדולים וראוין הם למות, היה להם למות בשלשות ימי אפלה. ואם יש ראויים בהם, ויש בהם באפשרי שיחזרו למוטב, היה טוב לנו עבד את מצרים' עד שיגמר הזכוף, ממתנו במדבר' כי במדבר מגדל הקדשה יהיו מכרחים למות. ויאמר להם משה אל תיראו' שהישועה שיעשה ה' הוא רק בשבילכם, ותראו כי הגיע זמנכם לצאת:

שמו, וגם ימשך לו מזה תקון מעשיו ויתקרט על פשעיו, באמצעות אלה כשהקב"ה שומע תפלתו.

ומימיצא מוכן, כיון דעקר התפלה הוא שהמתפלל ישתנה מרע לטוב על ידי דבור וכוונתו,

אם כן מי שמוטר נפשו על קדשת שמו יתברך שמו, קדוש יאמר לו, וראוי שהקב"ה ימלא משאלותיו ויעשה לו נסים אפילו בלא תפלה. וזהו שאמר השם יתברך 'מה תצעק אלי', הכוונה האם אתה סוכר בדעתך שאין בנמצא דרך אחרת למלאות בקשתך רק בתפלה וצעקה אלי לעורר רחמנות ושנוי דעת, לא כן הוא, אלא עקר התפלה אינו מועיל רק כדי שישתנה המתפלל לאיש אחר על ידי תקון דבורו ומעשיו, אם כן יש לך דרך אחרת שתהיה נושע מצרתך, והוא דרך היתור חשוב, דהינו מסירת נפש, אם כן 'דבר אל בני ישראל ויסעו' לתוף הים וימסרו נפשם על קדוש השם, וזה חשוב יותר מתפלה, אם כן מה תצעק אלי, וכן היה באמת כאשר קפץ נחשון בן עמינדב לתוף הים מיד נקרא:

(טו כב), שִׁדְרָשׁוּ חַז"ל (שמור"ר כד ג) הסיעם מחטאו של ים, כך אפשר לדרש כאן ויסעו מחטאם ויחזרו בם, וכיון שלא יהיה בנדם עיון המקטרג, אתה ה'רם את משך ויהיה לך פת לבקע מי הים מפניהם:

זקן אהרן

רבי אהרן פריד זצ"ל

תפלתו של האדם נענית על ידי שמתקו את מעשיו ודרכיו

וקשה מי לא יצעק אל ה' בעת צרה, גם קשה תבת 'אלי' הוא מותר, ואפילו צעק באפן אחר גם בן קשה. אבל יראה לפרש על פי מה דאמרין (ברכות כ.) דאמר ליה רב פפא לאבבי מאי שנא ראשונים דאיתרחיש להו ניסא, ומאי שנא אחרונים דלא מתרחיש להו ניסא, דרב יהודא כד שליף חד מסאני אתי מטרא, ואנן מצעירין נפשין וקא מצווחין ולית דמשגח בן. אמר ליה ראשונים דמסרי נפשיהו על קדוש השם איתרחיש להו ניסא, אנן דלא מסרינן נפשין אקידוש השם לא מתרחיש לן ניסא.

ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך ותישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך (יד כו)

נחלת יעקב

רבי יעקב לורנבוים זצ"ל

יסורים הבאים על ישראל לכפרת פשע ועו אינם נקראים בשם מחלה כלל עין רש"י שפרש ואם אשים אני רפאך. והוא תמוה, שמקדם אמר שלא אשים כלל, ואחר כך אמר שאם אשים אני רפאך. ונראה לפרש, דהנהגה הבעל עקדה (שער מב) כתב שכל הדברים נדון על שם התכלית, ולזה אמרו (מגילה לא.) שבגזן נצרים סתירה, וסתירת זקנים בגזן.

יראה לפרש על פי מה שכתוב בעין יעקב בפרק אין עומדין, שיש להזהיר לכל מתפלל שאל יעלה בדעתו שרוצה בתפלתו להפך לב השם יתברך שמו שישתנה מדעתו, אשר עד עתה לא רצה למלאות בקשתו, ולאחר שיבקש ויתפלל יחזור ויתרצה, כי לא איש א-ל אשר ישתנה לדעה אחרת ויחזור מדעה הראשונה. אך עקר התפלה כשהקב"ה שומע אותה כשהמתפלל שנה את עצמו במחשבה ובדבור ובמעשה, והרי הוא כמו שנהפך לאיש אחר, ואז גורה מדת רחמיו יתברך שמו שיהיה נושע מצרתו, כי בבאו לומר בפיו ובשפתיו 'השיבנו לתורתך' וגו', 'סלח לנו' וגו', וגומר במחשבתו שאין בעולם מי שימלא שאלתו זולתי הבורא יתברך

במסכת קדושין (טו:) דעבד שבירה לפני שש צריך להשלים השש שנים, אבל אם מת האדון אינו צריך להשלים. והנה ידוע שישאל יצאו ממצרים קודם הזמן של ארבע מאות שנים, אם כן הנה דינם כמו עבד שבירה לפני שש וצריכים להשלים, אף כשראו שמתו המצרים, אם כן איזי נשתחררו לגמרי, משום הכי לא אמרו שירה תכף בשעת יציאה.

ונהו שאמר הכתוב וייושע ה' ביום ההוא ויִיָקָא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם, פרוש היום הנה להם הישועה, ולא קודם לכן משעת היציאה. ומפרש הכתוב במה היתה הישועה וקא היום ולא מקדם, משום ויִיָקָא אֶת מִצְרַיִם מִתּוֹ וְגו' אם כן פטורים הם מלהשלים כנזכר לעיל, ואז ויִיָקָא אֶמְרוּ שִׁירָה בשמחה רבה:

אז ישיר משה ובני ישראל (טו א)

דברי אברהם

רבי חיים אברהם ארנשטיין זצ"ל

הנצול בזכות עצמו הוא הראוי לומר שירה, ולפיכך לא אמרו ישראל שירה אלא על הים שנקרע בזכות עצמו

יש לדיק, למה לא אמרו שירה כל ששה הימים על יציאת מצרים. יש לומר, כי השעם שאמר השם תברוך ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו (שמות יב כב), כי ישאל לא נגאלו אז בזכותו, רק בזכות אבותיהם אברהם יצחק ויעקב, ומי שאינו נצול בכותו, אינו רשאי לראות במפלת שונאו, וכמו שגאמר גבי לוט (בראשית יט יו) 'אל תביט אחריך, וכפרושי רש"י שם, הנך נצול אלא בזכות אברהם, על כן אינך בדיאי לראות בפרענותם, ועל כן אמר להם כשהקב"ה לא תצאו איש מפתח ביתו, כי אם יצאו ויראו

ונהו אתי שפיר, דהנה רפא כאשר ירפא אדם ממכות ופצעים, ולפעמים יצטרף לצרף הרפואה לחתך הבשר הרע שלא יקלקל את שאר הבשר, לא יקרא בחתוך הבשר ההוא רק רפא, אף שבשעה שמחתך הבשר עושה יסורים גדולים, מכל מקום יקרא בפעולה ההוא רפא ולא מיסר, להיות שתכלית זה הוא הרפואה, וכל הדברים נקראים על שם תכלית. מה שאין כן מי שעושה כן כדי ליסר לחברו נקרא מיסר. ונהו, במצרים כשעשה חו"ל יסורין למצרים, הנה באמת לתכלית יסורין, ונקרא הדבר ההוא מחלה. מה שאין כן בישראל, אף אם עושה לפעמים יסורין לכפרת פשע, אין נקראים בשם יסורין כלל, רק בשם רפואה, להיותן לתכלית רפואה, ואין נקראים בשם מחלה כלל.

ונהו אמרו כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך, פרוש כי אפילו אם אשים לא יקרא מחלה כלל כי אם רפואה. כי אני ה' רפאך, פרוש שאני ה' אף אם אצטרף בשום פעם, הוא כן כדי שעל ידי זה אני מרפאך, וכל היסורין הן רק לתכלית הרפואה, וכמו שנתבאר לעיל:

ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים (יד ל)

חנכת התורה

רבי אברהם יהושע העשל מקראקא זצ"ל

כשמתו המצרים על הים נשתחררו ישראל לגמרי מתחת ידם ולפיכך אמרו אז את השירה

הנה בפסוקים הללו רבו הדקדוקים ואי אפשר לפורשם. ויש לפרש דהנה העולם מקשים מדוע לא אמרו ישראל שירה תכף כשיצאו ממצרים. וצריך לומר, דהנה איתא בגמרא

**אֲשִׁירָה לַה' כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרִכְבּוֹ רָמָה בַּיָּם.
עֲזִי וְזַמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה (טו א-ב)**

ישועות יעקב

רבי יעקב אורנשטיין זצ"ל

ענש ה' למצרים מרב חבתם של ישראל / הנעשה לו גם ונתקדש שמו של הקב"ה על ידו אין מנכין לו מזכיותיו

נראה לעניות דעתי באור הענין, דבאמת עניני נסי מצרים היה הכל להעניש המצרים, ובני ישראל שלא שלטה בהן הענש נשארו על דרך הטבע. ובינם הענש של מצרים היה בדרך הטבע, כי ירדו לים ונטבעו, אבל ישועת ישראל היה שלא בדרך הטבע, שהלכו ביבשה בתוך הים. והנה כשעשה הקב"ה הגס להרע למצרים לא נכר שלמענם עשה הדבר, אולי להעניש למצרים, אבל כשהגס נעשה לטובתם, ידעו הכל שהם חשובים בעיני ה'. וזהו 'אשירה לה' כי גאה גאה עזי וזמרת וכו' ויהי לי לישועה', שהגס בא על הישועה הנעשה להם.

ואמנם בענין הנסים פרשתי במקום אחר, בהא דקאמר (שבת נג): כמה חשוב הוא שנעשה לו גס, או כמה גרוע הוא אדם זה שנשתנו עליו סדרי בראשית, דבאמת אם נעשה איזה גס לאדם, מורה שגדול הוא בעיני ה'. אמנם אחר שנעשה לו הגס בודאי נכיון הוא לו על הזכיות, וכמאמר יעקב (בראשית לב יא) 'קטנתי מכל החסדים וכו'. ואמנם כיון שעל ידי הגס נתפרסם שמו של כשהקב"ה, הרי זכות הוא לו שעל ידו נתפרסם שמו של הקב"ה, כמו שפרשתי בפסוק (שם טו א) 'אל תירא אברם אנכי מגן לך שחרך הרבה מאד', דהינו כיון שהפל יודעין שהקב"ה מגן הוא, לכן לא נחסר משכרו על ידי הצלתו ממלחמות המלכים, דלעמת מה שהיה לו נכיון על ידי הגס, לעמת זה נתרבה שכרו שעל ידו נתקדש שמו של הקב"ה.

והנה בעת שיצאו ממצרים לא אמרו שירה על הנסים שנעשה להם, כיון שעקר הגס היה הענש המגיע למצרים, אבל בעת קריעת

במפלתם של מצרים, ישלט בהם המשחית, כמו צבי אשתו של לוט.

ועל כן לא יכלו לומר שירה, כיון שלא נצולו בזכות עצמם, וכמו שכתב הבינה לעתים (דרוש ב' ליום א' דסוכות) 'אשירה לה' – בעת כי גמל עלי' (תהלים יג ו), שאני נצול בזכות עצמי. אבל בים, שהאמינו בה' ובמשה עבדו, והיתה יהודה לקדשו, שקפצו לתוך הים וזכו מצד עצמם לקריעת ים סוף, ולכן זכו ויבא ישראל את הים הגדולה, שזכו לראות במפלתן של מצריים, על כן אז ישיר משה ובני ישראל, שאז יכלו לומר שירה:

ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים (טו א)

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנמיני סופר זצ"ל
שירת ישראל על שנתקדש שמו של הקב"ה על ידיהם

צריף להבין כפל הלשון, ועין באבן עזרא. והנראה לי כי ענין השירה תוכל להיות על הצלת גופם, כי נצולו ממכות חיים וראו במפלת שונאיהם, וגם תוכל להיות על שנתגדל על ידי זה שמו הגדול וראו כל עמי הארץ נסי ה' ונתפרסם כבוד ה' על דינו.

ואומר, כי קודם שהתחילו לשיר אמרו איש לרעהו, שיאמר כל אחד קודם שמתחיל לשיר שישיר רק לכבוד ה' ולא לטובת והצלת עצמו, והינו ויאמרו לאמר שאמרו איש לרעהו לאמר, שיאמר כל אחד בתחלה 'אשירה לה' בשביל ה', כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים, על ידי סוס ורכבו רמה ונתעלה שמו בים, על דרך שנוהגים רבים לומר קודם עשית מצוה 'לשם יחוד' שמיחד המעשה רק לכבוד הקב"ה כן הדבר הזה, ושוב התחילו השירה.

נוֹרָא תְהִלַּת עֲשֵׂה פִּלְא (טו יא)

פֶּה קְדוֹשׁ

רבי יצחק מוולוז'ין זצ"ל

מוֹרָא וּפְחַד בְּאֵמִירַת שִׁירָה עַל הַנֶּס שֶׁפָּנָה
כָּל חַיֵּי הָאָדָם בְּנֶס הַסּוּם

פְּרוּשׁ, שְׁאֵמְרוּ יִשְׂרָאֵל מִתִּנְרָאִים אָנוּ לוֹמְרֵי
שִׁירָה וְלִטְפֹר תְּהִלַּת ה' עַל הַנֶּס הַזֶּה,

פִּי אֲתָה עֹשֶׂה פִּלְא תְּמִיד. וַיְבַאֵר עַל פִּי זֶה, פִּי
הַנֶּה כְּשֶׁהֲקִבָּה עוֹשֶׂה נֶס וּמוֹדִים לוֹ עַל זֶה,
מִשְׁמַע שֶׁרַק זֶה נֶס הוּא, וּבְקִאֲמַת כָּל הָעוֹלָם בְּנֶס
עוֹמֵד וְכָל חַיֵּי הָאָדָם בְּנֶס הַסּוּם, אֲפֹר אֵינִי בַעַל
הַנֶּס מִכִּיר בְּנֶסוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהֲרִגְלֵי כִּכָּר הוּא חוֹשֵׁב
שֶׁטְבַע הָעוֹלָם הוּא, וְעַל כֵּן רַק אִזּוֹ כְּשֶׁהֲקִבָּה
עוֹשֶׂה לוֹ נֶס נִגְלָה שְׁלֵא הֲרִגְלֵי בְּכַמוֹ אֵלֶּה וְלֹא
רָאָה כְּמוֹהוּ, אִזּוֹ הוּא אוֹמֵר תְּהִלַּת ה' שֶׁעֲשֵׂה לוֹ
נֶס, וּבְקִאֲמַת זֶה אֵינִי לִפִּי דֶרֶךְ כְּבוֹד לִפְנֵי הַמְּקוֹם.

וְזֶהוּ שְׁאֵמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 'נוֹרָא תְּהִלַּת' שֶׁשְׁאֵנוּ
אוֹמְרִים עֲכָשׁוּ שִׁירָה, אָנוּ מִתִּנְרָאִים שְׁמִמָּה
נִרְאָה לְכַאוֹרָה שְׁעַד עֵתָה לֹא עֲשִׂיתָ לָנוּ נִסִּים,
אֲבָל בְּקִאֲמַת 'אֲתָה א-ל עֹשֶׂה פִּלְא' תְּמִיד:

שֵׁם שֵׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ (טו כה)

יְבִין שְׂמוּעָה

רבי אלעזר לוו זצ"ל

נִצְטוּר יִשְׂרָאֵל בְּמִרְהַב בְּשִׁלְשָׁה סוּגֵי מִצְוֹת,
שְׂכֵלִיּוֹת, שְׂמַעִיּוֹת, וּגְזֵרִיּוֹת

וַיְבַרְשׁ רש"י, נִתֵּן לָהֶם מִקְצַת פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה
שֶׁיִתְעַסְקוּ בָּהֶן, שְׁבֵת, וַיִּפְרָה אֲדַמָּה, וְדִינֵינוּ.
וְשֵׁם נִסְהוּ לְעֵם וְרָאָה קִשִּׁי עֲרַפֶּס כּו'. נִרְאָה לִי
לְתַת טַעַם עַל שְׁנֵתָן לָהֶם שְׁלֹשָׁה עֲנָנִים הִלְלוּ,
פִּי בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה נִמְצְאִים ג' סוּגִים, דִּהְיִינוּ
שְׂכֵלִיּוֹת, שְׂמַעִיּוֹת, גְּזֵרִיּוֹת. וְשְׂכֵלִיּוֹת הֵמָּה דְּבָרִים
אֲשֶׁר גַּם אֵי לֹא נִכְתְּבוּ הֵיחָד שֶׁכָּל מִתְּיָבֵן.
וְשְׂמַעִיּוֹת הֵמָּה דְּבָרִים אֲשֶׁר אִם לֹא נִכְתְּבוּ לֹא

הֵיחָד הֵיחָד הַנֶּס עַל הַיְשׁוּעָה לָהֶם, וּמִמִּילָא יִדְעוּ
שֶׁגַם הַעֲנֵשׁ הַמַּגִּיעַ לְמִצְרַיִם הֵיחָד בְּסִבְתָּם. וְזֶהוּ
'אֲשִׁירָה לַה' פִּי גָאָה גָאָה', שְׁנֵי דְבָרִים, 'סוּס
וְרִכְבוֹ רָמָה בָּיָם, עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה'.
וְהַנֶּס הֵיחָד בְּהַיְשׁוּעָה, וְאֲפֹר עַל פִּי כֵּן 'אֲשִׁירָה',
וְלֹא נִדְאָה מִנְּפִינֵן הַזְּכִיּוֹת, 'כִּי גָאָה גָאָה' וְנִתְקַדַּשׁ
הַשֵּׁם עַל יְדֵי זֶה:

יְמִינָה ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב (טו ו)

חֲמִדַּת יִשְׂרָאֵל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

יְמִינָה שֶׁל הַקִּבְיָה גְּרַמָּה לְמִצְרַיִם

דְּקִדְקוּ בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים, הֵלֵא יְמִין הוּא סִטְרָא
דְּחִסְדֵי (וזהו ח"א כו:), וְגַם הַתְּנִי"ךְ בְּרוּךְ
הוּא הוּא רַחֲמִים, אִם כֵּן הֵיחָד צְרִיף מִדַּת הַדִּין
וְשִׁמְאֵל לְשִׁבְרֵי הָאוֹיֵב.

וְאֲפִשֶׁר לוֹמֵר עַל פִּי מַה שֶׁכְּתוּבוֹ הַמְּפָרְשִׁים,
גְּבִי יְהוֹשֻׁעַ כְּתִיב (זכריה ג א) 'וְהִשְׁטֵן
עֵמֶד עַל יְמִינוֹ לְשִׁטְנוֹ', וְהַקְּשׁוּ גַם כֵּן לְמַה כְּתִיב
'עַל יְמִינוֹ' שֶׁהוּא חִסֵּד, וְתִרְצֵוּ עַל פִּי מַה דְּקִימָא
לָן (סנהדרין יז.) לְגִבְיֵי סִנְהֶדְרִין שְׂאֵם כְּלוֹ כְּתִיב אִזּוֹ
הַבַּעַל דִּין זְכַאי, נִמְצָא לִפִּי זֶה דָּאֵם הַשְׁטֵן הֵיחָד
מִכְּתִיב הַנֶּה לִיִּה לְצַאֲתֵי זְכַאי, דְּכָלוּ כְּתִיב זְכַאי,
עַל כֵּן 'עֵמֶד עַל יְמִינוֹ' הֵיחָד לֹא לְמִלִּיץ וְלִלְמַד
עֲלֵיוֹ זְכוּת, וּבְזֶה חִיבּוֹ.

וַיְכַמוּ כֵּן אֲצֵל הַנֶּס, מִצְיָנוּ דְּהַמְלָאָכִים בְּקִשׁוֹ
לוֹמֵר שִׁירָה, דְּכִלְמֵם דְּנֵנו אוֹתָם לְחִיבָם,
וְעַל פִּי שְׁוֹרַת הַדִּין הֵיחָד צְרִיכִים לְהַנְצִיל, עַל כֵּן
אֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲשֶׂה יְדֵי טוֹבְעִים בָּיָם,
וּבְזֶה מִחִיבָם, עַל כֵּן שְׁפִיר אֲמַר 'יְמִינָה ה' תִּרְעֵץ
אוֹיֵב', וְאֲתִי שְׁפִיר:

וכו' ואת כל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה הָיָה הַכֶּרֶד' וכו', וְאֵם הָיָה מִפֶּת כְּרֵד קוֹדֶמֶת, בְּלִמֵּי סֶפֶק שֶׁהִבְהִמּוֹת הָיוּ מִתִּים בְּרָעֵב, כִּי יָבֵשׁ צִיָּן וְחֲצִיר, אֲבָל הַשֶּׁם כִּ"ה בָּרַר לָהֶם מִיָּתֵה יָפָה, כִּי טוֹבִים חִלְלֵי דָבָר מִחִלְלֵי רָעֵב, וְהוּא אָמַרם 'מִי יִתֵּן מוֹתָנִי כִּיד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם', וְהוּא מִיִּתֵּת דָּבָר, 'בְּשִׁבְתָּנוּ עַל סִיר בְּאֶלְנֵנוּ לֶחֶם לְשִׁבְע' וְכַעֲת הִגַּעְנוּ אֶל חִלְלֵי רָעֵב:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעַם וּלְקַטּוּ דָבָר יוֹם כִּיזָמוּ לְמַעַן אֲנִסְנוּ הַיֵּלֶךְ בְּתוֹרַתִּי אִם לֹא (טו ד)

דְּבָרֵי שְׂאוּל

רַבִּי יוֹסֵף שְׂאוּל נִתְּנוּן וְצ"ל

נִסְיֹן הַמֶּן הָיָה הָאֵם יִטְעֶמוּ בּוֹ כֹּל הַטְּעָמִים שֶׁבְּעוֹלָם וַיֵּבְאוּ לְהִתְבַּטֵּל מִדְּבָרֵי תוֹרָה, אוֹ יִטְעֶמוּ בּוֹ בַּק טַעַם פֶּת חֲרֻבָה

צָרִיף בְּאוֹר לְכַאוֹרָה דְּבַמָּה יוֹדַע אִיפּוֹא הַמְּבַחֵן הַלְזוֹ עַל יְדֵי הַמֶּן, וְהַנְרָאָה לִי דִּהְיָה כְּכֹר שְׁנוֹ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה (אֲבוֹת פ"ו מ"ד) כִּן הוּא דִּרְכָה שֶׁל תוֹרָה פֶּת בְּמִלַּח תֹּאכֵל וְכו', וְהַעֲנִן הוּא דְּכָבֵר נוֹדַע מֵה שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם (הַקְּדַמְתּוּ לִפְיִירוֹשׁ הַמִּשְׁנָה זִרְעִים) דְּתַקְוֵן הַגּוֹף הוּא חֲרֻבֵן הַנְּפֶשׁ, וְתַקְוֵן הַנְּפֶשׁ הוּא חֲרֻבֵן הַגּוֹף, וְהַעֲנִן הוּא, דְּכָל הַמְּמַשִּׁיף בְּשָׂרוֹ בְּתַעֲנוּגֵי הַמּוֹתָרִים כְּנוֹדָאֵי וְתַבְטֵל מִדְּבָרֵי תוֹרָה, וְכָבֵר נוֹדַע מִמְעֻשָּׂה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף הַמְּבַאֵר בְּשִׁבְתָּ (קמז:) דְּנִמְשָׁף אַחַר הַתַּעֲנוּגִים וְקָרָא הַחֲרֻשׁ הָיָה לָכֶם.

וְלִפְיֵי זֶה הִנֵּה בְּהַמֶּן הָיָה כֹּל הַטְּעָמִים, וְכֹל מֵה שֶׁאֵדָם רוֹעָה לְטַעַם הָיָה טוֹעַם בּוֹ, כְּמַבְאֵר בְּמִדְרָשׁ (שְׁמוֹר"ר כה ג) כָּא לְטַעַם טַעַם דָּג הָיָה טוֹעַם, טַעַם בְּשָׂר הָיָה טוֹעַם, וְלִפְיֵי זֶה הִקְדַּמְנוּ הַנְּמַשְׁכִּים אַחַר הַתַּעֲנוּגִים בְּלִי סֶפֶק הָיוּ טוֹעַמִים בְּהַמֶּן טַעַם בְּשָׂר וְדָגִים וְיִתֵּר תַּפְּנוּקִים, אֲבָל

הָיִינוּ יוֹדְעִין אוֹתָן, אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁנִּכְתְּבוּ יוֹדְעֵנוּ טַעַמָם. וְהִגְזִירִית הָמָּה דְּכָרִים שְׂאִין בְּהֶם טַעַם כֹּלֵל וְהָמָּה חֲחֻקִים שֶׁבְּתוֹרָה.

וְעַל כֵּן צָוָה לָהֶם הַשְּׁלֹשָׁה עֲנִינִים הַלְלוּ, כִּי שִׁבְתָּ הוּא מִמְצוֹת הַשְּׁמַעֲוִית, כִּי אֵלֹהֵי לֹא נִאֲמָרָה לֹא הָיִינוּ יוֹדְעִים לָקֵם אֶת הַשִּׁבְתָּ, וְאַחֲרֵי שֶׁנִּאֲמָרָה יוֹדְעֵנוּ טַעַמוֹ כִּי בּוֹ שִׁבְתָּ ה'. וְכִּי אֲדַמָּה הִיא מִמְצוֹת הַגְּזִירִית, כִּי אֵין לָהּ שׁוֹם טַעַם. וְדִנְיָם הָמָּה מְצוֹת הַשְּׁכָלִית, כִּי הֵן הֵן הַדְּכָרִים אֲשֶׁר הַשְּׁכָל מְחִיבֵן. וְכִּי יֹאמֶר וְשֶׁם נִסְהוּ, שֶׁמְשֻׁשָׁה נִסְהוּ אֶת יִשְׂרָאֵל אִם יִקְבְּלוּ הַשְּׁלֹשָׁה סוּגִים הַלְלוּ.

וְאַפְשָׁר לִפִּי שְׂרָצָה לְקַרְבֵּן לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה וְלִמְעַמְד הַר סִינַי, וְלֹא הָיוּ כְּדָאִים לְכַף אִם לֹא יִתְחִילוּ בְּמִקְצַת מְצוֹת קוֹדֶם בְּאֵם שֶׁמָּה שִׁיְהִיו מוֹכְנִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְשִׁיְהִיו רְאוּיִם לְהִתְקַדֵּשׁ בְּהַר סִינַי.

וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוֹתָנֵנוּ כִּיד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתָּנוּ עַל סִיר הַבֶּשֶׂר בְּאֶלְנֵנוּ לֶחֶם לְשִׁבְע כִּי הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהַמִּית אֶת כָּל הַקְּהָל הַזֶּה בְּרָעֵב (טו א)

נִחְלַת דָּוִד

רַבִּי דָּוִד אֹפְנֵהִים וְצ"ל

מִי יִתֵּן מוֹתָנֵנוּ כִּיד ה' - כְּמַפֶּת דְּבָר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם

וַיֵּשׁ לְתַת לֵב אֶל מֵה שֶׁאֲמָרוּ 'כִּיד ה'', וְהוּא שִׁפְתָּ יִתֵּר. וְאַפְשָׁר לומר שֶׁכְּנִינוּ כְּפִי דְּבָרֵי הַמְּקוֹנֵן (אִיכָה ד ט) שֶׁאֲמַר 'טוֹבִים הָיוּ חִלְלֵי חֲרֻב מִחִלְלֵי רָעֵב', וְהִנֵּה בְּמִפְּהָ חֲמִשִּׁית נִאֲמַר (ט ג) 'כִּי אִם מִאֵן אֶתָּה לְשַׁלַּח וְכו', הִנֵּה יְד ה' הוֹיָה בְּמִקְנֵף אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה וְכו', דְּכָר כְּכֹד מֵאֹד', וּמִפְּהָ שְׁבִיעִית הָיָה מִפֶּת כְּרֵד, וְכִּי נִאֲמַר (ט כה) 'וַיֵּן הַכֶּרֶד בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶת כָּל אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה

הַפְּתוּב וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם רַק בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְלֹא הִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ לִימֵי הַחֹל, וְלֹא קִדְּשׁוּ גַם יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה:

הַחֲרָדִים אֶל דְּבַר ה' שֶׁחָשׂוּ לְבָלֵי מִשְׁחָף לְבָם בְּשִׂמְחַת הַבָּלִי הַזֶּמֶן וַיִּשְׁרְדוּ מִהַלְמוּד, הָיוּ טוֹעֲמִים בּו רַק טַעַם פֶּת חֲרָבָה, וְזֶה הָיָה הַמִּבְחָן אִם יִלְכוּ בַתּוֹרָתוֹ אִם לֹא:

לִמְעַן יֵרְאוּ אֶת הַלַּחֵם אֲשֶׁר הֵאֲכִילְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאֵי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (טו לב)

שָׁבוּ אִישׁ תַּחֲתָיו אֶל יְצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי (טו כט-ל)

מִשְׁחָף חֲכָמָה

רבי מאיר שמחה הכהן זצ"ל

כָּל הַמִּסְבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה זוֹכָה מִיָּד לַפְּרִנְסָה בְּדֶרֶךְ נְסִיחָה

הַעֲנָן כִּי הָאָדָם אֵל יִחְשַׁב כִּי אֵימַת יִשְׁנַח בַּפָּרֹט וְתֵהָא פְּרִנְסַתוֹ דֶּרֶךְ גַּס, כְּשֶׁכָּבַר הוּא דְבוּק בְּדַרְכֵי ה' וּמְנַהֵג עֲצָמוֹ בְּדֶרֶךְ בְּלִתִּי טְבָעִי, רַק אִזּוּ יִשְׁלִיף עַל ה' יִהְיוּ, אֲבָל כָּל זֶמֶן שְׁלֹא בָּא לְזֶה יַחֲוֹשׁ לְנַפְשׁוֹ. לְכֵן אָמַר, בֹּא וּרְאֵה אֵימַתִּי הֵאֲכִיל אֶת הַמֶּן לִישְׂרָאֵל הָאֵם לְאַחַר קְבֻלַּת הַתּוֹרָה וְקִיּוּמָהּ, וְלֹא תִכְףּ בְּהוֹצִיאֵי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הֵאֲכִילְתִּי אֶתְכֶם אֶת הַמֶּן. לְכֵן כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֵהוּ לְבוֹ לְקַבֵּל עָלָיו עַל דַּרְכֵי הַשָּׁם יַחֲבִרְהוּ וְתוֹרָתוֹ, כֹּל יִדְבַּג מֵאִין יְבוֹא עֲזָרִי, כִּי אִף לֹא הִקְשִׁיחַ עֲדִין מִלְּכַבּוֹ כָּל דַּרְכֵי הָעוֹלָם וְלֹא הִרְגֵּל בַּתּוֹרָה, רַק מִטְרַת לְכַבּוֹ גְּלוּי הַיְהוּדַע תַּעֲלוּמָה כִּי פָּנְתָה לְהִתְאַמֵּץ בְּמַעֲוֵה הַתּוֹרָה, יַחֲלַצְנֵהוּ ה' וְלֹא יַעֲזֹבוּ וַיִּזְמִין פְּרִנְסַתוֹ מִקִּדְּשׁ:

חֲתָן סוּפֵר

רבי שמואל ארנגלד זצ"ל

הַמִּשְׁכַּת קִדְּשֵׁת הַשְּׁבֶת לִימֵי הַחֹל

נִרְאָה לִי דִהְיָה יְרוּעַ דַּיּוֹם הַשְּׁבֶת מוֹסִיף לְאָדָם קִדְּשָׁה, דַּמְיוֹם רַבִּיעִי נִתְּוֹסֵף בְּחִינַת נַפְשׁוֹ, בַּיּוֹם ה' בְּחִינַת רוּחַ. וּבַיּוֹם ו' בְּחִינַת נְשָׁמָה. וְלְאַחַר הַשְּׁבֶת הוֹלְכִים מִהָאָדָם אֵלָיו הַמְדוּרְגוֹת, הֵינּוּ בַּיּוֹם א' ב' ג' וְגו' כְּנִ"ל. וְאִם הָיָה הָאָדָם מִשְׁאִיר קִדְּשָׁה זֶה אִף לִשְׁשֵׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה, כִּי אִזּוּ הָיָה בְּמִדְרַגָּה גְבוּהָה, רַק הַחֲסִירוֹן הוּא שֶׁמִּשְׁמָרוּ רַק בַּיּוֹם הַשְּׁבֶת עֲצָמוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה נִפְּל מֵאֲגָרָא רָמָה לְבִירָא עֲמִיקְתָּא.

וְזֶה שְׂאֵמֵר 'שָׁבוּ אִישׁ תַּחֲתָיו', הֵינּוּ שִׁישְׂאָרוּ בְּאוֹתוֹ מְדוּרְגָה וּמַעֲמָד שֶׁהָיוּ בְּשִׁבְתָּהּ קִדְּשׁ, אֶל יְצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פְּרוּשׁ מִמְּקוֹמוֹ וּמַעֲמָדוֹ שֶׁהָיָה בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבֶת. וְאָמַר

מַעֲשֵׂי צְדִיקִים

בְּהַפְּנִסוּ, שְׂאֵלוֹ הַשְּׂרָף לְשִׁלּוּם רַבּוֹ הַרְה"ק מְלַעֲנֵטְשֵׁנֶע, וְלְאַחַר מִכּוֹן אָמַר לְרַבִּי יַעֲקֹב דּוֹד: "אָמְנָם אֲנִי אוֹהֲבוֹ בְּיוֹתֵר, אֲבָל דְּבַר אֶחָד אֵינְנִי מְבִין; מַדּוּעַ זֶה הוּא צוּעֵק כָּל יוֹם אֶל ה' שִׁיבִיא אֶת הַמְּשִׁיחַ לְגָאֵל אוֹתָנוּ, וְאֵינּוּ צוּעֵק אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁישׁוּבוּ בַתְּשׁוּבָה, וְאִזּוּ

"מַה תַּצַּעֵק אֵלַי דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל..." (יד, טו) פַּעַם הִגִּיעַ הַגְּאוּן רַבִּי יַעֲקֹב דּוֹד זצ"ל, מו"צ בְּמַעֲזְרִיטְשׁ וְלְאַחַר מִכּוֹן רַב בְּקוֹז'נִיץ, שֶׁהָיָה מִתְלַמְּדֵי הַרְה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה לֵיב מְלַעֲנֵטְשֵׁנֶע זי"ע, אֶל מְרֹן הַשְּׂרָף מִקְּאֲצֵק זי"ע, וְנִכְנַס לְמִבְּלַת שְׁלוֹם.

הוא נסה לשלח את דוד במסחר פלשהוא, אבל לא עלתה בידו. לימים פגש בו אחד ממכריו ואמר לו, מה לך להסתובב פאן בסלונים, כאן אתה לא מצליח להשתקם שוב. לדעתי, מוטב לך לעקר מפאן, להרחיק למדינת וואהלין, שם מצויים אנשים שמלוים מעות לאנשים כדי להתחיל לסחור. אפשר ושמ יצליח ה' את דרכך".

ואולם, ידע ר' נחום כי ללא רשות מרב לא יעשה דבר. כבר למחרת שם את פעמיו לעבר לעכוויטש, אל מורו ורבו הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זי"ע, כדי לתנות בפניו את מר צערו, ולשאל אותו האם יוכל להרחיק נדוד למדינת וואהלין.

מי אמר לך כי דוקא במדינת וואהלין תצליח יותר מאשר בסלונים? השיבו הרבי, "ה' יתברך נמצא גם בסלונים, וגם פאן בלעכוויטש, והוא יכול לעזור בכל מקום. ר' נחום, תשאַר עמנו פאן בלעכוויטש לשבת קדש, וכידוע כחה של השבת להכניס אמונה בלב של כל יהודי. ואם כך, על ידי כח השבת תאמין באמת באמונה שלמה בהשם יתברך, ואז אדע מה לומר לך".

למחרת שבת, עת נכנס ר' נחום אל הרבי, בקש ממנו הרבי לצאת לרחוב ולהביא לו סף של שמנה עשר רבל. תמה נותר ר' נחום לעמוד. מנין ישיג שמנה עשר רבל, אבל הבין כי כך עליו לעשות. הוא יצא לרחובה של עיר, ושם, לפתע מן שמיא, פגש את אחד מידידיו שספר כי הוא חיב לו חוב ישן מאז היה גביר... הלה הוציא מפיסו שמנה עשר רבל... ונתן לר' נחום: זהו החוב שאני חיב לך. ר' נחום ראה למול עיניו כי דבריו של הרבי הולכים ומתממשים לנגד עיניו.

כשהביא את הכסף לרבי מלעכוויטש, אמר לו הרבי: "נו, ראית בעיניך עד כמה

יבוא המשיח. שהרי כך נאמר בפסוק; 'מה תצדק אלי - דבר אל בני ישראל'. מדוע אתה צועק אל ה' יתברך, תצדק אל בני ישראל שיעשו תשובה ואז בודאי יבוא המשיח. (אמת ואמונה)

"ויושע ה' ביום ההוא את ישראל..." (יה, ל) **אשה** אחת שהיתה זקוקה לישועה, הגיעה אל הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע. היא נכנסה לחדר הרבי והחלה לבכות אודות הצרה שיש לה וכי היא צריכה לישועה במהרה. נענה הרבי מבעלזא ואמר לה: "העקר היא האמונה בה'. תתחזקי באמונה, והשם יתברך ישלח לך את ישועתו".

ענתה האשה ואמרה: "רבי קדוש, אצלי לא כך הוא הסדר. בסדר שלי נאמר 'ויושע ה' את ישראל... ואמינו בה' ובמשה עבדו', קודם צריך להיות 'ויושע ה'...' קודם צריכה לבוא הישועה, ורק אחר כך 'ויאמינו בה'. אם תבוא לי הישועה, אין ספק שאחר כך תהיה לי גם אמונה.

אמר הרבי השר שלום זי"ע: "אכן, כן! ה' יתברך צריך להושיע אותך". ואחר פן הפליג מאד את דבריה הנכונים. (זוהר שלום)

"ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (יה, לא)

ר' נחום מסלונים, גביר לשעבר היה. לפנים היה עתיר נכסין, אבל לצערו התהפך עליו הגלגל והוא ירד מאגרא רמא לבירא עמיקתא, עד שנותר עם כסותו לעורו, וכמעט שלא הגיע עד לפת לחם ממש.

לה אותה אמונה תמימה שהאמין בה. וכל כך התהלך ר' נחום ופניו נפולות, עד שנפל למשכב, מרב דאגה וצער. מיום ליום התגבר חליו, עד שהיו חבבים להזעיק רופאים למטתו, כדי שהם ימצאו מזור ותרופה לחליו הקבד. ואולם, לצערם של בני המשפחה, לא מצאו לו הרופאים רפואה. "תתפללו בחזקה אל הקב"ה, אמרו לבני המשפחה, הוא רופא כל בשר. אולי יאזין הקב"ה לקול שועתכם, והחולה יקום ממתת חליו".

משהתגבר חליו של ר' נחום, נסעו מבני משפחתו אל הרבי מלעכוויטש, להזכירו בפני הרבי. מששמע הרבי פו, אמר: "לבטח הפסיק ר' נחום להאמין באמונה שלמה... שהרי נאמר 'האמנתי' - פי אדבר'. כשפודברים על אמונה, ממילא היא חודרת ללב, וכיון שהפסיק לדבר ממנה, נתערערה אמונתו". לאחר מכן יצא הרבי יחד עם בני משפחתו של ר' נחום ונסע עמיהם לסלונים, כדי לראות מה מצבו של החולה ולהתפלל עליו.

בהכנס הרה"ק מלעכוויטש לביתו של ר' נחום, ראה וכי אכן מצבו חמור ביותר. הוא שפך שיח לפני הש"ת כדי להחדיר בלבו של ר' נחום אמונה שלמה, אפשר ובכך תבוא רפואתו, אבל עדין לא עלתה בידו. נעמד הרבי ליד מטתו של ר' נחום ואמר: "אנא ה' רחום וחנון, באם אמונתו של ר' נחום עצמו לא מועילה, מבקש אני מןך פי בזכות האמונה שלי, שאני מאמין בך באמונה שלמה, תרפא את ר' נחום. תעזר לי הש"ת כי האמונה שלי תקנס בו והוא יתרפא..."

משסים להתפלל, נגש שוב רבי מרדכי אל החולה, ושוב שאל אותו: "ר' נחום, האם אתה מאמין באמונה שלמה שהשם יתברך הוא כל יכול?" או אז לפתע, עיניו של החולה זזו במקצת, והוא נענע בראשו לאות הן.

גדולה היא אמונת ה' תמימה. ועתה, נחומי צה, סע לביתך לחיים ולשלום, והשם יתברך יעזר לך בכל אשר תפנה ותלך. תדע לך פי כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה, וצריך לקבל דין שמים באהבה גמורה ובאמונה תמימה". ובדברו פו, הושיט הרבי מלעכוויטש את ידו לר' נחום לשלום לפרדה.

נדחם ביותר יצא ר' נחום מהרבי, מבלי להבין מה התרחש זה עתה לנגד עיניו. 'לשם מה זקוק היה הרבי לסכום זה של שמנה עשר רבל? הן חשבתי פי לבטח הרבי רוצה ללמוד אותי פרק באמונת ה', אבל בסופו של דבר יתן לי בחזרה את הכסף, שהרי הכסף שלי הוא... וכי אז, למצער יהיה לי במה להתחיל לסחור... אבל עתה, מאי? הרבי פטר אותי מלפניו, ואת הכסף השאיר אצלו... לשם מה זקוק הרבי לכסף זה בדוקא?'

אלא, שאת הנעשה אין להשיב. הרבי מלעכוויטש השאיר את שמנה עשר הרבל אצלו, ואת ר' נחום פטר לשלום, כשהוא מורה לו להמשיך להאמין באמונה שלמה בהשם יתברך, כי הוא כל יכול, וכי הוא עוזר לאדם בכל מקום בו הוא נמצא.

פרק זמן נפר המתין ר' נחום בביתו אימתי תתקיים ברכתו של הרבי. חלפו ימים ושבועות, ור' נחום לא רואה עדין כל קרו של אור בקצה המנהרה החשוכה. כפי הנראה, חשב אינני מאמין עדין באמונה שלמה ממש, ומשום כך המזונות שלי עדין לא נקצבו לי מן השמים... צריך אני להחדיר לקרבי את האמונה, וכי אז השפע יגיע אלי כפי הברכה אשר ברכני הרבי הקדוש.

משראה פי הוא עדין נמצא בשפל המדרגה, החל לבו לפול בקרבו. עד... שנסדקה

שהובילו למתיבתא דרקייעא. ומעשה שהיה כף ה'ה:

פעם אחת השיא רבי משה ליב חתן וכלה עניים, וכל הוצאות החתונה מהחל ועד כלה היו על פתפיו. הוא היה "עומד" מצד שניהם, ושמחתו היתה גדולה מאד בעת החפה, עת נגנו בעלי-המנגנים בכלי-זמר. אז התבטא ואמר: "מי יתן, וכשיגיע יום פקדתי, יוליכוני בנגון הזה לבית מועד לכל חי". מאז אותה חתונה חלפו שנים רבות, והדבר נשכח לגמרי.

ביום שלישי לסדר בא, ד' בשבט תקס"ז נסתלק רבי משה ליב למתיבתא דרקייעא, ואלפי אנשים נהרו אחרי ארונו הקדוש לעבר בית העלמין בסאסוב. באותה שעה נסעו מנגנים עם כלי-זמר שלהם לעיר ברודי כדי לנגן שם בחתונה פלונית. לפתע החלו הסוסים לרוץ עם העגלה, עלו הרים ירדו בקעות, ולא היתה אפשרות כלל לעוצרם מרועצתם. כן רצו הסוסים עד שהגיעו בסמוך לבית העלמין, שם עצרו לפתע מרועצתם.

אותם מנגנים, בראתם עם רב מישראל, הבינו כי יש כאן לוויה של אדם חשוב. לשאלתם מיהו הנפטר? השיבו להם, כי נסתלק הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב. או אז נזכרו המנגנים בדברים אותם שמעו מפי קדשו באותה חתונה עניים לפני שנים.

וכיון שהם עצמם היו בעלי-המנגנים שנגנו באותה חתונה, הם עדיו זכרו את הנגון שנגנו בחתונה ההיא. מיד הושיבו בית דין לדון בדבר, האם מתר להם לנגן את הנגון שנגנו אז באותה חתונה, שהרי כן יצא מפי קדשו של הרה"ק וצל.

ואכן, הבית דין פסק כי מצוה לקיים את דבריו, וכך נטמן גופו הקדוש של רבי משה ליב בקברו לקול הנגון הזה, בו בחר לעצמו.

(סיפורי חסידים)

נהרה גדולה נתפשטה על פניו של הרבי מלעכוויטש, בראתו כי השי"ת שומע תפילות כל פה. ואכן, לאחר ימים אחדים החלים ר' נחום מחליו הכבד, עד שעמד על רגליו כאחד האדם. משהבריא, נסע אל הרבי, ואז אמר לו הרבי: "הוא אשר אמרתי. האמנתי - כי אדבר. פאשר חוזרים ומדברים אודות האמונה, ממילא מאמינים בלב שלם בה', וכי אז ה' יתברך ממלא את כל משאלות לבו של האדם לטובה ולברכה".

לאחר מכן פתח הרבי את מגרת שלחנו, הוציא משם שמנה עשר רבל, הושיטם לר' נחום ואמר לו: "הא לך את הרבלים שנתת לי. שמרתי אותם אצלי עד שבאמת תחדר אמונה שלמה ללבך. ומשחדרה האמונה בה' ללבך, הבראת. קח את פספך והתחל לסחור בו, וה' יתברך יעור לך בפרנסה טובה. אבל תדע לך, כי פאשר אדם מאמין באמונה תמימה בהשם יתברך, הפרנסה יכולה להגיע אליו עד לפתח ביתו, ולא צריך לטרח אחריה בחוצות ובשוקים". ואמנם, פעבור ימים אחדים בלבד, נזדמנה לר' נחום עיסקא טובה עד לפתח ביתו, ומני אז ואילך, עלה שוב והצליח בכל מעשה ידיו.

(מסיפורי הצדיקים)

"אז ישיר... אשירה לה' פי גאה גאה..." (שם)
בין החבריא קדישא של הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג ז"ע, נמנה הרה"ק רבי משה יהודה ליב מסאסוב ז"ע. לאחר הסתלקות רבו מניקלשבורג, נסע רבי משה ליב להסתופף בצלו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק ז"ע, ולאחר הסתלקות רבו מליז'ענסק נתישב רבי משה ליב על פס הנהגה. הסתלקותו היתה דרך נגון

בְּדַרְכּוֹ של אֲבִיו הֶגְאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה סוֹפֵר זְצוּק"ל, בעל ה"חֲתָ"ם סוֹפֵר" זצ"ל אֲשֶׁר חִבֵּר בעֲצֻמוֹ שִׁירִים וְנוּגִינִים, נֶהַג גַּם בְּנוֹ הֶגְאוֹן רַבִּי שְׁמֵעוֹן סוֹפֵר זְצוּק"ל רֵבֵה שֶׁל הַעִיר קְרָאקָא, אֲשֶׁר גַּם הוּא חִבֵּר שִׁירִים וּפִיּוּטִים רַבִּים, אִם זֶה לְשִׁבְתוֹת וְאִם זֶה לְמוֹעֲדִים וְיָמִים טוֹבִים. שָׁכַן הָיָה יָדוּעַ כְּבַעַל מְנוּגָן נִפְלֵא בְקוֹל נְעִים וְגִילַת רֶנָּן. הַחֲתָ"ם סוֹפֵר חִבֵּר שִׁירִים רַבִּים לְשִׁבְת קֹדֶשׁ, לַחַג הַסְּכּוֹת, לְשִׁמְחַת תּוֹרָה, לַחֲנֻכָּה וּלְמוֹעֲדִים אֲחֵרִים. וְכַמוֹהוּ, גַּם בְּנוֹ רַבִּי שְׁמֵעוֹן חִבֵּר נְגוּנִים רַבִּים מְשֻׁלוֹ.

וְאִמָּנָם בֵּית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמֵעוֹן סוֹפֵר הָיָה קְמֵלָה תְּמִיד בְּאַנְשֵׁים רַבִּים שֶׁהָיוּ בָּאִים לְבֵית מִדְרָשׁוֹ כְּדִי לְשִׁמּוֹעַ אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא מְזַמֵּר לְבוֹרָא כָּל עֲלָמִין מִתּוֹךְ רֶגֶשׁ רַב וְכֹסְפוּיִן בְּלֶהֱבֵ אֵשׁ קֹדֶשׁ. וְאוּלָּם, אִם שִׁירָיו שֶׁל מֶרֶן הַחֲתָ"ם סוֹפֵר רָאוּ אֶת אֹר הַדְּפּוּס (בספר תולדות החת"ם סופר), הָרִי שֶׁרַבִּים מְנוּגְנִיו שֶׁל הֶגְאוֹן רַבִּי שְׁמֵעוֹן סוֹפֵר לֹא רָאוּ אֶת אֹר הַדְּפּוּס.

וְאוּלָּם, עַל אֵף שֶׁחִבֵּר נְגוּנִים מְשֻׁלוֹ, פְּעֻמִּים רַבּוֹת שֶׁר דּוֹקָא מְשִׁירָיו שֶׁל אֲבִיו הַחֲתָ"ם סוֹפֵר. בְּמִיקָד בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית, אִזּוֹ, הָיָה שֶׁר אֶת הַשִּׁיר שֶׁחִבֵּר אֲבִיו "א-ל מִסְתַּתֵּר" (על מִשְׁקַל הַפִּיּוּט שֶׁחִבֵּר לְסַעֲדָה ג' רַבִּי אֲבֵרָהּ מִימִי"ן תַּלְמִידוֹ שֶׁל הַרְמֵ"ק). וְאוּלָּו הֵן מִלוֹת הַפְּתִיחָה: "א-ל מִסְתַּתֵּר בְּסִתֵּר עֲלֵינוּ, וְכִתְרוֹךְ צִדִּיקוֹ בְּמַחְשָׁבָה וְהֶגְיוֹן, אֲשֶׁר בְּדֹ יְרַחֵם אֲבִינוּ". (שם מִשְׁמַעוֹ)

"זֶה א-לי וְאַנְוָהוּ, אֶלְקֵי אָבִי וְאַרְמְנָהוּ" (טו)

חֲסִיד יְשִׁישׁ, מַחְסִידֵי הַרְה"ק רַבִּי יַעֲקֹב יִצְחָק מְלַבְּלִין זי"ע, "הַחֻזָּה", שֶׁמֶשׁ כְּמַלְמֹד בְּעִיר גּוּרֵי הַסְּמוּכָה לְלוּבְלִין. פַּעַם קָרָא לוֹ הַחֻזָּה זי"ע וְאָמַר לוֹ: "בְּעִירָךְ נִמְצָא נִיצוּץ קֹדֶשׁ אֶחָד, רָאֵה נָא לְחַקוֹר אַחֲרָיו וְלִהְבִּיאוֹ אֵלַי".

הַמְלַמֵּד הֵגִיעַ חֲזָקָה לְעִירוֹ גּוּרֵי בְּמִצְוֹת רַבּוֹ. שְׁעוֹת רַבּוֹת סָבַב הַחֲסִיד בְּעִיר, אֲבָל לֹא יָדַע אֶת מִי הַרְבֵּי מַחְפֵּשׁ. בְּאוֹתָהּ עֵת נִמְצָא בְּעִיר בַּחוּר בְּשֵׁם **מַעֲנֵדֵל**, אֲשֶׁר בְּרַבּוֹת הַיָּמִים נִתְפָּרְסָם שְׁמוֹ בְּקָרֵב כֹּל יִשְׂרָאֵל כְּהַרְבֵּי הַקְּדוּשׁ הַשָּׂרָף **רַבִּי מַנְדְּלֵי מוֹקְאָצֵק** זי"ע. אִמָּנָם אֲלָיו הִתְכַּנֵּן הַרְבֵּי מְלַבְּלִין, אֲךֹּ הַמְלַמֵּד לֹא הֶעֱלָה בְּדַעְתּוֹ שָׁכַן הוּא, כִּינֵּן שְׁמַעוּלָם לֹא רָאָה אֶת הַבַּחוּר מַעֲנֵדֵל כְּשֶׁהוּא לומד בְּסִפֵּר.

הַחֲלִיט הַמְלַמֵּד לְשׁוֹן בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, שְׁמָא שֶׁם יִמְצָא אֶת אֶחָד מִבְּנֵי הַעִיר אֲשֶׁר יוּכַל לְשִׁים עֵינוֹ עֲלָיו, וְאֲלָיו הִתְכַּנֵּן הַרְבֵּי הַחֻזָּה. אֲבָל לְאַחַר מְאֻמְצִים מְרַבִּים, הִבִּין כִּי אֲכֵן פְּנִיתוֹ שֶׁל רַבּוֹ מְלַבְּלִין הִיא דּוֹקָא לְהַבַּחוּר הַזֶּה, שָׁכַן רָאָה אוֹתוֹ הוֹגֵה וּמְתַיַּעַע בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּשֶׁכָּלוּ אֵשׁ קֹדֶשׁ לְהִבָּה.

הַנֶּזֶר מַנְדְּלֵי נָסָה לְהִתְחַמֵּק מוֹמְנוֹ וְלֹא לְבוֹא עִמּוֹ, אֲבָל הַמְלַמֵּד נִגַּשׁ אֲלָיו וְאָמַר לוֹ: "מִמְּנֵי לֹא תוּכַל לְהִסְתִּיר מֵאוּמָה. כְּבָר רְאִיתִי מִי אֶתָּה וּמֵה טִיבְךָ. הַרְבֵּי מְלַבְּלִין דּוֹרְשׁ כִּי תְּבוֹא אֲלָיו..." וְרַבִּי מִנְחֵם מַעֲנֵדֵל, חִישׁ קוֹל שֶׁשׁ וְשִׁמַּח לְמַלְא אַחַר רְצוֹנוֹ שֶׁל הַרְבֵּי, הַחֻזָּה מְלַבְּלִין.

אֲבִיו שֶׁל רַבִּי מַנְדְּלֵי, **רַבִּי יְהוּדָה לִיבוּשׁ** שֶׁהָיָה מִן הַמְּתַנַּגְדִּים, לֹא רָאָה בְּעִין יְפָה אֶת נִסְיַעְתּוֹ שֶׁל בְּנוֹ לְהִסְתַּוֵּף בְּצִלָּם שֶׁל צִדִּיקִים עוֹשֵׂי מוֹפְתִים. הוּא בָּא אַחֲרָיו לְלוּבְלִין וְגַעַר בוֹ: "מִדּוּעַ אֶתָּה מְנַיֵחַ אֶת מְנַהֵג אֲבוֹתֶיךָ? מִדּוּעַ עֹזֵבֵת אֶת אֲבוֹתֶיךָ וְהִלַּכְתָּ אַחֲרֵי אֲנָשִׁים אֲחֵרִים?" אִזּוֹ הִשִּׁיבוֹ בְּנוֹ רַבִּי מַנְדְּלֵי: "בְּתוֹרָה נֶאֱמַר "זֶה א-לי וְאַנְוָהוּ אֶלְקֵי אָבִי וְאַרְמְנָהוּ". רֵאשִׁית יֵשׁ לְדַאֵג לְאֶלּוּקִים שְׁלֵי, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן דּוֹאֲגִים לְ"אֶלְקֵי אָבִי..." (עמוד האמת)

החל הים לנוח מזעפו, ותוף מספר דקות נרגע הים ושבו לאיתנו.

קברניט הספינה שעקב אחר מעשהו של האדמו"ר ה'בבא סאלי', לא האמין למראה עיניו ונגש מיד אל האדמו"ר כדי לנשק את ידיו, ולהודות לו מקרב לב בשם כל נוסעי האגיה על ההצלה הנפלאה לה היה עד. לאחר שיחה קצרה בין האדמו"ר עם הקברניט, חזר ה'בבא סאלי' לחדרו והמשיך שם בלמוד התורה, תוף שבח להשם יתברך על שהצילם, ומתוף תקנה שבמהרה ינחם אל מחוז הפצם לחיים טובים ולשלום. (חובבת מאור ישראל)

"עס רויגין" (אתרוגין) לספות...

גביר אחד בשם הירש-ליב היה פעם בחמשה עשר בשבט אצל מרו השרף מקאצק ז"ע. במקום פרות ט"ו בשבט צוה הרבי להגיש לו דג מלוח. משוזה הובא, הוציא הרבי מפניו את הביצים של הדג, שקורין "רויגין", נתנו להירש-ליב ואמר לו: "הירש-ליב עס רויגין". הדבר היה נשמע כמו "אתרוגין", והשומעים לא הבינו את הפונה.

אבל מאחר יותר הבינו את פגנת הרבי. אותה שנה היתה שנה קשה ולא היה נתן להשיג אתרוג כשר לחג. ואולם, הירש-ליב היה בחוץ לארץ ומשם הצליח להביא לרבי מקאצק אתרוג כשר. אז הבינו כלם את פגנת הרבי באומרו "עס רויגין", שהוא כמו אתרוגים, על פי המובא בספרים [בני יששכר], כי בחמשה עשר בשבט יש להתפלל על אתרוג כשר. (שם)

"יברוח אפיו נערמו מים... קפאו תהמת גלב ים" (טו, ח)

בשנת תרצ"ג השיים כ"ק האדמו"ר רבי ישראל אביחצירא ז"ע, ה'בבא סאלי' את פעמיו לעלות לארץ הקדש. ואולם, לאחר ששהה יותר משנה בארץ הקדש, עשה האדמו"ר את דרכו חזרה באגיה לצפון אפריקה. היה זה בשלהי שנת תרצ"ד, והאניות לא היו המושכלות והנחות ביותר, אך האדמו"ר קבל חדר בירפתי האגיה, בו המשיך בעבודתו כרגיל.

האדמו"ר, ה'בבא סאלי' שהיה שקוע מאד בלמודו בעת ההפלה באגיה, לא הבחין באחד מימי הנסיעה, בסערה חזקה שנתחוללה בים, ואשר טלטלה את האגיה כקנה סוף נדף. נוסעי האגיה היו מבהלים ונפתחים מאד, ולצנת המלחים לא היתה כל אפשרות להקל על המצב. כל נוסעי האגיה רכזו למקום אחד, על מנת לטפס עצה, כיצד להחלץ מן הצרה המתרגשת ונבאה עליהם, ולנסות לעודד איש את רעהו בשעה קשה כזאת.

כאשר הגיעו אל כ"ק האדמו"ר ה'בבא סאלי' כדי להוציאו מחדרו, הוא לא הסכים ללכת אל מקום פנוסם של כל הנוסעים, ותחת זאת בקש שיקחו אותו אל הספון למעלה, שם על הספון נגש באמץ רב אל מעקה הספינה שפומש נתקם בה 'עלו שמים ידו תהומות' בין גלי הים הסוער, ובכל מספר שניות נשתנה מצב הספינה, כך שבכל פעם קצה אחר עלה למעלה, והקצה השני כמעט שקע כלו במים.

כאשר אותו צד בו עמד האדמו"ר החל לשקע והתקרב ממש למים, הושיט האדמו"ר ה'בבא סאלי' את ידו אל תוף מי הים, ובכוס שהיתה בידו, שאב מעט ממימי הים, ואת המים שפך האדמו"ר בחזרה לים בשלש פעמים, ואז כשגמר לשפך בפעם השלישית,

- יומא דהילולא -

הרה"ק רבי יחזקאל (טאוב) זי"ע

מקוזמיר

יומא דהילולא - ט"ז שבט

ספריו:

רבי יחזקאל חבר את הספר 'תחמד מהב', שיצא לאור על ידי חתנו הרב משה דוד עם באור 'עפרות ז'הב', וכן באורים מרבי שמואל יעקב קופל הלחן אב"ד אינונגרד, פטרקוב תרס"ט. ספר נוסף עם לקוטי מדברי תורתו, בפרט מספרו של נכדו הרה"ק רבי ישר'אל ממז'ז'יא, נקרא בשם 'תורת יחזקאל'.

כחיל על המשמר

חסידים קמאי היו רגילים לספר ספור מפלא על מיסוד ושושילתא קדישא הרה"ק ר' יחזקאל זי"ע מקוזמיר, שיצא פעם מפיתו בליל תרף ג'שום, קר ומקפאי, נדי לקים מצנות קדיש לבנה. מ'גז האויר הסגוריו ביותר הותיר את כלם בביתם ונפש תיה לא נראתה ברחוב. לפתע ראה הרבי מרחוק דמות עומדת. נגש הרבי אל המקום ולפניו ראה חיל העומד על משמרתו.

שאלו הרבי: אמר נא חיל, כמה זמן אמור אתה לעמוד כאן כף ולשמר? - מה השאלה? כל הלילה! - היתה תשובתו הצבאית של החיל. הוסיף רבי יחזקאל ושאלו: 'ואם תקפא מקר מה יהיה? הן הלילה הארוך עדיו לבניך, ואתה עלול לקפא מקר בעמך קר על המשמר כל הלילה, נתון אתה לחסדי הכפור והקר...'. - אם אקפא - הטיב החיל באותו סגנון צבאי - אם אקפא, יבוא חיל אחי וימלא את מקומי... ואני פאשר קפאתי קפאתי.

כשחזר הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע לביתו לאחר קיום המצוה, קרא לבנו ממלא מקומו, הרה"ק רבי שמואל אלנהו מיואלין זי"ע, ואמר לו: 'בני, למדת עתה מגוי בעל מח פשוט, דרך ושרה בעבודת השי"ת. כף כמו חיל זה, בעמידה מתמדת על המשמר, ואפילו אם קופאים - צריך לעבוד את השם בתבונה'.

נפלה נא ביד ה'...

הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע היה נוהר מאד באפית המצות בערב פסח, ומחמת זהירוהו וחששותיו היתרים לא הרבה לרד את המצות, ולכן המצות היו כל כף עבוד, עד שלא נתן היה לחזר ב'חן חורים (חידלעו) בגלגלת, אלא היו מנקבין אותה בצ"ח, ומיד היו מכניסין אותה לתוך התנור.

מזבן איפוא, כי בשל כף המצות היו ממש קשות לאכילה, חריכות וכבדות. פעם שאל אחד מן החסידים שהשתמפו באפיה את הרבי מקוזמיר: אולי נבאי לעשות את המצות דקות יותר, כדי שיתהינה אפיוות יפה, ולא יהיו עבות כל כף? ענה ואמר לו הרבי: על כף נאמר (שמואל ב' כד, יד) 'נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמי, וביד אדם אל אפלה'. מוטב למהר

הרה"ק רבי יחזקאל טאוב מקוזמיר נולד בפלונסק שבפולין לאביו רבי צבי הירש טאוב בשנת תקל"ב. כבד בילדותו התבונן בכשרונות מיוחדים. בצעירותו נסע לתצרותיהם של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, המגיד מקוז'ניץ זי"ע והרה"ק יהודי הקדוש זי"ע מפרשיסחא. החוזה מלובלין אמר עליו ש"יש לו צורת אברהם אבינו".

לאחר הסתלקותם היה לחסידו המבוקש של הרה"ק רבי שמואל מקארוב. כשנפטר רבי שמואל, היה לחסידו של הרה"ק רבי יצחק מנונגרוב ומתמידו של רבי שמואל מקארוב, שנפטר בשנה לאחר פטירת רבו. רבי שמואל ורבי יצחק הועידו את רבי יחזקאל להיות ממשיכם. לאחר פטירת רבי יצחק מנונגרוב, נסע רבי יחזקאל מספר פעמים אל הרה"ק הרבי ר' ש'מה בונים זי"ע מפרשיסחא.

הוא התגורר בפלונסק, ולמחיתו התפרנס מחנות לצרכי סנדלרות. ראשי הקהל ראו את עטוקו בחסידות באופן שלילי, והוא נאלץ לעבור לשאננה שבמחוז ראדום. בשנת תקפ"ז הוא החל לכהן כאדמו"ר ורא עבר לקוזמיר (היא סז'ימיי' דולני ליד לובלין). חסידיו של רבי יחזקאל מקוזמיר נאמרו באלפים, והוא החל את מורשת הנגינה בחסידות קוז'מיר, שהתפתחה בדורות המאחרים בין צאצאיו. ועל הנגינים שהיה מחבר היה רגיל לומר, כי אינו יכול להסב אל שלחן השבת ללא גיון חדש, שכן ללא גיון חדש אין עגן שבת...

ביום י"ו בשבט תרט"ז הגיעה יריעת חייו לקצה, ורבי יחזקאל נסתלק לגנוי מרומים, ומנוחתו כבוד בבית העלמין בקז'ימיי' דולני (קוזמיר).

חסידיו ותלמידיו:

בין חסידיו היו גם גדולים בתורה ובחסידות, ובהם: הרה"ק רבי יוסף ברנר ה'יהודי הטוב' מניישטאט, הרה"ק רבי שלמה מראדומסק, הרה"ק רבי עמנואל מפשדוב'ז, הרה"ק רבי נתן דוד משי'דובצ'א, הגה"ק רבי חיים אלעזר ואקס, הרה"ק רבי ישר'אל יצחק מראדושיץ, הרה"ק רבי יעקב מויאדמה, הגאון רבי ישר'אל מאיר הכהן מרבי' ושרה, והגאון רבי נתן שפי'לגלס מנר'שה, מחבר ספר 'מאורות נתן'.

צאצאיו:

אברהם בנים ובת אחת הותיר אחריו רבי יחזקאל זי"ע. בניו היו: הרה"ק רבי שמואל אלנהו מיואלין זי"ע שמלא את מקומו (הוא אביו של הרה"ק רבי ישר'אל טאוב ממז'ז'יא, הדברי ישר'אל). רבי דוד צבי מניישטאט זי"ע. רבי חיים מקוזמיר זי"ע. רבי אפרים זי"ע שפנה כאדמו"ר בשאננה ואחר כך בקוז'מיר, וחתנו הרב הצדיק רבי משה דוד הכהן זצוק"ל רבה של קאלושין.

- יומא דהילולא -

הרה"ק רבי יחזקאל (טאוב) זי"ע

מקוֹזמיר

יומא דהילולא - ט"ז שבט

מיים, בְּנֹדָאֵי לֹא הוֹלְכִים לְבִתִּים אַחֲרֵים קְדִי לְהִבִּיא מִיַּם מִשְׁם
קְדִי לְכַבּוֹת אֶת הַדְּלָקָה, אֲלֵא לֹאֲקִיִּים אֶת הַחִבִּיּוֹת מִהַבִּית הַזֶּה
עֲצִמוּ וְנָךְ מִכַּבֵּים אֶת הַדְּלָקָה. בְּן הַדְּבָר בְּמַעֲשֵׂה זֶה שֶׁל הָעֶבֶד,
בָּאֵם יֵשׁ לוֹ אָדוֹן שֶׁהוּא עֲצִמוּ עֲשִׂיר, יִתֵּן הָעֲשִׂיר הַזֶּה אֶת הַכֹּל
וְלֹא הוֹלְכִים לְמָקוֹם אַחַר לְבַקֵּשׁ עֲבוּרוֹ. וְאִךְ גַּם אַתָּה, פְּנֵה הַרְבִּי
מִקוֹזְמִיר אֶל הַמַּחֲתָן הָעֲשִׂיר, בָּאֵם יֵשׁ לָךְ פֶּסֶף, צְרִיב אַתָּה לַתּוֹן
אֶת הַכֹּל."

וְלִקְצָר בְּעֶסֶק בְּיַד אָדָם, וְלִהְיִנִּים מִהָר אֶת הַמַּצּוֹת לַתּוֹן
הַתְּנוּרָה, קְדִי עֲשִׂים יֵאָפוּ מֵאֲלֵהוּ, בְּהַשְׁגָּחְתוּ שֶׁל הַשֶּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי
רַבִּים רַחֲמָיו, וְלֹא יִרְבוּ בְּגִי אָדָם לְטַפֵּל וְלַעֲסֵק בְּהוֹ...
וְעוֹד אָמַר הַרְה"ק רַבִּי יַחְזְקָאֵל מִקוֹזְמִיר זי"ע: יֵשׁ יְהוּדִים,

שֶׁמִּשְׁוֹלִים לְעֶסֶה שֶׁל מַצָּה. הֵם "כְּשָׂרִים" רַק כֹּל זְמַן שֶׁמְגַלְגְּלִים
אוֹתָם... כֹּל זְמַן שֶׁמַּעֲשִׂים אוֹתָם לְדַבֵּר מַצָּה. אֲבָל בְּרַגַע בּוֹ
פּוֹסְקִים מְלַגְּלֵל אוֹתָם, כְּשֶׁמִּנְיָחִים אוֹתָם לְנַפְשָׁם, מִיַּד הֵם
"תּוֹפְחִים" וְהוֹפְכִים לְהִיּוֹת חֲמֵץ גָּמוּר...

מֵאֲמֹרֹתָיו:

"יָאֵת בְּשִׁמְתַּת בַּת יִשְׁמַעְאֵל..." (בראשית לו, א)

"וְלִהְיוֹן קוֹרֵא לָהּ מִחֲלַת... וְלִמְדוֹ מִכָּאֵן שְׁמִי שְׁנוּשָׂא אִשָּׁה
נִמְחָלוּ עוֹנוֹתָיו. לְכָךְ וְנִקְרָאת מִחֲלַת, שֶׁנִּמְחָלוּ עוֹנוֹתָיו" (רש"י).
וְקוֹשֶׁה: וְכִי וְנִקְרָא מִכָּאֵן, מֵאִשְׁתַּת עֲשׂוֹ הַרְשָׁע צְרִיכִים לְלַמֵּד
דְּבָר כֵּה חֲשׁוֹב, שֶׁלְחַתֵּן מוֹחֲלִין אֶת עוֹנוֹתָיו?

אֲלֵא, הַשְּׁטָן עֲלִיל לְבֹא וְלִקְטָרָג לְפָנֵי ה' וְלֹמַר, כִּי לַחֲתוֹן יֵשׁ
חֲטָאִים רַבִּים וְכִי צָדַד אֲפִשָׁר לְמַחּוֹל לוֹ? אוֹ אִזּוּ מְשִׁיבוֹ הַקַּב"ה:
אֵם עַל יְדֵי אִשְׁתַּת עֲשׂוֹ, מִשְׁפָּחָה שֶׁל רְשָׁעִים נִמְחָלוּ הָעוֹנוֹת,
כֹּל וְחֹמֶר שֶׁאֲפִשָׁר לְמַחּוֹל לְכֹל חַתוֹן בַּר יִשְׂרָאֵל עַל כָּל עוֹנוֹתָיו.

"עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה..." (תהלים קו, ב)

לְכֹאֲרָה מִילַת "אֶת" מִיתָר, וְיֵמָה הִיא בָּאָה לְלַמְדֵנּוּ? אֲלֵא
מֵאִי, הַמִּילַת "אֶת" הִיא אוֹתוּתִית א-ת. לְלַמֵּד אֶת הָאָדָם, שֶׁבְּכֹל
מַצָּב בּוֹ הוּא נִמְצָא, עֲלָיו לְעַבְדוֹ אֶת הַשֶּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה
וְכַתּוּב לָכֵךְ, מֵאֲלֹהֵי יְעַד תִּי"ו."

י"א שבט

מִיַּחַס גְּדוֹל בַּתּוֹרָה - - -

פַּעַם הִגִּיעוּ אֶל הַרְה"ק ר' יַחְזְקָאֵל זי"ע מִקוֹזְמִיר שְׁנֵי
מַחֲתָנִים, הָאֶחָד עֲשִׂיר וְהַשֵּׁנִי עֵנִי, שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ בְּאִמְתַּחֲתוֹ
כָּלֵל מַעוֹת קְדִי לְשֵׁלֶם עֲבוּר הוֹצָאוֹת הַחֲתָנָה וְקַל וְחֹמֶר עֲבוּר
הַנְּדוּבָא. פְּנֵה הַרְבִּי אֶל הַמַּחֲתָן הָעֲשִׂיר וְאָמַר לוֹ שִׁיתֵּן לְמַחֲתָנוּ
הָעֵנִי אֶת כָּל צְרִיכֵי הַנְּשׂוּאָיו, קְדִי שִׁיכַל לְהִשְׂאֵא אֶת יִלְדוֹ.

הַתְּפִלָּא הַמַּחֲתָן הָעֲשִׂיר, וְאָמַר לְרַבִּי: "תּוֹרָה הִיא וְלִמְדוֹ
אֲנִי צְרִיב. מִנְיוֹ הַמִּקּוֹר לְדַבֵּר זֶה שֶׁאֲנִי צְרִיב לְשֵׁלֶם לוֹ אֶת הַכֹּל?"
וְעֵנָה הַרְבִּי מִקוֹזְמִיר וְאָמַר: "כִּפִּי שֶׁאֲמַרְתָּ בְּעֲצֻמָּךְ. תּוֹרָה הִיא!
חַז"ל אוֹמְרִים (גִּטִּין מ"א). מִי שֶׁחֲצִיּוֹ עֲבָד וְחֲצִיּוֹ בֵּן חוֹרִין וְכו', לְשֵׁא
שִׁפְחָה אִי אֲפִשָׁר - שֶׁכָּבֵר חֲצִיּוֹ בֵּן חוֹרִין, בַּת חוֹרִין אִי אֲפִשָׁר
- שֶׁכָּבֵר חֲצִיּוֹ עֲבָד כו', אֲלֵא מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם, כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ
וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֵּן חוֹרִין, וְכּוֹתֵב שְׁטֵר עַל חֲצִי דְמִיּוֹ.

וְהַדְּבָר קוֹשֶׁה. מִדּוּעַ כּוֹפִין וְנֹקֵא אֶת רַבּוֹ לְכַתֵּב לוֹ שְׁטֵר,
וְהָרִי פֶלֶם חֲבִיבִים בְּמַצּוֹת הַנְּכַסֵּת פֶּלֶה. אֵם כֵּן, וְקַבֵּל נְדוּבוֹת
מֵאֲנָשִׁים רַבִּים, וְיַפְרָה אֶת עֲצִמוּ וְאִזּוּ יוֹכַל לְשֵׂא בַת חוֹרִין?
אֲלֵא, שֶׁאֲפִשָׁר נּוֹפֶלֶת דְּלָקָה בְּבִיַּת וְעוֹמְדִים שֶׁם חֲבִיּוֹת

להעלות נר תמיד - לזכר נשמת

ט"ו שבט

רבי חיים מרדכי ב"ר מנחם מאניש מרגליות

(ב' שערי תשובה)

ט"ז שבט

רבי אשר צבי הירש ב"ר דוד מאוסטראה (ב' מעין החכמה)

רבי יעקב ב"ר דוד מאזבלטוב

רבי אברהם שלמה ב"ר מנחם מנדל מלעלוב ירושלים

י"ז שבט

רבי משה ב"ר שלמה מקיטוב

רבי יחזקאל ב"ר צבי הירש מקוזמיר

רבי חיים ב"ר יעקב פאלאג' (ב' מועד לכל חי)

רבי יהודה ב"ר אפרים נבון (ב' קרית מלך)

יב' שבט

רבי צבי אריה ב"ר יצחק שיק אב"ד שארוואר

י"ג שבט

רבי יעקב שמעון שפירא מזאסלב ב"ר פנחס מקוריץ

רבי מרדכי ב"ר נח מלעכוויטש

רבי אביגדור ב"ר יונתן בנימין פולק מספינקא סיגט

יד' שבט

רבי יעקב יהושע ב"ר צבי הירש פאלק (ב' פני יהושע)

רבי יחיאל דנציגר האדמו"ר הזקן מאלכסנדר ב"ר שרגא פייבל

מגריצא

כל מצותיך אמונה יסודות האמונה בפרשה במשנת הבעש"ט

בן בטחו אבותינו ותפלטמו

עולם מעולם עד בוא אל עולם השפל הזה, יודע איך כבודו יתברך שמו והשגחתו מתלבש בכל, ובידיעתו יודע את הכל ומשגיח בכל. על כן, הבטחון עליו לבדו, כי כל העשיות מכוכבי השמים וכסיליהם, לא יגרעו ולא יסיפו זולת רצונו.

והנה על פי טעות דור אנוש, רבים הם הנעבדים, ורבות הם הסיבות. מה שאין כן לאמונת ההשגחה, הנעבד הוא אל אחד יחיד ומיוחד. והנה לחטא דור אנוש עשה השם יתברך מידה כנגד מידה, כי מים יורו אל ריבוי שאין במים לשון יחיד (עיי' במהר"ל בגבורות ה' פי"ח). מה שאין כן, סדנא דארעא חד הוא [-בסיס הארץ הוא כגוש אחד] (קידושין כז:). והנה דור אנוש בעובדם לריבויים נפרע מהם בעשותו היבשה חד, למים ריבוי. וזהו שהכעיסו לפניו דור אנוש ב'אז' שלא האמינו בהשתלשלות שיעור קומה [הנרמז בתיבת א"י, כי א' מרומז בה ג' מידות ראשונות החשובות כחד, אל"ף חכמה, אל"ף בינה (שבת קד), והדעת נכלל עמהם כנודע. והז' הם ז' ימי הבנין מחסד עד מלכות]. וכהיום ישראל האמינו ב'י' ובטחו בישועתו. אף שהיו בתוך מצרים שהיו גם כן עובדין למזלות, וכהיום ישראל האמינו בד' ובטחו בו, ונעשה מן הים שהוא ריבוי ליבשה שהוא חד, וקלסוהו באז, בסוד השתלשלות שיעור קומה, לאמור הנה השגחתו בכל, ונשים בטחונו בו. וזה, אין אז אלא בטחון, והבן.

יודעה היא טענת המלאכים להשם יתברך בעת קריעת ים סוף, מה נשתנו ישראל ממצרים, שהללו והללו עובדי עבודה זרה, ומדוע ישראל ניצלו ואילו מצרים טובעו. הסבר מאלף לדבר מצינו במדרשו של הרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב זיע"א בספרו הקדוש 'אגרא דכלה' בפרשתו, המלמדנו את מעלתה ותועלתה של האמונה בהשגחה פרטית:

אמר רבי יהודה בן פזי, מה ראו ישראל לומר שירה ב'אז'. אלא אמרו, מתחלה היה הים הזה יבשה, ועמדו דורו של אנוש והכעיסו לפניו ב'אז' שנאמר (בראשית ד כו) 'אז הוחל לקרא בשם ה''. ועשאו הקדוש ברוך הוא ים ופרע מהם, שנאמר (עמסו ה ח) 'הקורא למי הים, וישפכם על פני הארץ'. ועכשיו ים היה, ונעשה לנו יבשה, שנאמר (יד כט) 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', נקלסנו ב'אז' שהפך לנו ים ליבשה, הוי, 'אז ישיר משה ובני ישראל'. ואין 'אז' אלא לשון בטחון שנאמר (משלי ג כג) 'אז תלך לבטח דרךך' (שמו"ר כג ד), עכ"ל. המדרש הזה תמוה, תקצר היריעה מהארץ, ובפרט סימונו 'אין אז אלא בטחון'. והנראה דהנה טעות דור אנוש היה שמהראוי לעבוד לצבא השמים, כי השם יתברך מסר ההנהגה בידם [עיי' ברמב"ם פ"א מהל' עכו"ם ה"א]. והטעות הזה נתהווה להם מבלי האמין השגחתו בשפלים לגודל רוממותו, אבל הוא טעות ואפיקורסות. כי היודע סוד המרכבה בעולם האצילות, והספירות הם ככלים ביד האומן יתברך שמו, והאציל

השבת נועם הנשמות השבת בפרשה בכבשונה של חסידות

והכינו את אשר יביאו-שכל ימי החול יהיו דבוקים בה' ובתורתו

מליזענסק זיע"א בספרו הקדוש 'נועם אלימלך', מלמדנו, שעצם ההנהגה בקדושה בששת ימי המעשה, היא עצמה מהוה הכנה המעוררת את האדם להשיג ולהרגיש את מעלת השבת במלוא עוצמתה, וזה לשון קדשו:

בפרשתנו למדנו בקרא את ענין ההכנה לשבת קודש במאכל ובמשקה, "אֶת אֲשֶׁר תֹּאפֹּוּ אָפֹוּ, וְאֶת אֲשֶׁר תִּבְשְׁלוּ בִשְׁלוּ, וְאֶת פֶּלֶה הַעֲדֹף הִנְיָחוּ לָכֶם לְמִשְׁמַרְתְּ עַד הַבֶּקֶר" (טז כג). ויודע כי הכבירו בספרים הקדושים במעלת ההכנה הרוחנית לשבת, אמנם הרה"ק

בקדושה ואם היתה עשייתו נוח לשמים ונוח לבריות, כשבא בוקר יום הששי מרגיש קדושת שבת טרם בואו. וזהו 'והיה ביום הששי והכינו', פירוש כשיהיה לכם ביום הששי הכנה דרבה אצליכם בפנימיות. 'את אשר יביאו', פירוש קודם שתכינו צורכי השבת יהיה לכם הכנה עצמיות זה הוא סימן. 'והיה משנה על אשר ילקטו יום יום', פירוש שתדע נכון שכל ימי החול היה לכם 'משנה' פירוש תורה, פירוש עסקים מסתמא היה כתורה עצמה, כיון שאתם במדרגה זו הקדושה, וקל להבין.

"וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְאוּ, וְהָיָה מִשְׁנָה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם" (שם ה). להיות שכל מי שעובד עבודתו לשמים וכונתו לטוב כל ימי השבוע בכל מה שעוסק או לומד, אז בהיר הוא בשחקים ביום בוא יום הששי, נתלהב בקרבו אז הבהירות של יום השבת הבא, אף שלא עשה עדיין הכנת יום, רק המעשה של ימי החול, ברכו וקדשו ברמ"ח אבריו וש"ס"ה גידיו להרגיש את יום השבת קודש, מיד בהתקרבו ביום הששי בבוקר. ונמצא זה הדבר סימן טוב על ימי החול ההוא, אם היו

הלכה בנסיעה לבית חולים בשבת

האם צריך להעדיף בית חולים הנמצא בתוך התחום?

צריך להעדיף אפשרות זו על פני האפשרות לנסוע לבית חולים אחר, הנמצא מחוץ ל"ב מיל, שהרי אפשר להציל את החולה בלי לעבור איסור דאורייתא של תחומין. רק בחולה שיש בו סכנה אין צורך לחפש אחרי האפשרות החוסכת את האיסור מדאורייתא. דוגמה מעשית היא לתושבי אלעד. בית החולים בלינסון נמצא בתוך י"ב מיל, אולם הדרך לבית החולים מעייני הישועה עוברת מחוץ ל"ב מיל אם לא נוסעים דרך כביש מכבית. לכן כשיש צורך לנסוע עם נהג גוי לבית החולים, יש להעדיף את בית החולים בלינסון או לנסוע דרך כביש מכבית.

אולם דעת מהרי"ק שיהודי היושב בקרון - והוא הדין למכונית - המזוהגים על ידי נכרי, והנכרי מוציא מחוץ לתחום, אינו עובר כלל על איסור תחומין. ואם בנוסף לכך שהנהג יהיה גוי, הוא גם יכניסו לשטח מוקף מחיצות, יהיה מותר ליהודי גם לנוע בתוך תחומי אותו שטח כל השבת, גם אם איסור היציאה מחוץ ל"ב מיל הוא מדאורייתא.

מקורות: ירושלמי עירובין פ"א ה"י; רי"ף עירובין סוף פ"א וראשונים שם; רמב"ם שבת פכ"ז ה"א; שו"ע או"ח סי' תד ס"א; פתח העירוב תחומין פ"א ס"ג; מג"א סי' שה סק"י בשם מהרי"ק; נשמת שבת ח"ה סי' כו.

כאשר הודיע משה רבינו לבני ישראל את ההלכות הקשורות למן, אמר להם: 'אז כי ה' נתן לכם את השבת, על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים, שבו איש תחתיו, אל יצא איש ממקומו ביום השביעי'. זהו המקור לאיסור היציאה מחוץ לגבול העיר בשבת. מחלוקת קדומה היא, מימי הגאונים והראשונים, אם איסור היציאה מחוץ לתחום הוא מדאורייתא ונלמד מהפסוק הנזכר, או שמא אינו אלא מדרבנן, והפסוק הוא אסמכתא בלבד. שלוש שיטות בדבר. יש גאונים הסוברים שאיסור יציאה מחוץ לאלפים אמה הוא מדאורייתא; יש סוברים שבכל מקרה איסור היציאה מחוץ לתחום הוא מדרבנן; ושיטת הרמב"ם, כמותה פסק להלכה בשולחן ערוך, היא כעין פשרה: איסור היציאה יותר משנים עשר מיל הוא מן התורה, ובין אלפים אמה לשנים עשר מיל האיסור הוא מדרבנן. שיעור י"ב מיל נלמד מגודלו של מחנה ישראל במדבר, שעליו אמר משה רבנו 'אל יצא איש ממקומו', וגודל מחנה ישראל היה שנים עשר מיל.

לנידון זה השלכה לענין נסיעה לבית חולים בשבת לצורך חולה שאין בו סכנה. במקרה כזה מותרת הנסיעה על ידי נהג גוי, אולם גם כשהנסיעה עצמה מותרת, משום סכנת החולה, מכל מקום כשיש אפשרות להגיע לבית חולים הנמצא בתוך י"ב מיל,

ויאמינו בה' ובמשה עבדו

לצוות על אבן שידבר

אל אבן לדבר, גם האבן מקיר יזעק, וידבר את אשר יחפוץ רבינו. וסיים הרה"ק רבי לייבלי אייגר אל האנשים העוטרים סביבו: אל תדמו בנפשכם שדודי ה'חתם סופר' הקדוש זיע"א אמר הדברים הללו רק מן השפה ולחוץ חלילה, לא כן הוא, רק דודי האמין באמונת אומן בזקני הקדוש שאבן מקיר יזעק אם רק יצוהו, ומה גם שזה שהתלמיד הראה נפלאות כל כך בלימוד, היה באמת כמו אבן שמדבר, כי ראשית לא שמע כלל דבריהם על הסדר, כי היה טרוד בעבודתו להיות יוצא ונכנס לשמש בסעודה, ועוד הלא עבה קטנם ממתניו ולא הגיע כלל לקרסוליהם. וסיים ואמר: כך באופן זה צריך להיות אמונת צדיקים. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל (תפארת הצדיקים' עמוד 24).

* * *

להוציא שכר מן הכותל

בלב מי לא נחקקה ונתרשמה אמונת צדיקים פשוטה בלי שום התכחמות, כאשר סיפר הרה"ק בעל 'אור פני יהושע' מגאלאנטא זיע"א בחג שבועות, שפעם אחת אירע אצל הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנזו זיע"א, שבחג השבועות היה מזג אוויר חם מאוד וכבר שתו כל השכר שהכינו ולא היה להחסידיים מה לשתות. ועמד הרה"ק מכסאו ואמר: אם לא יביאו מיד איזה תביות שכר, אזי הוא מוכן להוציא שכר מן הכותל, ושכר מקיר יוצק. והחסידיים שמסביב היו מחרישים ועמדו צפופים לראות את המופת הגדול הזה. פתח הרה"ק פיו בחכמה, כי הכסף יענה, היות והוא צריך להשיא בימים אלו יתומה אחת, ואם יבטיחו לו הסכום הדרוש לזה אזי יראו את המופת. מיד ענו כולם יחדיו: נעשה וניתן לרבינו את הסכום אשר הוא מבקש. אבל ה'דברי חיים' שאל: מי יהיה הערב על סכום הנ"ל. ומיד נתן עיני באחד מן החסידיים אשר היה נגיד וגביר מפורסם מסיגעט, והגביר הזה מיאן מקודם בדבר, באשר ידע כי הוא יהיה מוכרח לשלם. ואז נדברו יראי ה' החסידיים הנגידיים איש אל רעהו, והלכו להם בחדר מיוחד, ושם קצבו על כל אחד ואחד כמה חייב ליתן, וכאשר ראה הגביר כי הוא בטוח על הכסף, ניגש אל הרה"ק ואמר: אנכי אערבנו. וכאשר עמדו כולם לראות את המופת פתח הרה"ק ואמר: עכשיו שיש כבר את הכסף אין לעשות ניסא

סיפר הרה"ק רבי יהודא לייבלי אייגר מלובלין זיע"א, כאשר היה עלם ולמד אצל זקנו מאור הגולה הגאון רבי עקיבא אייגר זיע"א, הזדמן שבא לשם מאור הגולה הגאון רבי יעקב מליסא זיע"א בעל ה'נתיבות', והיה צריך אז כמדומה איזה טובה ממנו בשביל אנשים שרדפו אותו, כי הגה"ק רבי עקיבא אייגר היה גדול כבודו למאוד אצל כל סוגי האנשים כידוע. והקרה ה' מקרה טהור שבאותה עת בא גם כן חתנו מאור הגולה הגה"ק רבי משה סופר זיע"א, ה'חתם סופר', לדרוש בשלום חותנו. ושמח רבי עקיבא אייגר מאוד באורחים הנכבדים עמודי עולם הללו, ותיכף אמר לרבנית שתכין סעודה גדולה לכבודם. והיה אצלו המנהג שתמיד היה איזה מבניו או מנכדיו ממשש אותם בסעודה. ובעת ההיא, בשביל כבוד האורחים הקדושים הללו צויה לבחור חריף אחד מיישבתו הקדושה שהוא יהיה המשמש בסעודה, וכן היה. בתוך הסעודה כיבד רבי עקיבא אייגר את הגאון מליסא, שיבשם את השולחן מגדולת תורתו. פתח הגאון מליסא את פיו הקדוש ואמר פלפול עצום ונורא בסוגיות עמוקות כיאות לומר לפני הני אריוותא. ואחרי גמרו, שאל רבי עקיבא אייגר את חתנו ה'חתם סופר': ואתם מה תשפטו על ככה. השיב לו ה'החתם סופר': אני אומר שכל דבריו מופרכים, ופתח את פיו הקדוש ועלה הרים וירד בקיאות, ובגודל כוחו הראה שכמעט לא מצא הגאון מליסא ידיו ורגליו בפלפול שאמר. חלש דעתיה דרבי עקיבא אייגר, מחמת שהיה גריש את החלישות דעת של הגאון מליסא, ובפרט שהיה אז נרדף קצת, ועל כן קרא להבחור המשמש בסעודה, ושאלו: מה אתה אומר בענין הפלפול הלז של הני תרי אריוותא. והשיב: אני רואה שהצדק עם הגאון מליסא, ואיני מבין כלל את הפרכות של הגאון מפרעשבורג. ופתח גם הוא את פיו בפלפול חריף למאוד, עד שהשיב כל דברי הגאון מליסא על בסיס הצדק והאמת, והראה בהיפך שלכל דברי הגאון מפרעשבורג יש פירכא, וסתר דבריו מרישא לסיפא. עד שהשתוממו כולם על ה'חתם סופר' הקדוש, מה ראה על ככה לסתור הפלפול הנכון של הגאון מליסא. **וכאשר תם הבחור את דבריו, געה ה'חתם סופר' בבכיה ואמר: באמת הצדק אתי, אך מה זה התמיה, הלא אם יצוה רבינו חותני**

ספיר ויהלום

הארה חסידיית לפרשת השבוע

האמינו, קל וחומר בה', ומה תלמוד לומר 'בה', ללמדך שכל המאמין בוועה ישראל כאלו מאמין במי שאמר והיה העולם.

ובשמו של רבינו חננאל, הביא רבינו בחיי, שאמונת הצדיקים היא מיסודות האמונה: היראה והאמונה עיקר לכל התורה. וכתב רבינו חננאל כי האמונה מתחלקת לארבעה חלקים, אמונה בהקדוש ברוך הוא. אמונה בנביאים. אמונה בעולם הבא. אמונה בביאת הגואל.

והמשפיע החסידי הנודע, הגה"ח ר' מענדל פוטרפס זצ"ל, היה אומר לגבי הנאמר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, התורה בפירוש לא אומרת 'ויאמינו בה' ויאמינו במשה עבדו, כי כאן אותו ה'ויאמינו' שיש בה', צריך להיות גם במשה עבדו, האמונה בה' והאמונה במשה היא 'חד', היא שווה. על משקל זה השיב ר' מענדל לאחד מידידיו בלונדון, מחשובי חסידי גור בעיר שתינה בפני ר' מענדל את מצוקתו. הוא סיפר ששהה לאחרונה ביחידות אצל רבו הרה"ק ה'בית ישראל' זיע"א ותינה בפניו כי חסרה לו אמונת חכמים ויש לו ספיקות בדבר. ה'בית ישראל' הביט בו במבט נוקב כליות ואמר לו: נו... ובוזה הסתיימה היחידות. אותו חסיד לא עמד על משמעות תשובה זו, וביקש את עזרתו של ר' מענדל. השיב לו ר' מענדל: מה אינך מבין, הרבי התכוון לומר: נו, ובקדוש ברוך הוא אתה כן מאמין? - - -". (ר' מענדל' עמוד 112)

וחובה מוטלת על האדם להתפלל על זה, כמו שכתב הרה"ק מוואלברוז זיע"א בספר 'עבודת יששכר' (ליקוטים אות כט): כשם שמוטל על איש ישראל להתפלל אשר אמונת אלקות יהיה ברור בלבו בלי שום ספק כלל, כן מחויב האדם להתפלל שיהיה ברור בלבו אמונת הצדיקים, בעבור כי הכל עולה בקנה אחד, וכמו שכתוב 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו'.

***

בהא תליא

רק בכוח אמונתם בצדיק יכלו בני ישראל לבוא לקבלת התורה, כמבואר ב'אגרת הקודש' הנדפסת בספר הקדוש 'נועם אלימלך': הנה מצינו בשירת הים שכתוב 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ומה לנו מזה שישראל האמינו במשה, הגם שהשם יתברך הבטיח למשה 'וגם כך יאמינו לעולם', מה לו למשה רבינו מזה, וכי רצונו היה שיאמינו ישראל בו הלא לא היה חפץ רק שיאמינו בה'. אמנם התורה הקדושה השמיענו בזה דבר גדול והוכרחו על

בכדי, ואני אתן מהכסף הזה חמישים ראניש כסף לקנות שכן. וכאשר ניגש הגביר אליו ואמר לו, כי הוא ערב רק בתנאי אם יעשה הרה"ק המופת, השיב לו הרה"ק בצחות: העובדא שאתה נתת ערבות על סכום גדול כזה הוא מופת יותר גדול מלהוציא שכר מן הקיר. וכאשר סיים לספר עובדא הלז הרים את קולו ואמר בפה מלא: ואני מאמין באמונה שלימה שכמו שהרה"ק מצאנו היה יודע ש"ס ופוסקים בעל פה, כך היה ביכולתו לשאוב שכר מן הכותל. ואמר דברים אלו בכוח רב כל כך, עד שירדו בחדרי לב השומעים ('אור פני יהושע', בתולדות המחבר).

***

אומן את הדסה

סיפר ר' פישל אב"ד בלונא, מחותנו של ה'עקדת יצחק' מאלכסנדר זיע"א, שפעם אחת נחלה על הקיבה ולא יכול היה לאכול שום דבר. הרופאים הזהירוהו שיאכל רק מאכלים קלים לעיכול. בערב פסח שאל את הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א מה לאכול בפסח. וענה לו שישמע לעצתו ויבוא אליו לפסח. הרב הנ"ל שמע לעצתו ובא לביתו, שם אכל מצה ואפילו מרור ותאב לאכול כל מאכל. ביום ב', בסעודת אסתר, זכר שעשתה אסתר, שאל הרה"ק את ר' פישל: מה שלומנו, והשיב לו שאכל הכל וכמעט שלא הרגיש שהוא חולה. ואמר לו הרה"ק בקודשו על זה: כתוב במגילת אסתר (ב ז) 'ויהי אומן את הדסה', 'אומן' הוא מלשון חז"ל אמונה והמשכה, 'הדסה' מרמז לצדיקים. אם אדם מאמין כראוי באמונת הצדיקים הוא יכול להמשיך על עצמו כל טוב סלה (תפארת רבותינו' עמוד נו).

***

ויאמינו - בה' ובמשה עבדו

מעשה ביהודי שנסע לשבות בשינאווא בשבת שירה, בפרשת בשלח. בהיותו ברכבת נטפלו אליו משכילים מליצני הדור והשמיעו בפניו דברי לצון והיתול על החסידים הנוסעים לרבים ומאמינים בכוחו. נפל אותו יהודי ברוחו ועלו בלבו הרהורי ספק באמונת צדיקים. בשבת קודש, בשעת קריאת התורה, קרא הרה"ק משינאווא זיע"א בקול עז ובדבוקות עצומה את המלים: 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, אחר כך פנה אל אותו חסיד וקרא לעברו: 'ולא כפי שהם אומרים' (רבינו הקדוש משינאווא ח"א עמוד רעו).

ואכן על פסוק זה (שמות יד לא): 'וַיֵּאֱמִינוּ בַּה' וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוֹ דָּרְשׁוּ חֲז"ל (ראה ליקוט שמעוני רמז רמז). אם במשה

ספיר ויהלום

הארה חסידית לפרשת השבוע

אמונה כל כך עד שהיו שבעים ורגיל בפייהם מאוד ואמרו זה לזה 'פקוד יפקוד' כו' וזהו 'לאמר'.

וכך הביא בספר 'מפי ספרים וסופרים' (פרשת בהר): **אצל הרה"ק בעל ה'אמרי חיים' מויוניץ זיע"א היתה האמונה תנאי קודם לברכה, והיתה אצלו האמונה במאמר חז"ל (מועד קטן טו): 'צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים' כלי לקבלת הברכה.** פעם בא לפניו אחד מחסידיו והזכיר לפניו את חתנו ובתו שלא נפקדו עדיין בבנים שיפקדו בזרע של קיימא, שאל ה'אמרי חיים': האם הם מאמינים? לא ידע החותן מה לענות, מאחר וחתנו לא היה חסיד. נכח שם גם החסיד ר' בערל וולצר ז"ל, שבפקחותו טען: הלא החותן הוא המזכיר, והרי הוא מאמין, וכי מאי נפקא מינה אם גם הם מאמינים, ונשאו דבריו חן. וזכה הלה בברכת הקודש. ואכן סיפר שזכה והיה נוכח בחתונת אותו נכד שנוולד בברכת ה'אמרי חיים'.

שוב מעשה בו היתה האמונה תנאי לקיום הברכה: **לפני הרה"ק רבי גרשון העניך מראדזין זיע"א בעל ה'תכלת', הובא פעם חסיד משותק בגופו רחמנא ליצלן, קרא הרה"ק מראדזין וביקש מכל הנוכחים שיצאו מן החדר, כשיצאו כולם ציוה למשותק לעמוד וללכת, והנה קם המשותק על רגליו והחל ללכת.** נכנסו החסידים וראו את הפלא הגדול, ולא הבינו מדוע הוצרכו לצאת מן החדר בעת שהתרחש הנס. הסביר להם הרה"ק מראדזין, דמי שמאמין באמת שגם הליכה אצל איש בריא היא נס, הוא יכול לפעול שגם משותק יוכל ללכת, מאחר וחששתי שמא אחד מן הנוכחים אינו מאמין בכך בשלימות ועל ידי זה יוכל להפריע לישועת ה' לבוא. משום כך הוצאתי את כל הנוכחים.

***

אחת מהאמונות החזקות שבדינו

גם על הפסוק (שמות יד ב): **וַיִּדְבֹר אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ וַיִּתְּנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַעַל עֶפְרוֹן וַיִּכְחוּ תַחְתּוֹ עַל הַיָּם פִּירַשׁ הַרְהַ"ק מֵרָאדוֹמְסֹק זִיע"א בִּסְפֵר 'תפארת שלמה': 'וישבו ויחנו לפני פי החירות, פירש רש"י להגיד שבחן של ישראל כו' אלא אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם. לכאורה למה לא אמרו 'אלא דברי משה', מה זה שהזכירו בשם אביו 'בן עמרם'. אמנם כתיב 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', וכן אמרו וז"ל כדאי הם וזכות אבותיהם והאמונה שהאמינו בי ויצאו לקרוע להם היים. דהנה ידוע**

כרחם להאמין במשה, דהנה כוונת המקום היה שהוציאנו ממצרים שנקבל התורה והוכרחו לצרוף כצרוף הכסף מזוקק שבעתים ולכן היו כל אלו המאורעות קריעת ים סוף ושאר כל הניסים, ומשה רבינו עליו השלום היה מקדש עצמו עד שבא למדריגת הנבואה ועלה למרום והוריד התורה לישראל, והנה כל ישראל לא היו יכולים בוודאי שיהיו כולם במדריגה זו של משה ושיקבלו התורה על פי מדריגת הנבואה, אך מחמת שהאמינו במשה והתקשרו בו והוא היה משפיע עליהם רוח קדושה והיה כאלו הם גם כן במדריגה זו ועל ידי זה יכלו כולם לקבל התורה על ידי אחדותם והתקשרותם במשה, והנמשל מובן מאליו.

וכתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זיע"א (אות לו): במדרש רבה (שיר השירים א) נתנמנמו הציבור לפני רבי ביקש לעוררן אמר ילדה אשה אחת במצרים ששים רבוא בכרס אחת וכו', זו יוכבד שילדה את משה ששקול כנגד ששים רבוא, הדא הוא דכתיב 'אז ישיר'. **רצה לעורר לבבם מענייני שינה, דכמו שצדיק אחד משה רבינו האיר עיניהם שזכו לשיר עמו יחד במדרגת זה הדבר, כן בכל דור יתעוררו על ידי אמונת צדיקים, ואחר כך ירגישו הארה רבה בכל עבודת הקודש.**

ובזה עצמו שמאמינים בצדיק נותנים בו כוח, וכמו שכתב הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זיע"א: 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', אז ישיר משה. **יש לומר בזה כשהאמינו בה' וגם האמינו שמשה הוא עבדו שהוא צדיק 'אז ישיר משה', היינו, אז היה יכול משה לומר שירה, והמשכיל יבין.**

***

תנאי בישועה

בפרשה זו הרבו רבותינו מאורי החסידות לעסוק במידה זו של אמונת צדיקים, וצדיק באמונתו יחיה. ויש להביא מעט מן האור שבדבריהם הנשגבים. הנה לנו מה שפירש הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א על הפסוק (שמות יג טו): **וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשְּׂבִיעִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פְּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהִעֲלִיתֶם אֶת עֲצָמוֹתַי מִזֶּה אֶתְכֶם, והגיד: וזהו הוא כלל גדול כשרוצה צדיק לעשות טובה לאיזה איש, אז צריך מקודם להכניס במקבל הטובה אמונה שיאמין בזה שיהיה לו טובה על ידי זה הצדיק, וזהו פירוש 'כי השבע השביע כו' לאמר פקודו' כו', מלת 'לאמר' אינו מובן, אך הפירוש הוא, כי השבע מלשון שביעה, רצה לומר שהוא הכניס בהם**

ספיר ויהלום

הארה חסידיית לפרשת השבוע

המלך ע"ה היינו שאמר שאין בכל העולם שיבטל דברי השם יתברך ע"ש. וזוהו פירש הזוהר 'בכל הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך', אבל בישראל יש. שהם עושים נסים ונפלאות כמו הקדוש ברוך הוא כביכול. ולזה רצה הקדוש ברוך הוא ומשה להראות בזה כאן קודם מתן תורה להתנות בתנאי קודם למעשה עם הקדוש ברוך הוא וגם להודיע זאת לישראל הכח שבידם אם ישמרו התורה, דהיינו שבטל מיד דברי השם יתברך בזה, להורות שיש ביד ישראל הכח לעשות כרצונם והקב"ה מסכים עמהם. וזה פירוש 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', דהיינו שזה אמונה אחרת שמשה איש האלהים ובידו להפוך מדת הדין למידת הרחמים, שמדת הדין נקרא 'אלהים' ולזה נקרא משה 'איש האלהים'. וזה פירוש 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', לכאורה קשה הלא היו הדברים אשר יצאו מפי הקדוש ברוך הוא כמבואר בפסוקים. רק שהם לא ידעו אם השם יתברך צוה כן והאמינו בזה דאפילו השם יתברך לא צוה, מסכים השם יתברך עם משה ויעשה עמנו נסים. ובזכות האמונה נגאלו כמבואר במדרש שהאמינו במשה, וזה פירוש 'גם בך יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל ה'', כפל הדברים. אך הפירוש הוא כך, הדנה אתפשותיה הוא בכל דרא ודרא כמבואר בזוהר ובכל הספרים משה שפיר קאמרת, שמשה נתגלגל בכל דור ודור להורות לעם ה' דרכיו הישרים ולהתפלל עליהם בכל צרכיהם. עכ"ל.

* * *

תחיית המתים בכח אמונה התמימה בנביא

הגה"ק ה'משך חכמה' זי"ע כתב דברים נפלאים אודות 'אמונת חכמים', בביאור הפטרת פרשת וירא אודות מעשה השונמית, ששלח אלישע את נעשו ואמר לו 'ישמת משענתי' (מלכים ב' ד ט). כתב וזה לשונו: הענין מבואר, דאלישע היה סבור דיחיה מת בשביל זכות הספקתו, וזה שאמר 'ישמת משענתי על פני הנער', זכות השונמית היתה משענת להנביא במעון ומזונות. אבל אינו כן, רק עיקר תחיית המת היה באמונתה התמימה בהנביא, ובשביל האמונה צדיק יחיה את בנה. לכן על ידי גחזי, שלא האמינה בו, שידעה כמדרשם (ברכות י:): 'הוא קדוש ואין משרתיו קדוש', וכן אמרה 'חי ה' וכו' אם אעזבך' (פסוק ל), לכן לא החיה הנער, אבל אלישע שהאמינה בו הוא החיה הנער. לכן לנסות גודל אמונתה בהנביא אלישע, עשה ה' יתברך שהעלים ממנו, והוא שלח לשאול 'השלום לילד' (פסוק כו), ובכל זאת האמינה בו, ולא נפל מלבעה שום

שבזכות האמונה נגאלו ממצרים ובפרט בים הוצרכו להתחזק יותר באמונה גדולה עד מאד. והנה בארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם נאמר 'באמונת חכמיא', ושורש אמונת חכמים להאמין בדבריהם של צדיקי הדור אשר רוח ה' נוססה בם וכל הענין שיאמרו ויעצוהו אף בדבר הרשות, ואף שהוא נגד השכל הפשוט, ואף כי יאמר שאינו מפי ה' כמו הנביא. כי בזה חכם עדיף מנביא. כי הנביא אשר ידבר דבר בשם ה' כה אמר ה' אינו שייך האמונה בו וזולת בדבר ה' אשר דבר ויאמינו בקול ה' ע"י נביאו. אבל אמונת חכמים הוא האמונה בדברי החכם עצמו אף שהוא נגד השכל ולא מפי ה', אעפ"כ נהנין ממנו עצה ותושיה וכאשר יגזר אומר כן יקום בכל דבריו גם בדברי עולם הזה ועצות אנשים בעולם הזה במקח וממכר וכיצאו. ובדרך הזה יהיה הגאולה במהרה בימינו כימי צאתך מארץ מצרים, ומי שאינו מאמין בכל זה הנה הוא מעכב הגאולה וגורם גלות כו', על כן כאשר הוצרכו בני ישראל לעבור כו' לזכות לגאולה על ידי דרכי האמונה נתן השם יתברך להם על ידי משה הנסיון שלא על דרך השכל הישר, ויצום משה רבינו ע"ה 'וישובו ויחננו' וגו' אשר לכאורה נראה דבר זה זר בעיניהם, כי איך נתקרב אל רודפינו, אעפ"כ נתחזקו ישראל באמונתם ואמרו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', רצו לומר דברי בן עמרם אף על פי שאינו משה רבן של כל הנביאים, ואף אם יאמר דבר זה מלבו ולא על פי נבואה נשמע לו, וזהו 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו', בשתי האמונות האלו עברו וזכו לקריעת ים סוף לנס הגדול הזה השייך לקבלת התורה, וגם שם נאמר 'וגם בך יאמינו לעולם', וזה דרך קניית התורה באמונת חכמים כנ"ל.

וכן כתב עוד ב'תפארת שלמה' (שבועות) על מאמר חז"ל (שבת פו.) 'יום אחד הוסיף משה מדעתו, וזה לשונו: התמיהה מבוארת שהרחיב זמן מה שהעליונים ותחתונים היו מחכים ומצפים על יום קדוש כזה. אך מבואר 'ותגזר אומר ויקם לך', הקדוש ברוך הוא גוזר והצדיק מבטל, הצדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים. וזהו אחת מהאמונות החזקות שבידינו. ואם אחד אינו מאמין בזה אינו בכלל יהודי. ולזה שייכים כל התפלות. וזוהו שמעת הפירוש בפסוק 'ואתה לא כן נתן לך ה' אלהיך', פירוש, זה הכח בעצמו נתן לך הקדוש ברוך הוא להצדיקים שיאמרו 'לא כן'. פירוש, שיבטלו גזירות המקום ב"ה בדיבורם. וזוהו פירש הרב קדושת לוי ז"ל בקש נבוכדנצר לגנות דברי דוד

ספיר ויהלום

הארה חסידיית לפרשת השבוע

גם עתה על הראוי לו אף על פי שבטלה הנבואה מן הנביאים, הלא בפירוש איתא בבבא בתרא פרק קמא (יב. הובא כאן לעיל ד"ה והכל) וכו', דגם אחר החורבן רוח נבואה שורה על הראויים לכך היינו רוח הקודש דחכמה. דנבואה לחוד ורוח הקודש דחכמה לחוד כמבואר במורה בח"ב (פ"ל"ח ופמ"ה) וכו'. וכתב הרמב"ן וזה לשונו וכו'. אף על פי שנטלה נבואה מן הנביאים, שהוא המראה והחזון, נבואת חכמים שהוא בדרך חכמה, לא נטלה, אלא יודעים האמת ברוח הקודש שבקרבם. וגם הריטב"א ז"ל כתב בפירוש מאמר זה וזה לשונו, ונתנה לחכמים, פירושו ששיגו בשכלם דברים הרבה שאין כח בשכל הטבעי להשיגם. וחכם עדיף מנביא, פירוש מאותו נביא שיש לו כח לראות עתידות ואין לו דרכי הנבואה שהם מצד החכמה שרוח שכינה שורה עליו, וכמו שביאר הרמב"ם ז"ל בספרו הידוע (שם) כי הנבואה היא אינה שורה אלא על חכם עכ"ל. הרי לך בפירוש בש"ס וראשונים דרוח הקודש דחכמה לא בטל מן החכמים. וכן הוא בהדיא בגיטין (י: גבי ר' אביתר וזה לשון הש"ס שם, ועוד הא ר' אביתר דאסכים מריה על ידיה, ופירש רש"י שם וזה לשונו, לגלות לו סוד לכוון בדברים הסתומים על אמתתם. עכ"ל וכו'.

יהיה איך שיהיה, כולי עלמא מודים דרוח הקודש לא נסתלק מן החכמים. ומה שאמרו (סוטה מה:) דמימות הנביאים נטלה רוח הקודש, היינו רוח דנבואה. אבל רוח הקודש דחכמה, ולהסכים בשכלו עם הלכה למשה מסיני (כדברי הגמ' ב"ב שם) או כר' אביתר (גיטין ו:), זה לא בטלה, ולא יכחיש זה רק אפיקורס וכו'. אבל האמת עד לדרכו, שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי החומר, יש להם רוח הקודש וכמבואר במורה (שם פ"ל) וברמב"ן ז"ל בהדיא. ולכן בעל 'אור החיים' נשמתו בגני מרומים, בודאי חיבר ספרו ברוח הקודש. אך לא הוא לבדו, רק כל מתבר אפילו בדורינו, אם הוא ראוי לכך חיבר ספרו ברוח הקודש, היינו שהסכים בחכמתו לאמתו של תורה, כמו שאמרו בש"ס על ר' אביתר וכן כתב התומים לדינא (קיצור תורת הנהגים סי' קכג-קכד) שאין לומר קים לי נגד השולחן ערוך, משום שכתבו דבריהם ברוח הקודש, עיי"ש. ולכן המלמד המכחיש רוח קדשו של האור החיים, הוא אפיקורס שאינו מאמין בגדולי הדור שהעידו עליו שהיה ראוי לרוח הקודש, והמלמד הזה כבר בעיקר רוח הקודש, וליעג על דברי הש"ס בבא בתרא הנ"ל, ויפה עשיתם שלא עזבתם את בניכם ביזו ויישר כוחכם בזה.

חסרון אמונה בהנביא, כי הבן אשר נתן לה יהיה בן קימא וחייה יחיה, לכן בזכות זה החיה בנה. ולכן לא נאמר 'וישמע ה' בקול אלישע' כמו שכתוב באליהו (מלכים א' יז כב).

הציות לדברי חכמים

ויש להוסיף על כך, עוד הסבר נפלא בעניין חובת הציות לדברי חכמים, מה שכתב לבאר בספר 'משך חכמה' בפרשת שופטים (דברים יז יא) על הפסוק 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל', וזה לשונו: ראיתי לברר בזה דעת הרמב"ם בשרשיו, דעל כל דבר מדברי חכמים הוא עובר ב'לא תסור'. והרמב"ן האריך בעוצם פלפולו לדחות זה מראיות רבות, עצמו מסופר. וכללי השגתו, דאם כן היה ראוי להחמיר בספיקן, וביטול דרבנן מפני דאורייתא, ואתי דרבנן ומבטל דאורייתא בעתערובת. והאריך למאוד בענינים אלו וחיידש בהם שיטה אחרת. ואנכי עפר ואפר תחת רגליו, אומר כי לשיקול דעתי האמת כדברי הרמב"ם. והעיקר הוא זה כי התורה רצתה אשר מלבד עניינים הנצחיים והקיימים לעד, יתחדש עניינים, סייגים, ואזהרות, וחומרות, אשר היו זמניים, היינו שיהיה ביד החכמים להוסיף על פי גדרים הנמסר להם [שבאופנים אלו ניתן להם רשות]. ואם יעמוד בית דין אחר גדול בחכמה ובמניין ובהסכם כלל ישראל כפי הגדרים שיש בזה, הרשות בידם לבטל. ולמען שלא ימצא איש אחד לאמר אני הרואה ואיני כפוף לחכמי ישראל, נתנה תורה גדר 'לא תסור' וכו', שאם לא כן יהיה התורה מסורה ביד כל אחד, ויעשו אגודות אגודות, ויתפרד הקשר הכללי, מה שמתנגד לרצון השם, שיהיה עם אחד לשמוע לחכמים. ואם לא ישמעו עוברים ב'לא תסור' מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל'. ואם כן המצוה דוקא לשמוע מה שיאמרו.

חייבים להאמין ששלימות התורה ביד חכמי הדור

ודבר זה מצאנו ביסודו של הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' (בראשית ד"ה וכן בכל): וכן בכל דור ודורשו הם [החכמים] משלימין התורה, כי התורה נדרשת בכל דור ודור לפי מה שצריך לאותו דור, ולפי שורש נשמתו של אותו הדור, כך השם יתברך מאיר עיני חכמי הדור ההוא בתורתו הקדושה, והכופר בזה גם כן כאלו כופר בתורה חס ושלום.

וכתב הרה"ק מצאנו זיע"א בשו"ת 'דברי חיים' (י"ד ח"ב סי' קה): שאלה, מלמד אחד פגע בכבוד האור החיים ז"ל, ואמר שלא עשה ספרו ברוח הקודש. תשובה, קבלתי מכתבם, והנה לא ידעתי מה ספק לכם שרוח הקודש שורה

